

శ్రీ ర ద్త.

శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మజేనమః

శ్రీఅధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

ఇ య్య ది

శ్రీసుబ్రహ్మణ్యకవి విరచితము.

బజారుపుస్తకమున లెగాక తప్పులు సవరణచేయబడినది.

రాజమండ్రి బుక్కు సెల్లరు

కర్తా అచ్చయ్య అండుసన్ను

హరిచే ప్రకటింపబడియె.

కా కి నా ద :

స్కేప్ అండుకో ముద్రాక్షరశాలన్ముద్రితము.

1920.

రిజిస్టర్డ్ కాపీలైటు]

29

[వెల రు 0-8-0

ల రు 0.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీఅధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

కృతి

శ్రీసుబ్రహ్మణ్యకవి విరచితము.

బజారుపుస్తకమునలెగాక తప్పలు సవరణచేయబడినది

రాజమండ్రి గుక్కు సెల్లరు

కర్తా అచ్చయ్య అండుసన్ను

వ్రాచే ప్రకటింపబడియె.

కాకినాడ

స్క్రిప్టులనుకో ముద్రాక్షరశాలన్ముద్రితము.

1920.

రిజిస్టరుకాపీరైటు]

[వెల రు 0-8 0

శ్రీవేంకటేశాయనమః

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

బాలకాండము.

౧. ధన్యాసి - ఆదితాళము.

పల్లవి - నమశ్శివాయ నమోభవాయ.

అనుపల్లవి - సమానాధికరహితాయ కాంత-స్వప్రకాశాయ

ప్రమోదపూర్ణాయభక్తౌఘ-పాలనాయ॥ నమ॥

చరణములు-గర్వితదానవలోక-ఖండనాయశ్రీరజతపర్వతాగ్ర
నిలయాయ-పావనాయసర్వలోకపాపపుంజ-నిర్వాపణాయ-శర్వాయ
దర్శకరభూషణాయ-సర్వోత్తమాయ॥ నమ॥ ౧

అండజాధిపవాహన-కాండాయ మేరుశైల కో. దండాయ శితి
కంతాయ-పండితాయమండితతిపురజయోద్ధండ-తాండవాయ బి
హ్మండనిలయాయ మహా-మాయూతీతాయ॥ నమ॥ ౨

మందహాసవదనారవింద-సుందరాయ యోగి బృందానందకా
య శత్రుభీకరాయ ఇందుసూర్యాగ్ని నేత్రాయ-నందితప్రమథగణాయ
నందివాహనాయ పోషిత-బృందారకాయ॥ నమ॥ ౩

నిరుపమానందఘన-నిశ్చితాయ శాశ్వతాయవరదాభయకరా
య-గిరీశాయతరుణేందుశేఖరాయ-పరమపురుషాయ భవహరణాయ
శ్రీకాళ-హస్తీశ్వరాయ॥ నమ॥ ౪

గంగాభంగతరంగసంగత జటాజూటాయ! సంగీతలోలాయశుభ-సంగతాయ! అంగజాంతరంగమద - భంగాయస్ఫటికోపమాంగాయ శేషశైలాధీశమిత్రాయ॥ నమ॥ గి

౨. రేగుప్తి-ఆటతాళము.

పల్లవి - ఈసంశయమువారింపవే పర-మేశ నన్నుమన్నింపవే.

అనుపల్లవి-శ్రీసదాశివప్రశ్నఁ-జేసెదవివరింపు । వాసుదేవత-త్వమహాత్త్వము! భాసమానవిలాసనేనిదే-సీసత్కృత పావలోకమునానీ సమయమునదెలియవలసిన-దేసమస్తమిదే ప్రశస్తము॥ ఈ॥

చరణములు - జ్ఞానవిజ్ఞానని-శ్చలభక్తివైరా । గ్యాసందములకు ని-ధానమైనవిన్న! శ్రీనిలయమైవెన్నవలె-మృదువైయస! మానమైననుతిగన్న-మార్గముమిన్న! యైనబహుగోప్యతర-మైనయనూనముగ సెలవిమ్ము చంచలత । లేనితంవినులకు నేనీదానదానవ-వైరిమొక్కెద ॥ ఈసంశయము॥

వారిజాతుగదా ధారమూర్తియైన! రామునియందు-సారసద్భక్తికారూఢమైముక్తి-కారణమైయల! రారుమెక్కయుక్తినాదిశక్తి! మీరరసిధీరసికాళికి-సారకళలూరఁబలుకుము భవనీరధికితారకముభక్తి-మీఱసుజనులువేతలేరని॥ ఈసంశ॥ ౨

దేవశ్రీరాముని దేవదేవుగావ-డ్భవాతీతునిగానుధీవరులెల్ల! భావమురంజిల్లఁబల్కుదురతని-భావించురదియెల్ల! గల్లగాదె! గావుననుశ్రీవిభుఁడుముక్తికి-కేవలముతావలమైతనను! శ్రీవెలయుభావలయమునఘనచాపుడై-జీవుడైనదేమీ॥ ఈసంశ॥ 3

మాయావృత్తుడైరామస్వామిసన్నుక్తి-దాయకునిగనుతనుదాఁదెలియలేడు । వేయేలనలఁడుజూడు ఆత్మను తత్వ-వేత్తలకేనేడు దెలిసినాడు । మాయికుడటందురొకకొందఱ - దేయధారము నేయును

జన । ధ్యేయుఁడెటులగు నై నజానకి-కాయెడలఁదానడలనేటికి ॥ ఈసం
శయము ॥ ౪

ఈవాక్యములకర్థమిప్పుగాకితములు-భావించిపలుకనేర్పరులెవరు
లేరు! దేవుఁడవై చెలువుమీరు-నిన్ను జేరు-ధీరాత్ములుగోరు - కోర్కెల్లీడే
రు! ఈవసుధశేషశైలాధిపుండ్రవెలుగురా-సుప్రచరితమునుధావర్షమైచె
వులపంపు-గావించు సేవించు జనులకు॥ ఈసంశయము॥ ౫

3. భైరవి-అటతాళము.

పల్లవి - వినవేసత్యవాణి శర్వాణి అలి-వేణినిరజపాణి॥
అనుపల్లవి-ననుగోరిభజించి-ననుమదిలోనుంచి! నను, వరదుఁడనాదు
సంశయములేదు! మునుపుఇట్లులిదియనుగరెవ్వరును మహా
యోగినరసంభావ్య వనముచీవన మన్మతసే-వనము జన్మ
పావనము॥ వినవే॥

చరణములు - శ్రీరామునకు నమస్కారము-చేసెయనివారణనా
త్మ-తత్వమునీకు వివరింతు! నారాఘపుండ్రుశౌరియజ్ఞానహరిజి-తారిశ్రీవి
హరిమాయాధాతితారకీర్తిస-త్యజ్ఞానస్ఫూర్తివిదారితార్తిదేవతాచక్ర
వర్తిచిదానందమూర్తి-యైరాజులుశ్రీ-హరిమాయ కెల్లనాధారమైనం
దువల్ల-మోహముకల్ల! ఆదిప్రకృతికినాదినిజమా-యామాధిగములుస్ప
జించి య । నారతమునభముగతివెలిలోనుపూర్ణతరుబూను॥ విన॥ ౧

వితతమాయచేని-ర్మితమైనజగమువిస్మృతిసూచించుచిత-శిలచే
బరిణమించు! గతియొక ర్త్వము-అతనికి లేదు! ర్మతులెఱుంగరీ మాది
కోర్కులుమీటి! మతిహీనులైరియే-మనవచ్చువారిసం! స్మృతియెకోరియం
దు-చేబద్ధులైరియామధుకైటభారి! అతిశుద్ధచిద్గుణ-డనితెలియ జ్ఞాన-
మతనికిగలదందు! మహిలో గొండలు తతవసుమ్యతిలసవ్వాలిక నుత
గళా-న్వితమయ్యు మఱచిన! గతిమనస్థితుఁడాదిసద్గురుని - ఖలులెఱుంగ
రని॥ విన॥ ౨

అధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు.

అకటాసూర్యునియందు అప్రకాశత్వము! యొక నాటికై నను ఉన్న దేయటువలెనే! ప్రకటమైజ్యోతిస్వ-భావమాత్మనియందు! పనిలేదు మాయనా-ఘనీనీవికమీ! అకలంకగనవేని-త్యమునమ్మిమనవేర! ఊకుండనవేశేషశైలేశు-గనవేభక్తియుచేకొనవే! అకుటిలనయనచాంచల్యముచెప్పటలుచలదృష్టికిచూడనునికిపట్లు-భ్రాంతమైనట్లు! సకలకాలములను ప్రభామాలిగ్గడలాగ్రిత్రీ లేనటులా - తృకునుజ్ఞానాజ్ఞానములు-రెండులేనివైయుండు|| విన|| 3

౪. కేదారగౌళ-ఆదితాళము.

పల్లవి - సీతారామమారుతిసంవాదముచేసినవేదము శ్రీ||
అనుపల్లవి-సీతాంశుముఖీయా చరితమునందలి | చాతుర్యము చూడు సంశయమువీడు! భ్యాతిగమును దశకంఠుని రవికులజాతుండైనరఘురాముండు సబల-వ్రాతముగనుజంపి శస్త్రుడై! సాకేతపురిజేరియున్నతఱినినడచిన|| సీతా||

చరణములు- హాటకసింహాసనమునరాముండు-కోటిసూర్యసమకాంతినివెలుగుచు! పాటలూధరధరాసుతతోడను- పరగవస్తిషాదిగురుబుధమిత్ర! కోటిసేవింపనాదినారాయణుడౌ - మేటిభక్తానుమోదికమలావినోది! దీటులేకొలుపుండిమానుమంతుమనసు - దెలిసిసీతనుబలుకుమనముద్దుగులుక! మాటికిభక్తాగ్రణికృతమతి-సాటిలేని శౌర్యధైర్యఘనుండును! మేటియైనయనిలసూనుగనుగొని- తేటముగానులోకమోహిని పలికెను|| సీతా|| ౧

రాముండు పరమానందమయుండుస- ర్వచరాచరపరిపూర్ణుడవ్యయుండు! సామగానలోలుండచలుండద్యుండు- సర్వసాక్షిసమృద్ధివినిర్ముక్తకాముండి! దినిజమ్ముపరమాత్ముడనుచు- వేమారుదెలిసి కొమ్ముభక్తులసామ్ము! సామీరీసంశయమెల్లనుపోజమ్ము- నామూటమదినమ్ముధీనిధివిగమ్ము! ఏమనవలెనేమూలప్రకృతిని- ఈమహాత్ముసన్నిధానమాత్రను

ఈమహాదృష్టత! ములూనర్పుమూఘులు - స్వామియందునారోపణసేయ
క నె|| సీతా|| ౨

ఈకోసలపురిలోరాముడైదశరథునకు - ఇతఁడు బుట్టుటయువి
శ్వామిత్రయాగము|సాకల్యముసేయుటయు నహల్యకు - శాపముఁబొ
పుటయువిల్లువించినన్ను|చేకొనిచెలఁగుటయు పరిసరాముని - ధాక్య
డంచుటయుఁ బురిజేరుటయు|కైకపనుప దండకాటవికేగుట - పాకట
మాయాసీతహృత్ప్రియందుచేత|శ్రీకరురవిసుతుఁ జేరి-వానినఁజేరివారిని
ధిగట్టి రావణునిభీకరాజునుమిమిన్నుఁగైకొని - సాకేతముఁజేరుటెల్లమ
త్కృతియను|| సీతా|| 3

ఆరాఘవునియందీవిధమజ్ఞాను-లారోపణసేయుచునుమధుకైటా
భారినిద్వికారుఁడఖిలాత్మకుఁడు - పరిణామరహితుఁడుబ్రహ్మమేయితఁడు|
సూరిబృందసుతుఁడుఆనందయుతుఁడు - భూరిభుననహితుఁడుసకలసమ్య
తుఁడు|కారుణ్యనైఘృణ్యహేయోపాధేయ సుఖదుఃఖగమనాగమనాది
ద్వంద్వములులేవీ శ్రీరమణియునకీవిభునఁజేరిన - వారిజేర వెఱచిమా
యాపరువిదారితారిశేషశైలశఖర-హరిజేరి కడతేరుదారియిది||సీ|| ౪

గి. సావేరి-ఆదితాళము.

పల్లవి-వినునుశ్రీరాముఁడుతాఁబలికెను - విశదముగనుజేరి ||
అనుపల్లవి-జనకజచేవిన్నయనిలజనికిజ్ఞాన|

జనకమౌనఁగూనుమోదముతోను||

చరణములు - సమతనుఆత్మనాత్మపరాత్మల-జాడలుత్రివిధము
లుపవనజ | మమతాహంకారకర్తృకార్యములవల్లన - మఱినయదియా
త్మరమణనన్తజడమఃఖములను సీరసమయినదియనాత్మ- నిత్యము|వి
మలముసత్యజ్ఞానానందా-త్మికమిదియెపరాత్మమహాత్మా|| విను|| ౧

ఆకాశముత్రివిధంబయినట్లుప-రాత్మత్రివిధమాయెఁదెలియంగ|
సైకముగానువరాకాశముజలా - శయనిగిరితమయిన| చేకొనితదవచ్చి

న్నా కాశము-చెలగిభిత్తయందు నెంతయు పాకటముగ నిటుపగ్గిరిబింబిత
మై-పగిబలినదీచాయశ్రీయాంజనేయ॥ విను॥ ౨

చాతురిమిటి యఖండాద్వితీయ-చైతన్యమువలన బింబభూతుఁ
డైతిరివిధాహంకారవిరా-ట్టురుషుఁడు సూపటైఅతనియందాభాససూ
పమయి-భూతేంద్రియమనోన్మతముఁ బూర్వతిగాచి జీవాత్మయనందన
రై-గనుఁగొనుమిజాడ క్రిమముతోడ॥ విను॥ 3

గుణమయమాయకర్తృతయనమోసం - గినజీవత్వాదిమలినము
లుగలుగింపనవిచ్చిన్నమైనయవి-యాపరాత్మయందు । ననయమునను
నారోపణసేయును-రజ్జానులుభువిలో నెఱుంగక । యనిశముశుక్తిరజత
మనిభ్రమయు లే - యాభాసమనదగునుడెలియనగును॥ విను॥ ౪

చెలగునవిచ్చిన్నతబ్రహ్మమవి-చ్ఛేదమకల్పితముఁ గావుననలభి
న్నునకుపూర్ణాత్మకుఁడైక్యము-వలననుసుజనులచే నలఘుతత్త్వమస్యా
దిమహావా-క్యములచేబ్రకటమైయలరెడు । వెలయగనైక్యమనుజ్ఞాన
ముగల్గన-విద్యమాయమహానుగుణములతోను॥ విను॥ ౫

పాననులైయాక్రిమమెఱిగిమ-ద్భక్తులుమత్పదము జెందాదురీవ
సుధనుభక్తివిహీనులుగ-ర్హితులైదుర్మతులై కేవలమునుశాస్త్రకర్మము
లఁబడి-కెరలిధనశతముల నెందుచు భావముచెడిసుజ్ఞానదూరులయి-పో
వుటనిశ్చయముసీకేమిభయము॥ విను॥ ౬

పరమమైనయాయుపదేశముగో-ప్యమిదిభక్తిలేనివారి । కరయ
నింద్రిరాజ్యమొసంగినని-య్యకుమిదిభవహరము । గరిమనఖిలవేదాంత
సారసం-గ్రహముశుభానహముకనుఁగొను । సురుచిరశేషాచలశిఖరని
వా-సుడనైభువిలోను వెలసినాను॥ విను॥ ౭

౬. కాంభోజి - ఆదితాశము.

పల్లవి-నేధన్యనైతి నేజగత్ప్రభో - సాధులోకవిభో॥

అనుపల్లవి-మాధవచరణారవింద - మకరందముగోలఁగలె॥ నేధన్య॥

చరణములు-మునుమిడిసంశయమనే - ముడిపీడె యనుగ్రహ ।
మున రామతత్వముసంతేప - ముగవింటిగడతేర గంటి । మనసుతనివి
దీరదాయె - మన్నింపవే దైవరాయ । అనునందనినుజేరమాయ-య
తిదూరమై తోలఁగిపోయె॥ నేధన్య॥ ౧

అద్వితీయాఖండపరిపూ - ర్ణానందవారిధిలోన । చిద్విలాసోల్లా
సినైరం - జల్లఁజేసి నన్నుడాసి । హృద్వికాసమొనరించి హితవా -
క్యములుపడేశించుటచే । విద్వన్నుతశంకరవి - శ్వేశశంభో మహా
దేవ॥ నేధన్య॥ ౨

స్వామీనేనీచేవిన్నయీ - చరితమునవరసభరితము । వేమాటు
దీనివినఁబల్కువీను లమృతముజల్కుశ్రీమహిళా । భిరాముడైనశ్రీ రా
మునిదేవతాసా-ర్వభౌమునినీవలన దెలిసి॥ నేధన్య॥ 3

౭. శాశిపంతు - ఆదితాశము.

పల్లవి - వినుముధరాధరవరతనయా ధృత - వినయా సరసగుణాతి
శయా॥

అనుపల్లవి-చనువుమీఱనన్న డిగినయీశుభ -

చరితముహతదురితముమది నిరతము॥ విను॥

చరణములు-రావణాదిదుష్టాసురకోటుల - మోవ లేకభరపీడిత
యైభూ । దేవివిమలగోరూపముగైకొని-శ్రీవిలసిలుబ్రహ్మలోకమునకు।
తీవిగనేగివిరించిచరణరా - జీనములశ్రుకణమ్ములఁదడపుచు । సావధాన
ముగ మొక్కివినతయై-తానచ్చుట వినిపించెవిశదముగ॥ విను॥ ౧

వనజభవుండొకముహూర్త మాత్రము - మనమునసంతయునూ
హచేసిక్రా । న్ననవిల్తునితండ్రి గనుఁగొనుటకు-మునిసురపరివృత్తుడై

భూసహితము । గనుచనిశీరసముద్రతీరమున-ననుపమ భక్తివినముగ్ధ
డైనహాని । వినుతించెను వేదాంత వాక్యముల ఘన - వినయానంద
ములుపురిగొన॥ విను॥ ౨

కోటిసహస్రాంశుసమప్రభవే - మాటికిదిక్కులు తేటగ సేయు
చు । హాటకాంబరముకట్టిపై వెలుంగ కి-రీటహార కేయూరకాంతులు ల
లాటకంఠ బాహువులనుదనరంగ- మేటికొస్తుభశ్రీవత్సములకు । నాటప
ట్టయిచతుర్భుజుడగుచుని - శాటవైరిగనుపట్టమోదమున॥ విను॥ 3

గరుడవాహనానూఢుడుకమలా-ధరణీయువతి యుగళ యుతుం
డుశంఖ । రథాంగగదాపద్మవిరాజతుం- డురుతరవనమాలికాభిరాముం
డుతరణి తేజవిశాలలోచనుడు-పరమామృతకరుణాలోకనుడగు । హరి
చరణద్వయిశిరముసోకంగను-సరసిజగర్భుడు మృక్తిపలికెనది॥ విను॥

తనువుమనసుప్రాణములిందియములు - వినుతనిశ్చేయూత్మికయ
గుమతితో । మొనగూర్చిభవత్పదవినతుడనైతిని - నినుహృత్పుండరీక
మునకును । గొనినిరతానందానుభవంబున - నెనయువారుభవరహితు
లభవత్ప్రభు । వనములపుట్టిపెరిగి గెడయుటిది నీ-ఘనమాయగదా!య నె
పితామహుడు॥ విను॥ ౪

సూరిజనులువేదాంతమునందలి - సారవిచారముచేసి ఘోర
సం । సారరుక్మీడితుల్యావధంబు - దారభక్తి యనివల్కిరి గానయ ।
నారతమదిదయ జేయుమనినవిని - శౌరియజని కరుణార్ద్రదృష్టిచే । నార
సినియభిమతములొసంగుదు-గోరుమనిననుత్సర్కుడై పలికెను॥వినుము॥

శ్రీలలనాధిప చిత్తగింపుమీ-భూలోకమునను రావణుడనగా
పాలస్తున్యసేతుఁడొకడుగడు సువి - శాలమైతగుమదీయవరంబున । మే
లుజెందిసురకంటకుడై కడు - వాలియున్న వాడనికిమర్త్యుని । చేలయం
బువిధియించితిదనుజని - లీలామనుజుడవైవధింపుమనె॥ వినుము॥ ౭

వనజోదరుఁడట్లునియెనుకశ్యప - మునిమునుననుతనయునిగమ్మని
వే । డినకులమునదశ రథుఁడె వాఁడా । ఘనునకుకౌసల్యకుపుత్రుఁడనై
జనియించెదనిజయోగమాయయె । జనకుని యింటనుసీతయగునుపొ-
మ్మనిచక్రితిరోధానమునెందెను॥ విను॥ ౮

సురలకునిట్లునియెనుచతురాస్యఁడు-హరివాక్యము లెల్ల వింటిరే
వా । నరులసృజించుట మీయంశములను - పరమేశునకుసహాయము
సేయుడు । పరమసమ్మతంబగుననుచువసుం - ధరనూరడించినిజనివా
సమున । కరిగెనలువ శేషాచలవాసుని - శరణాగతవత్సలుఁడని పొగ
డుచు॥ వినుము॥ ౯

౯ కన్నడ - ఆదితాళము.

పల్లవి-అందముగనీకధవినవే రజ - తాచలసదనా పరిహసితవి ।
నిందితారవిందచంద్రవదనా-కుందబృందసుందరరదనా॥
అనుపల్లవి-మందయాన దశరథవసుధేశుఁడు మాన్యయశుఁ డయో
ధ్యాకాంతుఁడు । పొందుగఁదనయులు లేనందుకువగజెందివ
సిష్ఠునిజేరిపల్కె-నా॥ నంద॥

చరణములు-మనవివినుము స్వామీ నాకిక శ్రీ-మంతులై న సు
తులు ఏవెర । వ్రునజనియించెదరాత్మజహీనునకు-ధనంబుసుఖకరంబుగా
దుగదా । అనినరాజుకనియెనావసిష్ఠుఁడు-జననాయకనీకుకొడుకులు, ఘ
నులమలయశోధనులునల్వురిక - గల్గెద రందుకుపాయము గలదనె॥
నంద॥ ౧౦

శాంతుఁడైనఋశ్యశృంగమానీ శ్వరునిబిలువనంపుమోపు ని ।
తాంత పుత్రకామేష్ఠి నిరంతర - సంతోషస్వాంతుఁడ వైయొనరింపు ।
మంతయుఁద్వరగా ననుడును శాంతా - కాంతుని రావించిరపు డు
ద్దాంతుఁడుముని పరివృతుఁడై సరయువు - చెంత యజ్ఞదీక్ష చేకొనిని
లిచె॥ నంద॥ ౧౧

వేదమంత్రములు పలుకుచు శుచియై - వేల్పు హుతవహుఁడుమా
వ్యము : సాదరమునఁ గైకొని తనప్రదక్షి - కార్పులలర జ్వలియించె
నునుప్రభుండై । భేదహరుఁడు యజ్ఞేశుఁడు దశరథ - మేదినీశ్వరునకుశు
భమిం । పారగఁ దాపాయసపాత్ర మొసంగి - పరమాత్ముఁడునుతుఁ
డగునీకనిచనె॥ నంద॥ 3

లలినలరిరిమానులు లబ్ధమనో - రఘుండై దశరథుఁడు ముదమున ।
జెలఁగుచుఋశ్యశృంగవసిష్ఠుల - చేననుజ్ఞగొనిహవిస్సు వేడుకను । కలి
తగుణుఁడుకౌసల్యకుసగమును - కైకకు సగమొసంగవారలు । దెలిసి
సుమిత్రకుదమయంశములం దెమ్మె - సగముసగమొసంగిరి నిరతా॥
నంద॥

పరమాన్నముభుజించినమువ్వరు - తరుణులుగర్భిణులై వెలి
గిరి । నిరతముసురకాంతలనదొమ్మిది - నెలలునిండకౌసల్యగనెను సు
తుని । పరగఁజైత్రశుద్ధనవమినిపున - ర్వసునక్షత్రముననుమనో । హ
ర కర్కటకలగ్నమునను శే - పాచలేశుఁడగుహరిజనియించెనా॥ నంద

౯. శంకరాధరణము - అటతాళము.

పల్ల వి-శ్రీరామునిగాంచెనుపార్వతీవినవే-

మనకౌసల్యయా - త్కారామునిగాంచె॥

అనుపల్ల వి-తోరమైహర్షాశ్రు - పూరముకన్నుల ।

జారభయసంభ్రమా - శ్చర్యములైనఁగొనంగా॥ శ్రీరా॥

చరణములు - అలనల్ల కలువదేకుల చాయమేనిచే - జెలఁగు
వానిపసిడిచేలఁగట్టినవాని । వెలయునాల్గుభుజములవానికను గొ - ల్కు
లనరుణరేఖలుగలవాని స్వర్ణ కుం । డలలసితగండమండలములనుర - స్థ
లిరచితరవికోటిప్రకాశునిరతోన్ । జ్వలకిరీటమువాని నభినీలకుటిల
కుం - శలములచేముద్దుగులుకుచుండెడివాని॥ శ్రీరా॥ ౧

ఘనతరశంఖచక్రిగదాబ్జములవాని - వనమాలికయరుత దన
రువానిచిటున । వ్యనువెన్నెలలావదనచంద్రుడుదిక్కు - లనువెదచ
ల్లఁజెల్వలరారెడువాని । ననుపమానకరుణామృతపూర్ణనే - తునిమం
జీరాంగదశ్రీవత్సకటకకం । కణహార కేయూర కాస్తుభాది భూ - షణ
భూషితునిజూచి తనివితీరక తిరుగ॥శ్రీరా॥ ౨

శరణాగతులను కరుణారక్షించు శ్రీధరసికు - బహువందనము
లొనర్చెద । శరణుగద్వితదనుజచయవిరామరామ - శరణుదేనతాసా
ర్వభౌమసేవే । పరమాత్ముడవు జగత్పతివీశుడవుహరివి - పరయోగి
బృందహృద్వనజకర్ణికాం । తరమున సురుచిరరాకజ్యోతివె - మెర
యునిన్నెన్న నా తరముగాదనితిరుగ॥ శ్రీరా॥ 3

ఈశసీపునిఘలేందియసాక్షివి - శ్రీశుండవీశ్వస్థస్థి సంతక్షణ!
నాశములొకటనుజేసి సేయకయున్న - వాసిచేబోయిపోవనివాడవైప్ర
కృతి । డాసిడాయనివాడవై శాశ్వతుడవై యా - కాశాదిభూతసం
ఘములకెల్ల నవకాశ । మైసీపు పృథాశింతు విదిమాయూ - పాశబద్ధు
లకెఱుంగవశముగాదనితిరుగ॥ శ్రీరా॥ ౪

నీజరమునందనేకభ్రష్టాండములీ - యోజంబర మాణువులై
యున్న విప్పుడుసీపు । రాజిల్లునాయుదరమునబుట్టుటకల్ప - భూజము
ముంగిట మొలచినట్లయ్యె నం । భోజాక్ష! పతిధనపుత్రాదిసక్తవై -
నేజెల్ల సంసారనీరధింబడమెల్ల । శ్రీజాని నీశరణు చెందితి నామదిని -
తేజరిల్లుచును సుస్థిరుడవుగమ్మని॥ శ్రీరా॥ ౫

ఈయఖిలమును మోహింపఁజేయనీదు - మాయకునగుపడఁజే
యకుమ, శేష । శాయీయారూపముసంహరింపఁగదోయి - కాయజ
జనక చక్రనిముద్దుపట్టివై । హాయిగానన్నలర జేయుమమితానందదా
యివనినినుమదినిదలతురుఘనులెల్ల । మాయురే! యనుచువేమాటు
నువినుతించి - శ్రీయుతమూర్తియా శేషాచలేశుడౌ॥ శ్రీ॥ ౬

౧౦. ముఖారి - ఆదితాళము.

పల్లవి-రాముని సకలగుణాభిరాముని-

నిఖిలరాక్షసవిరామునివర్ణింపవశమా॥

అనుపల్లవి-వేమాటుకొసల్యనీవే - మేమిగోరినావదియెల్ల ।

శ్రీమీఱనెసఁగితి ననుచు । పేమచేజననితోఁబలికిన॥రా॥

చరణములు-మున్ను బ్రహ్మనన్ను వేడు- కొన్న భూభారముదీర్పవ
న్నెమీఱఁగను నేడునీగర్భమున - జెన్నలరఁబుట్టితిఁజూచు । రావణాసు
రుఁడన్నిటగర్వింఁచినాఁడువానివధియించి । సన్నుతిగాఁతునీరేడుజగము
లలోన - మున్నలరదశరథుఁడునీవునన్నుదప । మునమెప్పించి । కన్నా
రునీవదితియతఁడు - కశ్యపుఁడని కొసల్యకుదెలిపిన॥ రాముని॥ ౧

అనుచుఁదల్లితోఁబలికి - హరిముద్దుబాలుఁడైకలికి । తనమున
హరిసీలగాత్మిఁడైవికసితనవ్య - వనజదళవిశాలనేత్మిఁడై చక్కనివాఁ
డనుచుజనులెంచపాత్రుఁ - డైవిలసిల్లెనంత । మనకుజూడఁదరుణమిత్రుఁ
విలసిల్లెనంత । ఘనుఁడైనతనయుఁడు గల్గెననివిని - దశరథుఁడనందా
మునను గురునితోడఁ గూడి - చనుదెంచికన్గెనను శ్రీరఘు॥ రాముని॥

విరులవానలపుడుగురిసె । వేడ్కజయదుందుభులు మొరసె ।
సుర సుందరు లెలమినాడిరి - గంధర్వవరులు । సరసులై రాగములఁ
బాడిరి-మానులుదోషాచరులవలనిభయమువీడిరి - పౌరులొనందా కరు
నిజూడ గుమిగూడిరి - దశదిశలయందు । పరిమళమిళితములైతె
మ్మొరలువిసరెదివినిసురలు । వరవిమానారూఢులయి శ్రీహరియనిమ్రొ
క్కిరాతా॥ రాముని॥ 3

ఘననిభుడైనకొమరుని - గనెనుకైకచంద్రబింబా । ననలను
సుమిత్ర - గనెనుసుతులనిర్వరను । మొనసినసంతోష-మునను దశర
థుఁడుసకల । ధనములవిప్పులదని - పెనువసిష్ఠమహా । మునియూభా

లురకు కృమము-నను రామభరతలక్ష్యణశత్రుఘ్ను । లనుచునామక
రణము-లొనరించెభరతుం । డును శత్రుఘ్నుఁడు జోడైరిలక్ష్యణుడు
ననుసరించెను దశరథ॥ రాము॥ ౪

చెలగిసామిత్రిఁగోఁగూడి - మెలఁగుచుఁడేవియలొలుకఁ । బ
లుకుసుతునినృపుఁడు గాంచిభూషణజాల । ములశోడనలాకరించిసిస్తు
కస్తూరి - తిలకమునుదుటనుంచిగళముసరత్తు । కలితహారములుగీలించి
ముద్దాడునపుడు - కలకలనవ్వుచు మద్ది - కాయలల్లాడ నందియలు ।
ఘలుఘల్లనుచు మోయ - లలితగతులనటియూచుకీ॥ రాముని॥ ౫

చిన్నారి బొజ్జలోనన్నుఁ - గన్నవాడనాపాలిటి । పెన్నిధాన
మరారాయోరీనాచిన్ని । యన్నబూచినచ్చేరా - పరుగెత్తవలద
న్ననాతోనలుగమేలా-పాటబాడుచు । నిన్ను లాలియూచేరా - లాల
బోసేను । మన్ను చేతనంటవద్దువెన్న బెట్టేననుచుచాలా । మన్నించిన
లుకుకొసల్యకు - మరులురెట్టింపజేయుశ్రీ॥ రాముని॥ ౬

ధరణివిభుఁడుభుజించు - తఱిసికొసల్యతనయుని । మురిపెమున
రమ్మనుచుజీర - వరయోగిహృదయాం । తరమునందుఁజెల్వమీఱ-
నసియించుదేవుడు । చిరుతవాడయిముద్దుగార - వచ్చినజూచి । త
రుణీదనదుకోర్కులు మీఱ - కొఁగిటనుంచి । కరుణించి భుజియించు
మనిన - కబళముచేనందుకొని । తిరుగానాటలాడపరుగె - త్తినమా
యాబాలకుడొ॥ శ్రీరాము॥ ౭

వితతయశుఁడుదశరథభూ - విభుడంతటకొమారాన్వితుల । సు
తులఁదిలకించి యుపనయనములు - నతులముగ నెనరించి వసిష్ఠునె
ద్ద । శ్రుతులనెల్ల జదివించి - చతురంగముల । గతులఁ దెలియనేర్ప
రించి చౌషష్టివిద్యల । చతురులనుగావించి హర్షించవారు । సతతము
గురుబుధమిత్ర జనులకెల్ల హితులైధైర్యో । స్తుతులయిపరఁగిరందు
నాశ్రీ యతుఁడయిసత్యవ్రతుఁడయిన॥ శ్రీరాముని॥ ౮

తల్లిదండ్రులకుప్రియము దనరగనశ్వమునెక్కి । విల్లునమ్ములు
చేపట్టి వేటలాడుచు । మొల్లముగానడవినున్నట్టిమృగ ములగుండెలు
ఝుల్లు । ఝుల్లునజుట్టిముట్టిపోసేకవానినెల్ల చలపట్టిపడఁగొట్టిసామిత్రి
గూడి । బల్లిదుండైయన్నియయోధ్యా వల్లభునకు కాన్కజేసి । సల్ల
లితుండై సకలజనుల సవినయముగాఁబాలింప॥ శ్రీ॥

శైలరాజకన్యకా! యీ చందమునమనుజావతార । లీలమైవ
ర్తించెశౌరి కనుగానుమింద్ర । జాలికుండుచక్రిధారి సమస్తవేద ।
మూలమైవిలసిల్లుదారి యజ్ఞులుదెలియఁ । జాలరతం డనిర్వికారి విమత
సంహరి । శ్రీలచేజెలువందు శేషశైల శిఖరాగ్రవిహరణ । శీలుండై స
దృక్తలోకపాలుండై దనరునిత్యాత్మా॥ శ్రీరాము॥

౧౧. నాదసామక్రియ - అటతాళము.

పల్లవి-ఇందువదనా! వినవె యీచరితము - నిందువదనా॥
అనుపల్లవి-ఁదముశ్రీమన్ను - కుందునిపాదార ।

విందములదానందింపజేసి రా॥ కేందు॥

చరణములు-ధీరుండువిశ్వామిత్రుండు తానయోధ్యకు శ్రీరా
ముని జూడవచ్చెనని । వార్యుండై సాధముజొచ్చెను ఎదురు గారాజు
చనితోడితెచ్చె । మునికిచారుసింహాసనమిచ్చెనుమహా । దారుండై పూ
జయొనర్చెనుకరము । లారూఢినొదలజేర్చెనుస్వామి । మీరువచ్చుట
కేమి కా మిదిదెల్పుఁ । డీరాజ్యమైనమీ కిచ్చెదననెను రా॥ కేందు॥౧

కౌశికుఁడాపూజగైకొనిపల్కెభూ మీశమారీచ సుభాషలు
మాం । సాశనులదృఢదేహులు ఘోర । పైశాచిక ప్రేతవాహులు-
కాల । పాశవిడంబితభాషులుదివి । జేశాది సురమునిద్రోహులుయ
జ్ఞ । నాశకులధికదుర్మోహులుగా । డాసివారలపొగరడంభసలక్ష్యమని
జేసిరామునిబంపు మీ శుభమాననె॥ నిందు॥

భూమిశ్చదేకాంతమున వసిష్ఠతోబల్కె నేమిసేయుదునేమం
దునెట్లు । రామునినెడబాసియుందును సుగుణ । ధామునెన్నడు గను
గొండును గురు । స్వామియెవ్విధి సుఖముచెందునుఈవి । శ్యామిత్రు
నుడియెటువిందును ఇతని । కేమిమనవిజేసికొందు నేను । ఈమాటవి
నకున్న నిపుడేశాపమిచ్చు । నీమానియనినగురుఁ డిట్లనియ నెను రా॥
కేందు॥

3

నరవరపినుమిది పరమరహస్యము నరుఁడా శ్రీరఘరాముఁడు-
ఘోర । దురితాంధకారవిరాముఁడుహరి పరమాత్ముఁడుకమలాకాముఁ
డుభక్త । వరదుఁడుప్రణతసుత్రాముఁడుదిన । కరవంశజలనిధిసోముఁ
డు మాని । వరదేవతా సార్వభౌముఁడు ఇతఁడు । పరమేష్ఠిచేతొల్లి
పార్థితుఁడయిభూమి । భారముమాన్పసీవరతనయుఁడాయన నె॥ నిందు॥

రాజానీవుకశ్యపబ్రహ్మసృకౌసల్య జేజేలకెల్ల నుతల్లిలదితి । నా
జనుతరుణీమతల్లి మీరు । శ్రీజానిభజయించితొల్లి చాలాపూజంపనతఁ
డుల్లసిల్లి సుతుఁడ । నై జనించెదమీకు నెల్లిననియ వ్యాజకరుణారసముఁ
జల్లి నేడు । రాజీవాత్ముఁడు రాముఁడై చూపట్టె శేషుఁ డేనుమీల
క్షుణుడిదినిజమ నెను రా॥ కేందు॥

౪

నర శంఖచక్రముల్ ల్భరతశత్రుఘ్నులై రరుదార హరి యాజ్ఞ
చేతసురు । చిరయోగమాయయెసీత యనంగ మెరసి జనకవంశజాత
యై । పరగుచున్నది ధీసమేతవినుత సరససద్గుణమణివాతయిది । ప
రమగోప్యములక్షుణునిరామునిమాని వరు వెంటబంపుమనిపల్కె-వసిష్ఠ॥
డిందు॥

౫

రామలక్షుణులను రాజుపిలువబంచి ప్రేమతోఁగౌఁగిటనుంచె
ను తన మ । హామహులనుతియించెను తన దే మహాభాగ్యమనియెం
చెను వి । శ్యామిత్రుఁజాలపూజించెను ఘన శ్యామునిసతనికర్పించెను-

శుభ । మహామీకనిదీవించెను శ్రీ రాములంతటధను ర్బాణతూణీరధడు
లైమించిమునివెంట నతిమోదమునజని॥ రిందు॥ 2

లలినిబలాతిబలలను రెండువిద్యలు రామునకు మోనియిచ్చెను-
రాముఁ । డలరిగంగానదినిమెచ్చెను ఆ । వలఁబోవ దాటకవచ్చెను దా
ని ! బొలియింప మునిసెలవిచ్చెను ఒక్క । ములికియురమ్మనగ్రుచ్చెను
దనుజ విలవిలతన్నుకచచ్చెను ఆ । వెలదయూబిడరూపు విడియక్షుసతి
యై చెలఁగిరామునిఁబొగడి శ్రీమీఱఁజనెను రా॥ కేందు॥ ౩

కొఁగిటరామునిగదియించిజడదారి వేగమె శిరముముద్దాడెను-
అంత । బాగాయెనని కొనియాడెను మహా యోగిధ్యేయుఁడవనుచు
వేడెను హర్ష । సాగరమునలోలలాడెను మహా భాగుఁడుముదమున
గూడెను వీత ! రాగుండై భయమెల్లవీడెనునిగ మాగమమంత్రీరహ
స్యములనుదెల్పె నీగతిశేషగిరీశుఁడౌ హరికిరా॥ కేందు॥ ౪

. ౧౩. సారాష్ట్రం - ఆదితాళము.

పల్లవి. వినవే సుగుణాన్వితా గిరిరాజ సుతా॥
అనుపల్లవి-మునియుతులైరా - ములుదామాశ్రమ ।

ముసనునాఁడునిలిచివేకువ -

ఘనులుసిద్ధాశ్రమగతులైరచ్చట ।

మునులారాఘపు - అనుబూజించిరి॥

విన వె॥

చరణములు-శ్రీరఘరామునిచేననుజ్ఞఁగొని సారయశుండు వి
శ్వామిత్రుఁడక్రితు । వారంభించెమహాజనవృత్తుండై సారెకుమారీచ
సుబాహులస్థ । గ్ధారలుగురిసిరహోధీరుండు దాశరథిమహోద్ధతుండై ।
మారీచుననిల మార్గణమున । వారిధిలోఁబడవై చి సుబాహువి । దారి
తుఁజేసెను దహనాత్మమునను॥ విన వె॥ ౧

సునిశితబాణములను సౌమిత్రిత దనుచరులనుజం పెను బువ్వలజ
డి । యెనసి సురలుగురియించిరిసంభ్రమ ముననుగుశిక సుతుఁ డినకుల
తిలకుని తనతోడనిడికొని నెనరునఁ గౌగిటనునిచిలత్కృణుని మునుమి
డి కొనియాడిఫలములు । అనఘులకునుభో జనములొనర్చెను । దిన
ములుమూఁడిటు జనెను సరసముగ॥ విన॥ ౨

మునిపతి శ్రీరా మునితోఁ బలికెను జనకుని యాగముగనుఁగొ
నఁజనియెద । ననువుగమీరువ చ్చినశుభమానన సతుఁడగుచునను జని
గూడితపో । ధనువెంటముదముతోఁ జనిచనియెదుటను వనమొకటిఫల
సుమస్తరు లతొలంకృతమై జనవిరహితమై కనుపట్టఁగఁదానీ వనమేమ
నరా మునితోఁమునిపత్నీ॥ వినవె॥ 3

గౌతముఁడనుముని గఱఁడులోకవి ఖ్యాతుఁడతనికహల్యయనుసతివిధా
తయొనఁగెనా దంపతులిచ్చట బ్రీతినుండనిం ద్రుఁడునొకనాఁడా । గౌ
తమవేషమున నాతి నెనసిచను నాతరిన్నాతుఁడై గౌతమమునివచ్చిభ
స్మి । భూతుఁజేతునాతో బొంకకుమనఁబురు హూతుఁడదుర్మతిఁ నైతి
గావుమనెను॥ వినవె॥ ౪

శాపమొసంగెను సహస్రభగుండ వైభావ్యునివృ త్తాగ్రినహ
ల్యగు కోపమునశిలా రూపముగమ్మనె నేపటజంతుర హితముగఁజేసె
ను । యీవనినామాని బాపు రేయెన్నడు నీపైరఘుపతి శ్రీపాదము పె
ట్టునాఁటికి । శాపముచెడునని జనెసతీమణికి సాపముఁబాపవె పరమ
పురుషాయనెను॥ వినవె॥ ౫

రామునికరముక రమ్మనఁబట్టిమ హామునియప్పుడ హల్యను
జూపిన భామ్యపైనిదన । పాదమునుంచి మహామతియగు న హల్యతన
రఁగనీ రాముఁడు తామొక్కె రామాయణియుస లక్ష్మణునిధను ర్పా
ణధరునికనకాంబరుని । శ్రీమన్మందస్మిత వదనుని శ్రీరామునిశేషాద్రి-
ధామునిజూచెను॥ వినవె॥ ౬

౧.౩. బిలహరి - ఆటతాళము.

పల్లవి-శరణుశరణనిరామ చంద్రనియహల్య సన్నుతిం చెనువినవె॥
 అనుపల్లవి-పరమపురుషుండనుచుగౌతమవాక్య

సరణిమదిలో నెన్నుచుశౌరికి మొక్కి

యరుదారనర్ఘ్యపాద్యములిచ్చినర్మవి

స్ఫురితాక్షియైమించి - పులికించిన

చరణనీరజపరాగమునను - దురితమెల్లదొలగెనహహ

గరిమతోనుగృతార్థనైతిజ గ్రత్పభోకమలావిభోహరి॥

చరణములు-యేవిభుపాదరా జీవరేణువులచే బావనమైనది భా
 గీరధీమహా । నేవిబ్రహ్మాదిసు రావళీనేమహాను భావుడు గావించె నే
 పరదుపదరజము । వేవేలవిధముల వెదుకబడునుకృతుల చేననజభ
 వుండెవని శ్రీనాభిపద్మమం । ధావిర్భవించె నవ్యయైతనపురవైరి ।
 యేవిశ్వ గురునామ మేహృద్ధాభజయించు నేవీరవరుపాద మీభువన
 జాలములనెల్ల నాకృమించెను । శ్రీవనితామణికి నెవ్వనియురము చెలఁ
 గివిహరింపనునికిపట్టయ్యెనే । దేవునిపదమనిందితరాజయోగి హృద్ధ్య
 యమైతనరారిచెలుపుమీఱు । నావిభుం డావరదుండాగురుండాపరుం
 డాదేవుడిదెనను । బోవుటకు పృత్యక్ష మయ్యె న హా విచిత్ర
 మటంచు నెంచుచు॥ శరణ॥

శ్రీరఘువీరసీల లత్యగ్భుతము ఏరికితరముగాదివి తెలియమర్త్యా
 వ । తారముననుజగత్త్రియము మాయామోహ । పారవశ్యమునెంద
 భ్రమియించితిని నిర్వి । కారుండనీవుచలనా రహితుండవు వికారచలనా
 దులు గలవారివలెనుండు । దారయపూర్ణుండ వానందమయుండవ కూ
 రుండవతిమాయి । కుండపుసం విస్మయోదార విశుద్ధమాత్మ ప్రజ్ఞాఖం
 డబో ధన్వరూపుండవజుండవు । సారమార్ధి కుండవీవే భూతములకా ధా
 రభూతమునీవే యీజగమునీవే । సారెకుజగదా శ్రీయుడవీవే కర్తృకా

రణకార్యము లునీవిలాసములు । చేరి కన్గెనంగ నేరకతనుధారి వందు
రుగానినిన్ను । దాఁతొఖలకలుష మగుపర తత్వమనఖలులచేనగునా॥

జలజల్చననీవలఘు మాయాగుణములచే బింబితుండవై । విల
సిల్లి జగదుదయ ఏలయములకు బ్రహ్మవిష్ణ్వైశ్ణవరనామ । ములఁబూని
యున్నావు తెలియఁగ నెఁకడవె । నలనుమీఱఁగాను వాచ్యవాచ్యక భే
దరహితము జగన్మయుండవై । యలరుచుండుప్రసవ । సఖలితతేజుండ
వోంకార వాచ్యుండపు వాక్కులకగోచరుండ । పుగూఢవర్తనుండపు ।
భలిభలిశ్రీరామ భద్రగుణోన్నిద్రప్రధనాంగణరుద్ర । కలితకౌస్తుభభర
శ్రీశేషా । చలశిఖరవిహార విహారమోహనాకార చెలినినెనరుంచవలె
నుని । శృలమార్గజూనమార్గము జెలియ నెంతటి దాసనిదానను కలుఁగఁ
జేయుమునాకు నిపదనలినభక్తినిరంతరమ్ముగఁ । జెలఁగివందన శతము
లొనరించెనను దాశరథీదయానిధి॥ శరణ॥

3

౧౮. బేగడ - ఆదితాళము.

పల్లవి-విసిలవే శివినుతగుణశ్రీ శి వినవేశర్వాణి॥
అనుపల్లవి-ఘనఘనాంగుడౌ రామునిచేననుజ్ఞఁగొని॥

గతమమునియొద్దికి జననహల్య
మునీంద్రుఁ డారాఘప్రనిఁ జూచిపలికె
ఘనంబుగను మిథిలాపురంబునను
ఘనధర్మముమా హేశ్వరచాపము
కనుఁగొనియనంతరంబయోధ్యకుఁ
జనేవనవినముఁ డయ్యెనుహరి॥

విసీల॥

చరణములు-రంగదభంగతరంగగంగ నుప్పొంగుచుదాఁటివిదే
హతాజపురి । చెంగటరాగ నెఱింగిజనకుండు చెలంగుచు నెదురుగను । రం
గుగననిగాఢేయనకును సాష్టాంగమెఱిగి పూజించిదిశలువెలు । గంగఁ
జేయుచుంద్రసూర్యులొ సురపుంగవులగు నరనారాయణులొ । శృంగా

రకశలను బంగారుతఘకుల । సంగానుదగినవీరలెవ్వరె । ఋంగవలయు
ననదశరథాత్మజులు । మంగళకరులీరామలక్ష్మణులు మహాభుజుల్ ఘ
నులనిముని తెల్పెను॥ వినీల॥

ఓవిగమత్కృతుసంరక్షణమున కై వీరలనేదోడి తెచ్చునెడ ।
పావనుడిరాఘవుఁ డొకశరమునఁ జావనేసెదాటకను । భూవరమదీయ
యాగవిఘాతకులై వరలునుబాహు ప్రముఖనిశించ । రావళిద్రుంచియు
మారీచుజలధిలో వైచె బదాంబుజరజమునను । ఈవీరుడహల్యను వే
వేగబవిత్రను । గావించినేడునీగృహంబున గరళకంఠువిల్లనుఁగొనవచ్చె
ను । నాపుడునగరికిఁదోడ్కొని జనియానరేందుఁ డారామునిఁబూజిం
చెను॥ వినీల॥

అంతటజనకుఁడుమంత్రిలఁ బిలిచిపురాంతకు విలుదెమ్మనిన భ
టుల న । త్యంతబలులనైదువేలబంపినఁ బాతము మీఁజని । సంతత
మును మణి శస్త్రాదులచే నెంతయు భూషితమైరవిశత । కాంతమైనవి
లుదెచ్చినధరణీ కాంతుఁడు కౌశికుఁగనుగొనియా । వింతాన్మృతవరు
లంత చూడఁగ । సంతోషమునరఘూధ్వహుండీ చాపమెక్కిడినఁజా
లునుసీతా । కాంతనిత్తునన వినిశ్రీరాముని కనుంగొనెన్మనిదరహాసము
నను॥ వినీల॥

శ్రీరాముఁడువామకరంబున విల్లారూఢిగఁగొని యెక్కిడి నృప
తులు । చేరిచూడదక్షిణకరముననరుదారగీలించినపుడె । సారముచెడి
ఫెళ ఫెళమనివిరిగెనువైరివరుల యధైర్యముతోఁగూడద । దారవముదిశ
ల్నిండెవిమానారూఢులగుచుఁగనుగొనుదేవత । లారాముని శ్రీమీ
ఱ బొగడిరి । తోరంబుగాబ్రసూన రవము దుండుభిధ్వనుల్సురవ
నితాఘన । చారునాట్యములు చెలఁగరాఘవుని జనేశుఁడర్చిలిఁగా
గిటనుంచెను॥ వినీల॥

పుల్లాంబుజపత్రాక్షుడు రాముడు - విల్లు విటచుటలు విని
యంతఃపుర । పల్లవాధరలుమనసీతకుశ్రీనల్లభుండనదగిన । నల్లభుండిదే
వచ్చెనుచల్లవివాఁ డెల్లజగములను నేలజాలువాఁ । డల్లమరునైనజ
క్కదనమున నుల్లసంబులాడునటెయంచుఁ । జెల్లారాముని నల్లాకోరిక ।
తెల్లాఫలించువంశ పావనుఁ డీమహాత్ముఁడంచనిపలికినసరస । సల్లాపము
లాడుసీతకుమఱిసగుల్విరుల్ హరుపుగం గైచేసరి॥ వినీల॥ గి

పట్టుచీరగట్టిగట్టిరవికెచను కట్టుడిట్టముగగట్టి మృగమదము ।
బాట్టునుదుటనునిచి కనుల కాటుక బెట్టికురులుచువ్వి । దట్టముగాఁగీలు
ముడివైచిమఱి మట్టుమీర వేడుక చేసరములు । బట్టిస్వర్ణ భూషణము
లు మేనను దట్టముగా బూటయొక్క చెలికత్తె । బట్టిజనకునిపట్టి శౌరి
కి పట్టంపురానిసాదునేనని వాసి డంగుందనపుబొమ్మవలె । నెట్టన
రాజమరాళకరిగతుల నే తానిరాకరించుచునందెలు॥ వినీల॥ E

తాటంకద్యుతిదిక్కులనెల్లను దీటుకొనఁగఁ బాఁపటబాట్టునుసరి
సాటిలేనిచంద్రసూర్యులును సల్లలాటమునను మెఱయ । తేటముత్యపు
సరులు పతకములు మేటిపలుక తాళిపడ బెనగొన । మాటికినందె
లుఘల్లనిమ్రోయఁగ దీటులేని వైఖరి సీతావ । ధూటి గుణముల మేటి
హారకి । రీటాది భూషణాదులశేషగి రీశురామభూవిభునిచేరిమణి । హా
టకమయమాలికగళముననిడి హరివరించితినిచ నెముదమున॥ వినీల॥

ంగి. కాఫీ - జంపెతాళము.

పల్లవి-వినుహైమవతి ఘనాఘన సుందరాకృతీ వినుతసన్నతీకరు
ణావతీ॥

అనుపల్లవి-తనమంతులనుబనిచె దశరథునితోడి తెమ్మని జనకనృపతి
వే గా బాగా॥ విన॥

చరణములు-అరూఢిదివసత్రి యమునవార లయోధ్యజేరిదశ
రథునిగాంచి ధీరులయి మ్రొక్కిబహుదివ్యవస్తువుల పరు దారఁగానృ-

యుంచి । శ్రీరామునకుజయ శ్రీరమారామునకు సీతనునిశ్చయించి నేడు శ్రీమీఱమిముబిలువనం పెనుజనకుఁ డనసంభ్రమించి వేడుకదలంచుమించి॥ విను॥ ౧

జనవిభుఁడుశ్రీరామ చంద్రునకుఁగల్గ్యాణ మనిచాటనానతిచ్చి । జనకమంతులకును త్సాహనవరత్న భూషణదుకూలములనిచ్చి । తనగురుండునగువసిష్ఠునిమంతునిగనిరా ముని పెండ్లివార్త దెచ్చితగుఁగదా జనకవిభుఁబాంధవ్య మనినకడు లెస్సయనియనువుగా ముదముపెచ్చి మెచ్చి॥ విను॥ ౨

మఱునాడుగురుహితస మస్తజనులెల్ల వేమఱు బలసికొలువగాను । అరుదయినయాశి ము త్యములగొడుగులనిడ నధికవై భవముతోనుభ రతశత్రుఘ్నులిరు పురుగజారూఢులై యిరుగడలఁజేరిరాను రథమెక్కి నరవరుఁడుమిథిలాన గరమునకుఁజ నెనెలమి నాల్గుదినములతోను తాను॥ విను॥ ౩

హితమతిసీదశరథున కెమరుగాఁజనిపురోహిత సహితుఁడైజనకుఁడు । చతురుఁడయిపూజింప సరసులయిరామ లక్ష్మణులుతమతండ్రి కపుడు । అతిథక్తిప్రణమిల్ల నాలింగనమొనర్చె నానందముననునృపుఁడు తతమహా । న్నతజనకరాజసద నముననుతకౌశికాన్వితుఁడై వసిం చె నతఁడుజనహితుఁడు॥ విను॥ ౪

తనయాగకర్మమం తయుదీర్చిజనకుండుశ తానందుతోడననెను । దనరుకాస్యపుర మునను ననుజుఁడు కుశ ధ్వజుండుమోదమునను । మొనపిలువనంపు మనవినియట్లుసేయ జయ్యనవచ్చియతఁ డన్నను పొడఁగాంచిత । నకుమారికలు తానును మ్రొక్కివర్ధిల్లు మనుచుదీవెనలుగొనెనుమనెను॥ విను॥ ౫

లలినిజనకుఁడుపురమ లంకఁపుమనఁరోరణ చమోల్లాసితంబు । అలఘుసౌధధ్వజో జ్వలముగోపురవితా నావళిరాజితంబు । ఫలభార

నమ్ర రంభా-స్తంభశోభిత పృతిగృహ పాంగణంబు కర్పూర । కలి
తాంబు పూరగం ధిలరాజమార్గమును కై చేసిరాపురంబు డంబు॥విను॥

కృమముతో నంతః పురమలంకరించిబం గారుకుంభములనుంచి
సమమైనపచ్చ రా జగతిపైనిలిపి నీ లములబోదెలుఘటించి । రమణీయ
ముగనుబగ డములదూలముల వనములగొణిగెలురచించి చతుర్ద్వార
ములగొమరొప్పు గల్యాణవేదికగట్టి రమరికనుసంతసించి మేలెంచి॥
విను॥

2

ఎలమిసీతాదికాంతలకు నలుగులఁబెట్టి తలలంటిజలకమార్చి ।
జలుగులనుదడియొత్తి చెలంగిసరిగంచుచీ రలుగట్టికురులఁగూర్చి । వలనో
ప్పుగొప్పుకొ ప్పులఁబెట్టిచందనం బలదితిలకములుదీర్చి । రవికలనుపూర
యచను కట్లపైనల వఱచకై సేయనలరిర సముగజేర్చి మదిచేర్చి॥ విను॥

పరగ కేకయపతికుమారుడు యుధాజిత్తు వచ్చెనచ్చటికినంతవ
రుసదశరథుండున ల్వురుసుతులభూషణా వళులఁగయిచేసి చెంత । సిరుల
నందఁదానుండు తఱిజనకుండానంద భరితుండయిభద్రదంతావళములను ।
గరిమవసనబనుపరా ఘ్రులెక్కి-రాజమార్గమునఁజూపట్టిరెంత వింత॥
విను॥

౪

పాదలుచునుగౌసల్య మొదలౌసతులుగొల్వ భూపతులుచేరికొ
లువ । విదితమాగదవంది బృందములుగొలువనట విటగాయకులును
గొలువసదయులువసిష్ఠ విశ్వామిత్రులొశీర్వ చనములొసఁగుచునుగొ
లువ కల్యాణసదనమునకరిగె శేషగిరీశుండగురామ చంద్రుడెందముము
దముమొలవ చెలువ॥ విను॥

౧౦

౧౬. కల్యాణి - ఆటతాళము.

పల్లవి-కల్యాణమువినవే నేడుసీతా కల్యాణమువినవే॥

అనుపల్లవి-కల్యాణమయమయిన కల్యాణనిలయమున

కల్యాణప్రదుండాయ హల్యావరదుని॥

కల్యా॥

చరణములు - వేదనాదములు వేణుధవళపీ కాదుందుభి డిండిమా
దిమహావాద్య | నాదములు - పుణ్యాంగ నాబృంద శుభగాన | నాద
ములు జెలగజనకుఁ డెదుర్కొని దశర | థాదిభూపతుల కర్వాసన
మునిచి యీ | మీఁదసపురోహితుఁడై దేవముఖుహేమ | వేదిబ్రతి
ష్ఠించి వివిధమంత్రములచే | వేదోక్త హోమవిధులొనరించి సీతాది
కన్యలధన్యలనల్వరనుస | మృదమునరావించి మురియుచు శుభజాలా
పాదకముగమధు పర్కమిచ్చి వేడ్కఁ | బోదిచేసి నృపుడుపూజించెరా
ముల || కల్యా||

శ్రీమీఱజనకుఁడు శృంగారవత్తియై సా | దామినీలతమాడ్కిం
దనరెడుసీతా | కోమలి తెఱ మఱుగున నుంచి చాలఁగా | రామునిరా
మాభి రాముఁడైన శ్రీరామచంద్రునిపాద రాజీవములుగడిగి | సేమ
మునతజ్జలము శిరమునధరించి | నేమముతోసీత నిఖిలలోకమాత | గా
మితసిద్ధసం కల్పపూర్వకము | భూమిశుడుధార బోయనగ్ని సాక్షిగా
మానవతినిరా ఘృపుడు చేకొనె దేవ | తామందార సుమ ధారలుగు
రిసె భద్రాద్రిమితగుణులయి యలరువధూవరులపై || క ||

అంతఃదెరఁదీయ నతివమోముఁజూచి సంతసించెను రామచం
దుకన్గవతారాకాంతుఁగనుంగొనియలరుకలువల పోల్కనాయింతిమా
పులుదనరె హృదయేశుపదయుగళి నెంతయుదామరల నెనయుతేఱు
లనఁగా | కాంతామణినిపాణి గ్రహణమొనరఁజేసి | కంతుజనకుఁడు
మంగళసూత్రముగట్టి | దంతిగమనకుమణులు తలఁబాల్లుపోసి శ్రీ |
మంతుఁడైలాజహోమముఁ జేసికృత్యస్వాంతుఁ డాయ్యెను తాటకాం
తకుఁడటమీఁద | సంతతానందమున జనకుఁడూర్చినిచ్చెమంతుకెక్క
గాను లక్ష్మణకుమారునకు || కల్యా||

వరుసతోడనుకుశ ధ్వజునికొమార్తెలనురుచిరమాండవిశ్రుతికీర్తు
లనిరుపురనుభరతశ త్కృష్ణులకునుజనకధరణీశుఁడనంద భరితుఁడగు

చునుసంగె । నరుదారఁగాఁబెండ్లి యలరారెనావేళఁ । జరతరయశులు
వసిష్ఠ విశ్వమిత్రు । లురుప్రసనావధూవరులకు శేషలు । శిరమునని
డిరియా శీర్వాదములఁజేసి । రిరువందదశఁధా ధీశుఁడుదీవింఁచె । గరిమను
గౌసల్య సుమిత్రాది । కరిగమనలుమం గళహారతులొసఁగి రాతతిరా
మలక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్నులకు॥ కల్యా॥

జనకవిభుఁడుకౌశి కునివశిష్ఠుఁగనుఁ । గొనిపల్కె నారద ముని
యిచటికి నొకనాఁడు । చనుదెంచిననువిను మనిపలికెహరిభక్త । జనవ
రదుఁడయి నిర్జులనుబోవరా । వణువధియింప. రఘువంశముననురా
ముఁ । డనుపేర దాశరథియై నాలుగంశముల । జననమొందెనుసీత
యను నామమున నీయిం । టనుయోగమాయ బుట్టెనుదెలిసికౌసల్య ।
తనయునకుసీతనిమ్మని చనెనదిమొదలు । గనుసీతశ్రీసతి యనితలఁచి
యేవిధ । మునరాముఁడల్లుఁడౌ ననిచింతించిధను । వసునెపమునమీద
యనుశుభముగంటిననె॥ కల్యా॥

శ్రీరామచంద్రుని జేరిజనకుఁడుబలికె । శౌరినాజన్మము సాఫల్య
మాయెను । దారయీపావనస్థలిని సీతాయుతుఁడనై । రంజలు నిన్నుఁ
జూడనర్హుండనైతి । రావణరణభువి నిర్మాణనైపుశీలినె । నీరజభవు
నకు నీ పాదవారిచేనీరమ్య పదజలము నెఱిదాల్చిబలిమహా । వీరుఁడ
యిసురరాజ్య విభవము చేకొనె । సారమాసీపాద రజముననహల్య । ఘో
రశాపము దొలఁగె కోవిదులునునీయుదా రాంఘ్రిరేణుపులు । కోరినభ
యదూరు లైనట్టిసీవేశరణని పొగడరాముని॥ కల్యా॥

సారిదియాసమమున సురదుందుభులుమ్రొసె । ధ్విక్కుతద్విన్నాం
కితక తాదైతైయ్యనుచున । చ్చరలాడిరిగంధర్వ వరులుబాడిరిభూ । సుర
వరులధరణి వరులఁబూజచేసి సరసమృష్టాన్నభో జనములిడిరి । కరణివ
రగన్గాలునాళ్లు జరుగుటయుగౌశికుఁ । డరిగెనల్లుండ్రకు నదుణుమిచ్చి
వృపుఁడు । కర్ణుణఘోరికల ఘనమృత్యులఁగాంచి । త్వరతోడఁ బుష్ప

పనా దశరథక్షితిపతి । వరసుతులుగోడండ్లు సిరులలరనాశేషగిరివా
సుండైనరఘు వరుని మున్నిడుకొని । పురికిప్రయాణోన్ముఖుడయ్యెము
దమున॥ కల్యా॥ 2

౧౭. సురటి - ఆదితాళము.

పల్లవి-చేరివినవెశౌరిచరితము గౌరీసుకునూరగిరివరకుమారీ॥
అనుపల్లవి-వారిజాక్షుడంతటను శ్రీ మీటివేడ్కతోనయోధ్యకు
గోరిపోవుదారిలోనృపవై రియైనపరశురాముడు
కాటుమొగులుకరిచి చాపధరుడై
కాలమృత్యువో యనగబజ్జిరధు
కోరిహరియెదుటను నిలిచిపలికెను
వీరాధిపీరుడని యెఱుంగక॥ చేరి॥

చరణములు- బెండువంటివిల్లునడిమికి రెండు జేసి యిట్లుప్పొంగె
దుకొండనెనయఁజెల్లు నా విలు దండివైరులకుముల్లుకడు । గండుమిగి
లిన దీనినెక్కుఁబెట్టినఁ గానిరాముడననినునట్టుగా । కుండినఁజంపుదు
ననరాముడతనికో దండముగొంత చక్కఁకీర్తియ । ఖండాశుగము
తగదొడిగితెగ నిండాదిగొనిభార్గవుడ నిను । కాండహతచరణఁజేసి
నృప కాండాభిరాముడనొదననినఁ । బుండరీకలోచనుండితండని పూ
ర్వకాలసంస్మృతి పొడమిపొగడి । భండనప్రచండ పండితుండవ జాం
డాధిపతి వవ్యయుడవనెను॥ చేరి॥ ౧

బాల్యముననునేను ఘోరతపంబు సేయఁబోను హరివాత్సల్య
మొప్పగాను వేగప్రసన్నుడై పలికెఁ దాను సా । ఫల్యమయ్యెసీతప
మునుజనస మృతమునువచ్చి వంశయుతుడ వగుసా । ఫల్యబలుడవగు
చుబిత్తహసనుడగు కార్తవీర్యుఁగెలిచిఖిలనృపులవై । కల్యాత్తుకుల
జంపిశమదమ మూలాధితుడవగుమునేనా । సల్యాగర్భమునరాముడ
నఁగల్యాణదాయినై జనించెయ । హల్యాసతిబవిత్రంజేసిసీతను గల్యా

ఓమైనీకు దర్శనమ | తుల్యముగ నెసఁగుదుననిజనియె దయతో నాహ రి
య నీవనిచనియె॥ చేరి॥ ౨

స్వామినేనుమంచి హేహయ వంశజులను ద్రుంచి శాంతుఁడై
ముదముదలంచి చెలఁగెడు నీమహా మహిమనుంచి ఖగ | గామినీబలం
బునీపుగొంటివి గాన నేనుధన్యతముఁడువై చిన | నీమహానీయ దర్శనము
గలిగెంజిం తామహాధుల కగోచరుఁడవు శ్రీ | రామామనోహరుఁడవ
గురఘు రామా పృథ్వీకంఠపరుఁడవు | కామాద్యరివర్గదూరుఁడవ
హిమామాధవ భవరహితుఁడవు | కామకర్తగుణవర్జితుఁడవునుద క
మున ఘనజాలములుననలమున | ధూమమటులనటులనె యఖిలమును
నీమాయ చేఁగల్పితంబనె॥ చేరి॥ 3

ఎంతదాఁకనరుఁడునీపద హితులపొత్తుబొరఁడునినువా | డంత
దాఁకనరుఁడు | వలెనుభవాద్ధినరుగుపామరుఁడు ఏ | కాంతుండును
జనసంగతివలనను గనినభక్తిచేతనెపుడునిన్ను న | నంతునాశ్రయించి
నపుడుమాయకు నంతమపేక్షితుండును స్వప్రకాశుఁడును | శాంతా
త్మకుఁడునై నసద్గురు డంతవానికగువడును సుని | తాంతానందమతని
చేతగని చింతలపంతలనెల్ల ద్రుంచిని | రంతరాత్మసుఖముఁ జెందునీప
ద రాజీవ యుగభక్తి లేనినరు | లంతమొందిజ్ఞానముక్తి సుఖముల నం
దవశముగాక చెడుదురనె॥ చేరి॥ ౪

ఈశశరణుశరణు దురితవి నాశశరణుశరణు సుజన | క్లేశహర
ణశరణుజయజయ శ్రీరామశరణుశరణు నేఁజేసినట్టి పుణ్యమెల్లనీదుమ
హేశుగమున కొసంగినాడఁ ననుదయ | జేసిబ్రోవుమనఁ బరశురాము
నకు సీతావిభుండుప్రసన్నుండైవలికె | వాసిసీమనంబుననుదల పోసి
వరముగోరునుకృప | జేసినానని నభృగుకులుండు భాసిల్లుచు నీదుపద
రజో లేశమునకు నేసమతవరమఖి లేశభక్తినిమృనగృతార్థునిగఁ | జేసి
పనుపం జనియెజామదగ్ని ని జేచ్చుడనుజరిపునుతించుచుఁజనె॥ చేరి॥ ౫

ప్రీతుండయ్యెజాలాదశరథవిభుడంతటలీలా గుణముల । చేతన
 లరిచాలా తగపురిజేరి చక్రియావేశ భూ । జాతనెనసితనరెనను జాలు
 నిజ సతులరతులనే విరతులవిభవస । మేతుండు జగత్ప్రభుండుబ్రథిత
 గుణ జాతుండవ్యయానందమూర్తిసం । గీతానంతకీర్తితనుగుణ భూ
 తాద్యఖిలనాక్షిమాయా । జాతాఖిల కలుషహరుండుసా కేతాధిపుడై
 యుండెహరిద । యాతిశయత నిదియుంజెప్పె సుబ్రహ్మణ్యకవిశేషగిరి
 శుపేరవి । ఖ్యాతిమీఱనధ్యాత్మరామాయణాఖ్యానమున బాలకాం
 డమేది॥ చేరి॥

E

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు

బాలకాండము సంపూర్ణము.

శ్రీ వేంకటేశాయనమః

శ్రీమదధ్యాత్తరామాయణ కీర్తనలు.

అ యో ధ్యా కా ం డ ము .

౧౮. కర్ణాటక సారంగ - ఆటతాళము.

పల్లవి-శ్రీసద్గణానివృతా శీతాద్రిసుతవివేకాశేయ ।

వాసుని శేషాచల వాసుని చరిత్రము॥

అనుపల్లవి-భాసిల్లునంతఃపురవరమునందు మణిసిం । హాసనస్థితుడైము
నినుతుడై మహాలోల్యాసుడై శ్రీనివాసుడై శ్రీతదాసుడై
యిసీతాసహితుడగు రామునిగను తలఁపూనిసురమాని
వచ్చెను॥

చరణములు-శరదందుచంద్రికా సద్భవమాతనుద్యుతుల మెఱ
యుచువచ్చువాని నారదుగా నెఱిగి సీతాజానియుడేవీయుతుడయి పౌర
పౌరయంతలేనిభక్తిచేమొక్కి పరంగబూజించిమాని నీదరినసం । స్మర
ణచేవిషయాసక్త చిత్తులమైసం । సారచింతమాటికి గలుగుమముఁబో
టికి దొరకదిదిదుర్లభమునినుగనిపరమపావనుడనై తినిభాస్కరుడగురా
దమమడగు క్రియసజ్జానమడగు ననమునిపల్కెను॥ శ్రీస॥ ౨

శ్రీరామభ్రమయఁ జేసిదవోననులోకానుసారవాక్యములచేను
సం । పారిననుటిదియరయసత్యమేను జగదాదియామా । యారమణి
గృహిణిగాను జేయుటనుసీసుతు । లయిరిబ్రహ్మాదులెల్లనుత్రిజగన్మహా

సం । సారిపీపుహరిజనకలక్ష్మిపురవై రిపీపుప్రభజానకి । యాయాఢిస్త్రీ
పురుషవాచ్యములన్ని సీతయునీవయనియెను॥ శీ॥ 3

స్వామిసీఛాయ యవ్యాకృతమనఃబడునది । యేమూలప్రకృ
తినాఁగ మహత్తత్త్వ । మామహత్తత్త్వాన లింగశరీర । మైమతియది
సకలమైన తనువులఁజేసెన । హంకారబుద్ధిప్రాణజ్ఞానకర్ణేంద్రియ । స
ముదాయకములింగ శరీరమనఃబడునదై । జన్మకర్మమూలము ఇంద్ర
జాలము ఆమహాత్మయెజేనసంజ్ఞననాద్యవిద్యో । పాధిమొందినదైమిం
చె స్థూలాదిదేహాత్రియమెజీవోపాధియనియును॥ శీ॥ ౪

స్థూలసూక్ష్మకారణాలజాగ్రత్స్వప్న । సుప్త్యవస్థలు మూడు
గల్గెనీసంస్మృతి । లీలచేనెనయువాడుజీవుఁడెవరమాత్మత్రి । కాలసాక్షి
యారేడులోకములకాది । మూలమదినీవేచూడుమాయాభువన । జా
లములునీయందె జనస్థితిలయములై జరుగుచున్నవిరామారాక్షసవిరా
మా । వ్యాళమనిత్రోడుగనిబెదరిన పోలికనుదనుఁ జీవుఁడనుకొను బా
లుఁడుఘనుఁడాత్మతానని భయరహితుఁడయి యలరుననియెను॥ శీ॥ ౫

ఏనీతేజమున నీయఖిలములు వెలుఁగునిదిపుణ్యశ్లోక యెందాక
న । జ్ఞానము తెగిపోకయుండునందాఁక దీనుఁడగుజనుఁడు నీకారుణ్యము
నవి । జ్ఞానానంద మొదవిన నమలుఁడొనదిసీపా । దారవిందభక్తినిగలి
గె దేవముక్తిని । దానమగురామ సీదాసుల దాసుఁడనుకరుణనుబోవు
ము । సీనాభి కమలజుఁడు మాతండ్రియటుగాననేబాతుఁడననె॥ శ్రీ॥ ౬

అనిచాలాప్రణతుఁడై యానందబాష్పములు । కనులజడిగొన
జడదారి రఘువంశతిలకుని । వినుతించిపలికెఁజేరి రావణవదార్థము ।
జనియించినాపుశౌరి దశరథుఁడునిన్ను । దనవిభునిఁజేయఁగోయిన్నా
డటుల । యినరావణుఁడు చచ్చునటులతనిఁజంపుదు ననిప్రతిజ్ఞఁజేసినా
వుమునుడాసి । వినుముభూభారహరణమునకు మొనయు మిదివనజభ

అయోధ్యాకాండము.

పువాక్యము । లనినఁ జిలుగగవు మొగమునజిగి పెనఁగొనగ ననియె
శ్రీరాముడు॥ శ్రీస॥ 2

వినునారదనేనెఱుఁ గనిదేమియునులేదు । మునుపప్రతిసనాచేశ
నటుచేయఁబడెనటు । లనేజేతునకలభూతముల సుఖాసుఖములు । ఘ
నకాలసంజా తములుప్రార్థ । ములగునవి భువననేతనై తగులక నేనే
యెనసివినోందితునిది శేపుదండకాటవికేగి । మునివేషముదాల్చి సం
తోషమునను జత్తురశనత్సరములందును । సీతయనునెపమునను రావ
ణునిసబలముగఁ జుపుచుననివినిదేవగతిజ నెముసింద్రుఁడు॥ శ్రీస॥ ౩

౧౯. పూరిక శ్యాశి-అదితాశము.

పల్లవి-విసవేశుక వాణీమాణిక్య - వీణావాదనపటుపాణీ॥

అనుపల్లవి-మనుమశ్శ్యుడు దశరథుడంతట - మంతనమునవసియించి
నవసిష్ఠుని । ఘనముగరావించి మన్నించివినుమనిపలికెమ
హాత్మనిఖిలజను । లునుమాటికిఁగొగడెదరుశ్రీరాముని - ఘ
నగుణాభిరామునియువరాజునుగా । మొనర్పవలెనిపుడెభర
తుఁ - డనుజునిగూడిచనెను మామచుగనుఁ । గొనశుభదీక్ష
నునుపురామునిరయముగననె॥ విసవే॥

చరణములు-వరమాని దశరథుని వీడ్కొని రఘునరునగిరికి వేగ
రాఁగా । శ్రీవారియెదుర్కొనిరాఁగా వసిష్ఠునిపరఁగ సత్కృతుఁగాఁగా
జేసిస్తీతా । తరుశిహేమకలశో దకములొసఁగఁగ । గురినియడుగులుగ
డిగి శిరముననవ్వారి । ధరియిం చెనేమమడి గిపూజించినీ । చరణనీర
ధారణ మునగృతార్థుడనై । మెఱసితిసనుదా శరధిపలుకువిని చిలు
నగవుఁదొలుకఁగఁ బలికెముని సీ । చరణజలముహరుఁడు శిరమునంది
డి పరమపురుషుడాయె మాతండి । నలువయునీపదాంబువుల సుఖ
యయ్యెనెను॥ విసవే॥ ౧

ఇటులనఁడగు నేలోక గురుఁడవు విశ్వేశ్వరుఁడవనియురమాపతి
వనియుసము । త్కటయశుఁడవనియుఁబర మాత్ముఁడవనియునిన్ను ।
కుటిలకెఱుంగవశ మాభక్తపాలన । చటిలుడవైభూభౌరముమాన్వ
రావఁబని । జంపకమదినెం చిపుట్టితివని । దిటవుననిశ్చయిం చినానునే
ను । అటులైనబహుగోవ్యముఁజేసితిని । నెటులమాయచే సర్వముఁజే
యుదు । నటులనేగురుఁడని వనుచునటనసన్నితి స్వామిజగ । స్నటన
మాత్ర ధారియఖిల భూతాం । తర్వామియనన్ వెలయుగువనెను
దపసి॥ వినవే॥ ౨

సీవుశుద్ధసత్వమయమైన మేను నెఱిబూనిభువియందు మాయా
మనుజ । భావమునఁజెలగుచుం దువకటరాజ సేవగాసి, జెం దుపౌరో
హిత్య జీవనమతినిం దితమనిదెలిసియు । సీవురఘువంశమున జనియిం
తువని భావించిసంతసమున నీకుగురుఁడనై । యేవేషకకిది నే నియ్య
కొంటినాతప । మిప్పుడు ఫలియిం చెనన్నికనీమా । యావిభూతికగప
ఱుపకు దశరథ భూమివిభుఁడునిన్ను పట్టముగట్టెను । భావహుఁగమ్మ
నెను సీతతో దీక్షావిధినుండుమని చనియెవసిష్ఠముని॥ వినవే॥ 3

శ్రీవిభుఁడులక్ష్మణునిఁగనన్న యువరాజ్యాభిషిక్తుఁడేసెదరు నే
పాక్షిమాత్రుఁడను । నీవెసకలముబూ నుకర్తృపుభోక్తృపు । నీవేనాప్రా
ణములు మేనునిమ్మనిబలికె । నావేళ పౌరజనులురా మునియువరాజ్య ।
శ్రీ॥ వీనికిడుపుపెచ్చిదశరథునిమెచ్చి యావార్తలపుడెదెచ్చిగౌసల్యా ।
దేవితోనుసుమిత్రా దేవితోదెలుపవార । లావాక్యాకర్ణనమునసం
తోషపూర్ణ । లయివెలసిరీసురలు సరస్వతిఁగని । దేవిననయోధ్యకుఁ
జనివిన్న పము గావింపుమురామాభిషేకముననావిబుధప్రార్థనకియ్యకొ
నెవాఁకి॥ వినవే॥ ౪

కొమరారుకైక వరదాసి యొకతె కుంటిదిగూనిది గుజ్జరూపు
ది । ఘడిగుడ్లుముడ్డిబామలుఘ్నాంకుమైగల ద్వియయోధ్యలో నేరముజు

లకు నవ్వులాటదిమందరయను కుమతియొక్క తెగలమభారతిదానిఁజెం
ది కుమరయియుండె నంతఃపురశృంగారముల । నమరియంతయువింత
యైయున్నఁనూచి । భ్రమసిమందర తొందరతోవచ్చికైకలేపె రాము
నకుపట్టాభిషేకమనఁగానీకైక । ప్రియదయొదవి బంగారందెలొసఁగ
పడఁతియొల్లకది భయసమయము సుఖ । సమయముగాదబలశేషశైల-
స్వామియైనరామునిశుభమునీక నెను॥ వినవే॥

౧

౨౦. తోడిరాగము - అటతాళము.

పల్లవి - సరసగుణమఃశిసన్మందర - సఖిక్యతేందిరా వినవే॥ సరస॥
అనుపల్లవి - గరిమమునరాఘవునియభిషేకమహాత్మవముశుభమన
కభయాకరమనుటయేమిశ్రీరాముఁడు కౌసల్యగాననుజూ
చునను । పరమసమ్మతములైనకైక వచనముల్వినజాలక
మం! దరసీనుతునకు నీకుసుఖముదలఁచినాను దాయఁగాను
దెలియును॥ సరస॥

కైకవినుభరత శత్రుఘ్నుల కేకయపురికనిచిసీకాంతుఁ । షా
కాంతయెకాంతమునసీ తాకాంతుధరణికాంతుగాను । పాకైశ్వర్య
మునకెల్లను పట్టభద్రునిఁజేయఁదలచెను । నీకునీతనయునకుదాస్యము
నియమించునెకయుపాయమున్నది । నీకురాజుదేవాసురాజినిచ్చి నవర
ములురెండుగలవు । నీకొడుకుదొరతనమురాఘవుని వనవాసమునునా
నసేయుమనె॥ సరస॥

౧

ఈవిధమునమందరబలికిన హితవనితలఁచిసఖినిమెచ్చుచు । నా
వనితధీజనితకోపము ననుమానిన చీరఁగట్టివెసను । నీవియొడిగిభూషణ
ముల న్నియుఁబాటవైచియాలుకఁలుంటి । లోననరుచునేలఁబడి పొరలు
చుండెను దయగలవాడైన । పావనుడైధీరుండైన దేవసముడైన
గానికుజన తావినోదమును వీడఁడేని తద్గుణానుసారియాకానునిజమిది॥
సరస॥

౧౨

అంతటనుదశరథుడుకైక గృహంబునకుఁజనినిశ్శబ్దమై । కాంచి
చెడిభ్రాంతివడిమెలఁగెడి కలికితండము గనికలఁగి విభుఁడు । యింతవిం
తలిదేమియనఁజెలు లెఱుకమాకైకయలగినయది । సంతసముసేయుమ
నవినియా దంతిగమననుడాసిసీకీ చింతయేమిటికైకనీదు చిత్త మెటులు
లజేతునని । త్నాంతమోహననుపా దములకపుడునృపుఁడుమొక్కి
క్కినాననె॥ సరస॥

పలికిబొంకనివారుమీరలు పాణేశమునుపునాకొసఁగిన । య
లఘువరములకుభరతునిరా జ్యాధిపతిగారామునికానలో । వెలయఁబ
దునాల్లేండ్లుమునియై నిలువసెలవియ్య మనుచుకైక । వలుకవినివజ్ర
హతవృక్షము చెలువుననుభువిఁబడియంతలో । దెలిసిచెడుగులకంటిన
నుచుఁ దలఁచివేడఁగకలకంతినెదుట । పులివలెఁగనితిరుగమూర్ఛిలిన-
చెలులుబోధచేసిరాధరాధపు॥ సరస॥ ౪

భార్యగావీపుశత్రునా పాలిటికిసీకురాముఁడువరి । చర్యయా
శ్చర్యముగసల్పును సతిసీపురామునిమెత్తువెపుడు । ఆర్యసమ్మతునిబా
మ్మననే నతివరాజ్యముగొమ్మనిననృప । వర్యబొంకిననరకమునఁబడు
వాఁడవనకైకనలుకదశరథుఁడు । కార్య మేమనుచువనటమెంది కంది
యుండెనారాత్రిచనిన । సూర్యోదయముతూర్యాదిక సుభగనాదశుభ
వినోదములెఁగ॥ సరస॥ ౫

ఛత్రచామరతురగకరిరథ సముదయముగనుపట్టెభూషిత । గా
తునిబవితునిసుమిత్రా పుత్రయుతునికరీంద్రాహుని । జైత్రాప
త్రాన్వితునిరామ చంద్రుఁగనిజనులలరియుండిరి । ధాత్రీశుఁడేమోరా
నియ త్తరిసుమంతుఁడుచనిమొక్కిహా । పుత్రలలామహారామయన
పొగలురాజుఁగనికైకనడు । రాత్రినిద్రలేదితనికీర్తి రాముసుగుణధా
ముఁడోడితెమ్మనె॥ సరస॥ ౬

దశరథాజ్ఞనుసుమంత్రుడుజని తగరామవిభుదోడితెచ్చిన ।
శశివదనుడసితతుడుగురఘు సత్తమడుతుండికిబ్రాణమిల్లెను బిసరు
హుక్షీనిగాకలించుక పృథ్వీసుడేడ్వగవసిష్ఠుడు । మసలకనువచ్చెరా
సక్తుండిదె మనకై కభరతునకురాజ్యము । అసదృశాటవికినిన్ను బనుప
క్షనడిగినననిబిత్తవాక్యము । విసువక నడపెదననె శేషగిరిశిఖరాలయుడు
విశాలమతియై॥ సరస॥

2

౨౧. ఆనందభైరవి - అటతాళము.

పల్లవి-వినవే పల్లవమ్మదుచరణాకరుణా - వితరణగుణాభరణా ।
అనుపల్లవి-జనవిభుడనతి చ్చినదండకాటవికిమునివేషధారిన్ చనియె
దననవిని యనఘరాఘవకాముకుడనై యతివలనునేజి
క్కిలిని నను వనమునకు ననిచిప్రాణములీ తనువనయము
నవపెనుభూపతి॥ వినవే॥

రామాజగదభిరామా సుబాహుని రామాకులల । లామా
హహైమవతిచింత్య నామ హాభీమోద్దామగ । గ్రామ హాశ్రీమహి
తముఖజిత సోమానిన్ను । నేమనిపొమ్మ నెటులనోచ్చియుందునీ
మోహబిక్కిగట్టు ఏదనివిలపింప । నామహిపతినడలనలదని సామిత్రి
తోడల్లినగరికి । స్వామిచనినతిసుమిత్రకౌ సల్యలకు సేయదీవించి॥
వినవే॥

౧

అనువందనవనభూమి కరుగకార్యమువచ్చె నమ్మానెలవిమ్మా
యనినవిని సొమ్మసిలియాకొమ్మహావనజాతునను జేరరమ్మారాజునిను
బొమ్మనుటనిజమ్మానమ్మనన సగుచుకైక । తననందనునిదొరనుగా
ననుపదునాల్గేడ్లు । వనమునవసియింప జనవిభునివేడెబిత్తవాక్యము ।
మనుపజనియెదననభరతునిక । వనియెసగితనయునిచటనెనిలు మను
చుగొసల్యవిలపించెను॥ వినవే॥

౨

కైకయెవ్వరుధరణి కాంతుఁడెవరుమాడునా । ఛాకపరాకాశై
క నీకైకడఁగిదివిజా నీకములు । ధీకొనినదుగ్గింతుపోనీక రాజ్యశ్రీకినికు
ట్టాభి । పేకమిపుడుప్రాకటముగఁ జేతుభరతుఁడల్లిననతని । గేకయుల
తుశ్శృంగింతుననిలక్ష్యుఁడు । వీకమైఁబల్కరాముఁడువిని నీకడిమియు
నుసీదుభక్తియు । లోకములకెల్ల దెలియునువ త్సకైకపైయలుగవల
దనె॥ వినవే॥ 3

జడమునశ్వరముఈజగముగాజ్యముతనువు । సత్యమాయిదినిత్య
మాఅస । పడ భోగఫలమాన్నత్యమా కలిమి । పడఁతిచంచల సుజన
స్తుత్యమాభ్రాంతి । యుడుగకుండుట సత్కృత్యమాన । పుడ సుఖ
మునకు కర్మమొడిగట్టితనకంటె । నెడలువేరనితెలియ నుడుగుకోర్కె
లుత్యణతతి । వడియాటగూడియడసినక్రియ మాతృపితృసతి సుతహి
తాదుల । నడకయిదిస్వప్న సమమనియునెన్నక జడుఁడుకోరుననెరా
ముఁడు॥ వినవే॥ ౪

ఆయువల్పముజరావ్యాధులుపులులవలె డాయ దెలియఁడాయె
నరుఁడు । దానఖలసుఖములు హేయమనఁ డుమాయురే! భగవన్నాయ
దేహ । మేయాత్మయనకుమతి ఛాయామాత్ర । మైయస్థిత్యజ్ఞుడో మ
జ్జాస్రజ్ఞుంసాస్థి । కాయమాకాయమిట్లాయె నాత్మచెపుమా । యీ
యాసవిడువుమహామికభ్రమ హేతువిదియయవిద్యనే ననన । పాయ
మగు సచ్చిదానంద బ్రహ్మమను టిదివిద్యయనెహరి॥ వినవే॥ ౫

మొదలుకోధముపాపమునకుమనస్తాపమూలము ఇంద్రిజాల
ముకోధము । సదయాత్ములకుప్రతికూలముకోధము హృదయగ్రం
థికనలావాలము । కోధమువైదిః ధర్మములకు శూలముమదియం ।
దదియుంచకనునినునీవఖలసాక్షిగా నెంచి । ముదమునసుఖయింపుము ఈ
జ్ఞానము । మదయుతులకీవల దులక్ష్యణ మర్మమని పల్కితత్త్వ
సదయుడై తెలుపఁగఁగిటసుతుఁగదియించిపోయిరమ్మనెనతి॥ వినవే॥ ౬

హరిసుమిత్రకు మొక్కియన్న లక్ష్మణునిలువుమన్న మనసు వె
న్న కరణి । కరుగఁబల్కెనీకన్న మునుసేనరిగెదననురానీకున్నజత్తు ।
పరమేశయనినగఁడు జెన్నారంగ కరుణించియనుజరాకకుసమ్మతించి
యా । ధరణిజను జేరినేదండకాటవికేగి । తిరిగివచ్చెదనిలువుమనసీ చ
రణములయానసేనిలువను । బరమాత్మయనిన శేషాచల పతియతివఁ
గూడికదలెను॥ వినచే॥

2

౨౨. యదుకులకాంభోజ - ఆదితాశము.

పల్లవి-చికురనిందితాభీరణకేళితమురానురాభీ నిలయాకృత ।
అనుపల్లవి-సకలరాజన్యులుభానుకులరత్నమనిభవనములుడిగిజ । సక
సుతాలక్ష్మణసమేతుడై వికసితాంబుజబోచనుడైచను ।
టకుగతమేమనితండియాజ్ఞనడవికిబోవుటజేగి పురజను
లు । పొగల । సకటవగవకుడనువారితో ననియెవామ ।
దేవుడమ్మునీందుడు॥ చికుర॥

ఈరాముడునారాయణదేవుడు ఈశుండవ్యయుడుమహానుభా
వుడు । శౌరియోగమాయనీతయయ్యెనుకోరిశేషుడే లక్ష్మణుడైయ
లరె జను । లారాబ్రహ్మవిష్ణురుద్రాకారమైపూనిగుణశ్రీ । మీఱజగ
దుదయస్థితిసంహారములు సేయుఁగునుడుహరి । యారాముడుమత్స్య
కూర్మసూకర నారసింహవామనభృగుగామశ । రీరములుదాల్చియిపు
డు దశరథకుమారుడయ్యె ఖలులజంపుటకుచనె॥ చికుర॥

రావణాదిదుర్జనులవధార్థమురాముడుద్భవిల్లుటయీయర్థము ।
దేవమునిదెలిసిపలుకనతనితోడెల్పె శేపువనికేగదననియితడుధర । ణీ
వల్లభుడుకై కహరినటవీవాసముకినుమతిలేదతఁ । దేవానినట్లనియమిం
చెనుడై వాధీనముసర్వజగము । గావునమీరిందుకై యడలకుండివన
జోదరుహృదయపద్మమున । భావించినజింతలెడలుననిముని పలుకఁ
బొరులలరినుతించి॥ చికుర॥

౨

ఆమీఁదట రాముఁడు కైకనగరికిరిగియడవికేగిమాకుముగ్గిరికి
భూపాతియాజ్ఞగొనుమనిన కైకదీమసముననిచ్చెనారచీరలవి । సౌమి
త్రీయురాముఁడుగట్టిరి భూమిసుతచేగాకున్నను । స్వామిజనకజకట్టెచు
ట్టెను ఏమీయనలేకసృపభార్య । లీమానవతికిచీ రేతగదని యేడ్వగ
వసిష్ఠుఁడదరిపడికైక । నీమదిచెడనీతకిదియొసగదగు నేయనిదుకూలము
లవనిజకొనఁగ॥ చికుర॥ 3

రాజసుమంతునిచేగుమారులకు రథముదెప్పించనపుడెజనకు
నకు । శ్రీజానిసలత్కణుడై మొక్కిన నీతయందఱికి మొక్కియరద
మొక్కివారి । జేజలలరగ తెరెక్కెనుజేజేయనిప్రజలువొగడనహి తా
జేయుఁడఖిలధనములు తాఁజేసుకొనిసుమిత్రకొమరుఁడు । రాజులురథ
మెక్కెనుమంతుఁడురథ రథ్యములనడువనిమ్మనదశరథ । రాజువిలపిం
పఁడఱిమినడచిజనరాజతోడఁదమస దాఁటెరాముఁడు॥ చికుర॥ ౪

పుడమిఁజేడవనిపైఁబడి పురపురబొక్కిపొరలియేడ్వభృత్యులధి
పుని । అడరికొసల్యనగరికిఁగొనిచని రాయువతివిభునిబోధింపుచునుండె
న । క్కడరాముఁడునిర్భీజనులనిటు విడరాదనిపురికిరథముగొని । నడు
రాతిరిసుమంతుఁబొమ్మని - యుడురాజనిభాననయును నను । జాఁడు
గూడినడువనపుడెకదలిచని సుమహత్తరంగక వికలుషభంగ । మృఢజ
టాజూటసంగ గంగగన మెచ్చుశౌరిజేర గుహుడువచ్చెను॥ చికుర॥

చరణకమలయుగళికిబ్రీణమిలైడు నెరుకువాని రాముఁడుసుధజల్లె
డు । గురుదయాదృష్టిఁగనికొఁగిటఁడు కొన్నబొగఁడగుహుఁడుభక్తి
చ్యుతుని । హరిధరియిం చెజటలుమునినై వని జరియింతుననుచులత్కణు
డును । ధరియిం చెనుసత్యవ్రతుఁడనికురియించిదిరులుసురలుశ్రీ । ధరు
డుగంగసీటగుంకిజలములుద్రావితరుమూలమునబవ్వళించె । దరుణితో
డ నటరామచంద్రు నా గిరులుగానలేక పురికి బోయిరి॥ చికుర॥ ౬

మాయామానుష వేష ధారిత్వణశాయయై నిదురవోవగధను ।
స్నాయకములఁబూనిగొలిచియుండెడు సామిత్రితో నిషాదవిభుఁడు పలి
కెద్యణ । శాయశ్రీహరినిటుగనికను దోయిసంతోషింపకున్న । దో
యియీదుఃఖమునకు కైకేయిహేతువుగదాయ నెను । మాయకముసుఖా
సుఖమునెరలుతమ కేయెడ లేదనిలక్ష్మణుఁడు శర । నాయకునకుఁదె
ల్పగనరుణోదయ మాయశేషగిరిపతియుమేల్కొనెను॥ చి॥ 2

౨౩. భూపాలము - అటతాళము.

పల్లవి-సఖిమణివినవే నీససచ్చరిత్రముసలలితానందదాయకమనవే
లనుపల్లవి-సుఖజడశుభప్రదేరి - ముఖాబ్జకాంతిపాదలరఘుకుల
శిఖామణిగుహసీతానుజుల్ - సేవింపన్నాతుఁడై సుప్రీతుడై
లసదఖండ మగుయోడ నెక్కియమ-రాపగగడచి గుహునిఁ
బిలిచి సఖాపురికిఁబొమ్మనుచుఁబనిచె-సదయుండై ప్రయత్న
పూర్వముగ॥ సఖి॥

చరణములు-మించిరాఘవులు మృగమునెకటివ । ధించిపచన
ముమంచిగాఁగా వించిముగ్గురుభు । జించియచటవసించిమేల్ కాంచి
మరునాఁ । డంచితగతిధ రాత్మజరా నుదంచితభరద్వాజాశ్రమము ।
గాంచిమునికితన వేంచేయుటెఱిఁ గింపఁగాఁబంచిహ పిఁచిరమ్మునిశి
ష్యుచేన్మప పంచాననులువచ్చుటదెలిసి । చంచదర్శముగొంచెమరుజ
న - చక్రిసీక్షించితనుపుపుల । కించినుతియించమునికనఘులునమన్క
రించకొఁగిలించిరామునిపూ । జించెనుశ్రీరాముసస్మితముఖజితసోముని
జగదభిరాముని॥ సఖి॥

నాదబిందుకళాతీతజగ దాదిపురుషమహాత్మవినునీ । పాదరజ
ముసఁబోదిసేయుము నాదుమందిరములనినముని । నాదరించితదాశ్ర
మమునవి నోదించితదనుజ్ఞనుజనా । స్తోదివాల్మీకాశ్రమముశ్రుతి నా
వబంధురముగనిముని । పాదములకునవనిజానుజుల తోడవిలివ్రణతుఁ

దైత్యులగును । హాదేవునినుమాస్త్రముచిరుని నబ్జదశనేత్రురమాకశత్రునిశ్రిత । మేదినిసతాలక్ష్మణులవాల్మీకిగాంచిగారవించిపా । ద్యాదివిధులనర్పించిఫలములర్పించిభజించహరిపలికె॥ సఖి॥ ౨

స్వామివినుననభూమిదశరథ భూమివిభుపంపున జరింపంగ । మేమువచ్చుటమీకుఁదెలియని దేమియున్నది నేనుఈమానవతి । తోమెలఁగియిచటశ్రీమించినది నేమింపుమనిరాముఁడుబలుక । నామానియఖిలార్థసంపేదియై ప్రేమచేబల్కె భువనములకు । రామనీవేనిలయమదిసీకు ధామమిదిసాధారణమునుత్తమమైన దేవామహానుభావానినుమే మహత్కృతలిశాంతులుసముచ్చా సూయావిరహితులో । శేముషిగలవారిమదిసీకుశ్రీయుతముగ నిలనునికియ నెను॥ సఖి॥

శమదమదయా సత్యములుగల సుమతులెవ్వరు శుభాశుభముల । సమయములహరివిధానముల భ్రమయరెవ్వరు సుజనబృం । దములఁగూడిధర్మాధర్మ సమరసమువీడి మదినినుశర । ణమువేడిగర్వము దిగనాడి మమతగోరాడియేకమ । తములవారయితనరారుదురుఎవ రమితధృతిశ్రీరామనీమం । త్రముజపింతురుద్వంద్వరహితులయి తజ్జనులస్వాంతమునిశాంతమునీకుభవ । ద్విమతషడూర్చిషడ్భావములకుమీతియవల వెలుఁగునినుదే । హముగసర్వగతునిగమెకనిగ నరయుజనులమదియిలుసక నె॥ సఖి॥ ౪

అనవరతయోగా భ్యాసబలము సకృచ్ఛీకృత । మనస్కులునినుప్రతినిమిషమును గనుగొనుచుననఘులయిమించు । ఘనులహృద్వినజమున సీతాయుతుడవయి మొనసినవిహరింపు మదియనీకు । ననునైనతావునినువర్జింపజాల నంచుబలికి । వనజాక్షున్ప్రభావముచేసనువందబ్రహ్మబుషినయితిని । జననమాత్రమే మ్మెనురుడనినిహదపురి బెరిగినిలుబట్టనెరిగిబో । యనెలతనెక వెనెనసికొడుకుల గనినేవారి బ్రోవు

శీవుల । మునిమిడి యమునివలెనెచంపుదు మ్రుచ్చులతోడఁడన నగడిత
ననె॥ సఖ॥

ఈగతిచరియించసప్త ఋషు లాగమవేత్తలరుగవారల । సాగిపో
నీకాగినననిరే వేగనీవరగీసినుతుల । నీగరితలను నెమ్మినిబిలిచి భోగఫల
ముల పోల్కిదురితము । భాగములుగొమ్మనివారీ నాగరికమెఱిగిరా
మా । తోగర్వమెందుకనజనినే నాగరితనడుగనాలుబిడ్డలు । మూఁగి
యడచిన మొఱకునయిమఱలి యోగివరులనుగనియది దెలుపవినికడు ।
రాగిలియుపదేశమిచ్చి వారవలజనమరామరాయనివి । రాగి నైజపించి
తిపుట్టలు ప్రబలెనాదుతనువుపైన నెముని॥ సఖ

దాంతులగుసప్త ఋషులువచ్చి దనరననుదెలుపభానుడు । మం
తుమీఱఁడమమునడచుక్రియ వింతగావల్మీకమువెడలి । సంతసమునను
సంయములగని సద్భక్తి సలుపధి । మంతుడవు బ్రహ్మఋషివైతివి -
దంతదీరెనువాల్మీకియని యంతర్హితు లయిరింతయును శేషాదీశనిగు
మది నుతియించుఫలమిదియని । కొంతబాగడిసురనదికిచిత్ర కూటగిరిన
డుమగృహముముని । కాంతుఁమరచింప సీతాలక్ష్మణయుతుడై హరి
యుం డెనచట॥ సఖ॥

౨౪. అసావేరి - ఆదితాళము.

పల్లవి-హృద్వనహర్షితరామాయా శ్రితజనాకల్పదామా । సద్వృత్తో
భిరామారామావినవె॥

అనుపల్లవి-అద్వయముగ సుమంతుడరదముఁగొని యయోధ్యకరిగి -
దశరథునకెఱిగిరఘూద్వహుడు జానకీలక్ష్మణునను గూడి
గంగ కావలజననృపుఁడు విద్వన్నుత రామచంద్రసీతా విభో
జగత్ప్రభోవిభాతనినుమ । హృద్వైభవానుభవ యోగ్యుని ।
నడలవ్రాసెనాయనియడలెను॥ హృ॥

పుడమిజనులునినుదయగలవాడని పొగడగవైకల్యమేటికి । అ
డతీదుకోరికలన్నియునే డకటాసాఫల్యమాయెను । వెడవెడమేడ్వక
యుడుగుమనుచు నుర్వీసునిఁగౌసల్య దూరిన । నిడుదగన్నులనిరొడియు
నతనికా నుడియెహృదయశలమా యెను । పిసుగుపడినవానికొఱవి
జూడిన నడుపుననేచెడుపాణముల్నిలదు । పడఁతవినుముపుత్రశోక
మునతనువు - వెడలుననుచు నెకమునితిట్టెదొల్లి । కడఁకనేనుజని వే
టలాడముని కొడుకొకడు రేయినదిఘటముమంచ । బుడబుడమన
గజమనిశరమేయన తండహాయతిననె జనపతి॥ హృ॥ ౧

దాయఁజని యయోయని నేమునిపద తోయజములుదడివియో
ముని । నాయక నేనపరాధినిదశరథ సరపతిననినుడివిమొక్కిన । సాయ
కవేదనకోర్వలేనునా జనసేజనకులడవిసెరలెద । రాయెడకేగుమువై
శ్యుడనఁగళ రమ్మై బెరికినిడివిసేయక । తోయముఁగొనిచని హాకుమా
రకా హాయజ్ఞదత్తాయనిజీరువారి । కాయతఘతివలఁగొనియుదక మొసం
గియయో ధ్యావిభుఁడను దశరథుఁడదంతి । నేయమితనయుఁడీల్గెనననీ
వు మాయటుల నెనుతు నెడబాసినపుడెచని । పోయెదననిగెడసిరనిదెలిపి
మృతుఁ డాయె హరిహరీయనుచు నృపుఁడు॥ హృ॥ ౨

మోదఁకొనియహాయనికౌసల్యాదిముదితలువిలపింపవసిష్ఠుఁడా
దయితలవారింఁచితవము కైలముచేఁగొగింపఁబంచటు । మీద భరతశ
త్రుఘ్నులబిలువన పినత్వరదీపింపవారే । డోదినమేవచ్చియయోధ్యు
గనిభయ భేదములుజనింపఁబురజను । లాదరింపమియుఁగనియిదేమో
యని యంతిపురికేగి కైకకుమొక్కిన । మోదమొదవిసుతుఁ గాఁగి
లింఁచితన పుట్టినింటిసేమ మరసెభరతుఁడు । మేదిసీశుఁడేడని కైకనడు
గవిడి సీతారామలక్ష్మణులనీ । మీదిదయచే నడవికనిచితిపతి మృతుఁ
డాయె నాసొలసెనతఁడు॥ హృద్వ॥ ౩

కొంతవడికినేదదేరిభరతుడు కోపదృష్టిజూచికైకా । శాంత
మూర్తినిగృహభునిశీరామ చంద్రునిడవిదోచివిభుపతి । హంత్రీవైతి
వయయో నరకము నందుపడెదవే చీయనినే । నంతపాపకర్మకుకొడుక
యితి నింకేలననుచులేచిపోయి । కాంతుఁబాసినరెడుకౌసల్యను గాం
చిపాదములపైబడియేడ్చిన । చింతయేమిసీపు కైకకరుణను సీమంతుఁ
డవయితనిజననిపలుక । యింతిక్కయికకృతమే నెఱిగినగురు హింసఁజేసిన
ట్లనఁగొనల్యా । కాంతతనయుఁగొంటినిడికొని యా క్రిందించెమహార
వమెసగఁగ॥ హృ॥ ౪

అపుడువసిష్ఠుఁడువచ్చిభరతుతో ననియెనగవుమేలాదశరథుఁ ।
డపరిమితసుఖము లనుభవించిదివి కరిగెజ్ఞానశీలజీవుఁడు । చపలజన్మమృ
త్యురహితుఁడమలుఁడు శాశ్వతుఁడుతిక్రాలబాధ్యుఁడు । కపటశరీరమొ
జడచున్నతమిందు కైకవికారమేలామూఁడుఁడు । అపవిత్రమైనసంసార
దుఃఖా హతులయి బాంధవులు దెగిరనిపోగలు । నిపుఁడు జీవితముచి
గురాకుకొన నీరబిందువునుగాఁ దలచుననుచు । కృపచేనెఱిగింపన్నపుని
తనువగ్నిచేదహించిక్రియల్ చేసిసోద । రపురస్సరుడయి భరతుఁడు శే
షగిరిపతి రామునిజూడదలంచె॥ హృ॥ ౫

౨౫. మంగళకౌశిక - అటతాళము,

పల్లవి-ఎలమిచేసేవింప వేశ్రీరామునిచెలిమిచేభావింప వేయొలలనా ।
అనుపల్లవి-సలలితముగరామ చంద్రునిశీరాద । జలరుహనిష్ఠుండ స

ద్భక్తిమకరంద॥ మెలమి॥

చరణములు-భరతుఁడొమోదట బంధుమిత్రమంత్రీ వరసేనా
పరివృతుడయికోసల । పురికిహరినిదేనుద్యుక్తుడయివసిష్ఠాదిగురుసజ్జనా
న్వితుడయి కదలిగంగ । సరిదమలపులినాంతరములవిడిసెన । చ్చెరువం
దిగుహుఁడు చెచ్చెరశరశరాసన । ధరుడయియోధులతోడదరమినడిచి
యితఁడు । షరమపావనుడేనిసురనదిదాటెను । హరికివంచకుడేని యరు

అశ్వాత్థానుష్ఠానము

గనినవచ్చి | భరతురామసేవానిరతు రాజ్యకాంతౌ | విరతుగనిమెచ్చి
యర్చించె కాన్కల మొక్కి || ఎలమి ||

కూరిమిభరతుడు గుహునిమహామహుని | సారెగొగిటనుంచి
యచ్చుతు చెంత | జేరినట్టాత్మసేంచియెచ్చటసేవు శౌరినిబాడగాంచి నా
వనియతని | చే రాముడువిశ్రమించియున్నచో టారసితిలకించి మొక్కి
యచట | నారాత్రియుండిమఱునాడుప్రాద్దునభా గీరధిదాటియరుదా
రభరద్వాజ | శ్రీరమ్యచరణరాజీవ ములువలగొని | యారూఢితావచ్చు
టంతయుఁదెలిసిన | త్కారములతనిచే గాంచినాడచటశ్రీ | మీఱని
చ్చిమునిచే దారిదెలిసివేగ శ్రీరాములుండెడి చిత్త్రకూటముఁజేరె || నెల ||

బలములభరతుడెమ్ములనునిచిగుహశత్రు | ఘ్నులురానడచితన
మై పులకలునిండ | దిలకించెమునిధనమై భలసుమకు | ట్టలపాళికాఘ
వమై శాఖశాఖా | విలసద్ధ నాఘనమైమయూరకో | కిలకీరసేవనమై పా
వనమైశ్రీ | యలరుపావనముపరిహసితానందనమచటహల | కులిశధ్వ
జనీలాబ్జరే ఖలచాలుపోపోనుసీతారా | ములపాదముదిత స్థలుగుని
జూర్వాశ్రు | లలమికన్నులజార ఫలియించెనాదుకో | ర్ములునేధన్యు
డనై వెలసితినియెంచి వినుతించిహరియున్న | నిలయముశుభలక్ష్మీ వ
లయముజూచెను || నెలమి ||

3

వెలిదమ్మితేకులగెలుచుకన్నులవాని వెడదయురమ్మువాని నల్లని
వాని | మొలకనవ్వులవాని సీతాలక్ష్మణులతోగ్రీడించువాని నారచీర
ల జడల దనరువాని నీరేడుజగములనేలినవాని రామునిజూచి | సలలి
తభయభక్తి సంభ్రమాద్భుతములవలగొని తత్పదనలినములపైహస్త
ములుచేర్చినాష్టాంగముగ మొక్కికనులనగ | గుళములొత్తుచుమేలు ద
లచుభరతునికృపా | కలితదృష్టిగాంచి | కౌగిలించితొడల | నెలకొ
ల్పగుహశత్రుఘ్నులు నతులొనర్పగ | లలితుండుదీవించి వెలలేనిచ
నువిచ్చె || నెలమి ||

౪

స్వామికోసల్యాదిజననులులా మొక్కి-వసిష్ఠమునిగాంచి పూజ
జేసి భూమిను నెచ్చరించి సేమమడుగ నీమీడిమతమించి దశరథు
డుని । నేమదిలోనుంచిదివికరిగెనన వేమాటుశోకించిగంగానదికి । రా
ములందఱు వెంటరానరిగిస్తా తుండై పేమడిలోదకక్రియలుదశరథున
కు । సామిత్రియునుదాను జల్పి కృతకృత్యుండై । నేమముననాదినము
నెఱవేర్చి మఱినిజ । ధామముజేరిసత్ఫలములందఱికోసకై । శ్రీమీఱ
మన్నించె శేషగిరిప్రభుడౌ । శ్రీమహిలావిభుడీ లీలవినోదించి॥ నెలమి॥

౨౬. జాబావంతి - ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవే దశరథవిందదశసుందర - విశాలలోచననిజకింకరజన
భయమోచన ॥

భనుపల్లవి-మునుకులతిలక అయోధ్యకురమ్ము క్షమాపతివై మమ్ము
బోవుము । ఘనయోగములుచేసినుతులగాంచి తనయుల
రాజ్యము ననునిచిపిమ్మట । వనమున కేగుటరాజధర్మమిటు
వలె జేయుముకై కడుతమతియై । యొసరించినయపరాధ
ముక్షమింపు మనిభరతుడన్న పాదములకు మొక్కి-ను॥ వి॥

చరణము-భరతునిరాముడుతోడపైనిడుకొని కరముబుజ్జగించి
దశరథ । నరనాథుడునన్న రణ్యముపట్టి పదునాల్గేండ్లువసించిమీడట ।
పురముజేరుమనెనంతదనుకేనిను ధరణిగావగబంచినాడిది । యిరువు
గమును నెరవలెనభరతుండిదిరేశుగాంచిజనకుండు । కరటికాముకు
డుభ్రాంతుడతనివా క్యమనృతమనవత్సాదశరథుఁ । డరయసత్యవాది
యతని దూరకు మనినసామిమునినై నేవనమునఁ । జరియింతునిపుధర
యేలుమనుడు హరియదేటితగవటంచ నెనుసే । చరణముల్ గొలిచివత్తు
ననిన దాశరథివల దయోధ్యకుఁబొమ్మనె దమ్ముని॥ వినవే॥

శ్రీయొల్ల నయోధ్యయొల్ల దనువుత్యజింతుననుచులేచి భరతు
డు । పాఠ్యోపవేశమునకెకుశభూ శాయెనెనజూచిరాముడు మా

యశోయనికులగురునికనుసైగఁ జేయనతంజేచి భరతుని । డాయబోయి
సావాక్యముతండి మామలుబోదోచివినునా । రాయఁబుడచ్యుతుఁ
డీరాముఁడు బ్రహ్మచేతఁబ్రార్థితుఁడైరఘుకుల । తోయధిబుట్టెనురా
వణాదులను దునిమివచ్చునన నతఁడద్భుతముగ । శ్రీయుతు నయుతుఁడై
సాదుకల ర్థించరాముఁడొసంగమాళినిడుకొని । తోయజాక్షుసమయాతీ
తమైన వేయనలమునజొచ్చువాడననెభరతుఁడు॥ వినవే॥ ౨

కైకసాశుజలనయనయైశౌరి నిమంతనమందురామా । నీకపరా
ధముజేసితిఖలనై నింతపడితనెందుననుదయ । చేకరుణింపుము నీమహా
మహిమ శ్రీనివాసముందుయెఱుకగు । కాకరుడవగుఁడవువిష్ణుఁడవ
వ్యయుఁడవునీయందులోకా । నీకముల్ సీదుమాయచేజనన నిలయ వీ
యములనుజెందును । నీకస్యములేదు ఇంద్రజాలికుని తెఱఁగునమారా
మనుజతనువు । చేకొనినటియింతునీవునీచేలోకులు ప్రేతులై చరింతు
రుది । వాకసకార్యమొనర్చితిసీమా యాకళామోహితాత్మనై నేనుననె॥
వినవే॥ ౩

పాహిపాహిదేవదేవనమోస్తుపద్మనాభసీతానాయక । మోహ
మనెడి ముడివిడుమనిజనని బాగడనతివ్రాతావనుడగు । శ్రీహరిచిఱున
గవు దొలుకఁబలికెను చెలఁగిధీసమేతనిజమే యు । దాహరించితివినిరర
కార్యార్థమునేసీచేతఁటలు । వ్యాహృతముగ బలికించితిసీకుభ వములే
దెదనన్నుదనుపుము । దోహము స్నేహములులేదితనికని దుష్టులునను
దెలియలేరనిసఖగ । వాహనునకు మొక్కికై వీడ్కొనె వరసేనా
యుతుఁడై భరతుఁడుచని । మోహనముగ నంది గ్రామమున సుబాహు
కంఠలుంతనుని దలఁచుచుండెను॥ విన॥ ౪

కుండలిశయానుఁ డిచటజనసం కులమని భూమిసుతాలక్ష్మణు ।
లండదండలను నడువదండకార ణ్యముజొచ్చి సీతాశ్రితుఁడై యుండె
డియత్రిమునికి మ్రొక్కిన నతఁ డొసంగెనర్థముజతాహితున కిఖండ

భక్తి నననూయకుజానకి దండమిడనభిమతార్థసిద్ధి । దండగననిదీవించి యి
చ్చై గుండలయుగమవసీతనయకు । మెండుగ జత్తుర్దశాబ్దములకుకా శ్రీ
రచందనాద్య లంకారములు । నిండుమనంబున మెసఁగెనననూయ నృ
పలలాముడగురాముడత్రిముని । మండలా ఖండలునిశోడఁ దత్త్వ ము
హిత గోష్ఠి నుం డెసమరస నుతుండై॥ వినవె॥ గి

భాషాపతీసుతుడగు శ్రీరాముని భయభక్తులు మీఱఁజేరియ ।
శేషభువనములు సృజంచి యవిపోషించుటకు సుదారాకృతులను । వే
షధారివలె బూనెదప్రసీప్త రోషదూరామాయా । యోషామణి యఖ
లముభ్రమించునది యొడుగునకు వీరాధవీరా । దోషాచరహరచాపద
ళన పోషితమునిసవనా యనికడు । భూషించె లక్ష్మణుడనాచేని మ్ము
గఁబలుకఁబడిన యీచరితమాంధ్ర । భాషనధ్యాత్మరామాయణమున
బరగనయోధ్యాకాండము రంచిం చె । శేషాచలపతి పేరసతనికృపచే
సుబ్రహ్మణ్యకవీంద్రుడు ముదమున॥ విన॥ ౬

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు - అయోధ్యాకాండము.

సంపూర్ణము.

శ్రీ ర స్త్ర.

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

అ రణ్య కాం డ ము.

౨౭. దేవగాంధారిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-శ్రీశేషాచలవాసునినుతి-సేయ నెవరికినైనదరమా ఉమా॥
అనుపల్లవి-శ్రీశుండత్రిముని చే దారెఱిగిది నేశోదయకాలమునగదలసీ!
తాసుమిత్రసుతులతో మద వేదండపుండరీకానీకచమ । రీ
శశవరాహమహిషశరభకపీ వృకాదిమృగభయదమైఖగకు
లా । వాసమై పృచండమాదండకా వనముజొచ్చియను ।
జునితోననియెను॥ శ్రీశే॥

చరణములు-మనుజాశన కంటకావృతాధీనము మనమతిప్రయ
త్నముగభూ । జనభేటముల్గొంచుచు జనకజముందట వెనుక రామల ।
క్షుణు లిరువురు జనికనిరియసురనా ఘనిమానిఖగవ్యాధుని విరాధుని ।
ఘనశూలముద్రిప్పచు వాడువచ్చి కట్టలుకక మీరెవరని యడిగిన ।
వీనురాఘవులము దశరథవిభుపనుపున సుజనులజ్ఞాన ఖలుల జీవ ।
ధనమునుగొనవచ్చితి మనబ్రతికెడి తలంపుగలిగినలలన నెసఁగిచనుడ
నికదియ మహాసిచేరాముడా దనుజకరచరణశిరములు వరుసనతోకె
శ్రీరామునిఁగొంటఁ జేర్చె నీతచెలఁగెడుందుభి రవమువిరులుగుటీసె
దోరముగాగడు శృంగారముగాసారెకునచ్చరలాడరి పాడిరి । చేరికిన్

రుల్విరాధుఁజంపుట చేరాజలిరరికరిహరియైనహరి । దారుభూషణమ్యుతి
న సమధృతిసు తారశుభాకృతి నమలాంబరభృతితారాపథమధ్యగుండ
గుకవిగతిఁదనరిచక్రధరుని శౌరిని గని । కోరిక దీఱవిప్రముండయి మొ
క్కిగుణాధ్యవిద్యాధరుండమర్వాసు । భూరిశాపముననున సురనైతినిదె
ముక్తిసీనలననగుట నెవిరాధుఁడు॥ శీ॥ ౨

భవరోగవైద్యదచుకర నమోధవళాంబుజాక్ష నినుదలచుచుఁగ
ను । చువినుచునునుడువుచు నంటుచును నవిరళముగ మొక్కిక్కుచునుం
డఁగఁజే । యవలెనామనోనేత్రశోత్రజి హ్వకరశిరములు రామతారక
నామ । భవనుతయనిపలుక హరివగుచునాభక్తి దుర్లభంబదీసికుఁగల్గె
బ్రవిమల సుజ్ఞానివైతి పవనవినిప్రకటసుగుణభద్రా రామభద్రా । రవి
కులహాళియుఁ జేరె శరభంగాశ్రమునియుఁగనె సీతానుజుండగు॥ శ్రీ॥

చూచియెదుర్కొని పాద్యమొసఁగియ చ్యుతుసుఖాసీనుఁజేసి
పూజించి । నీచమత్స్థుల న సంసారరతుల్ ఓచిత్తజనక నినుదెలియతే
రురుతరమగు నీకటాక్షమునునినుఁ జూచితి నేని యఃఘములబోఁద్రోచితి
యఃహోచిత్రిమునుచుఁ బరికిశరభంగ యోగితారువుల్ ప్రోవిషియనల
ము । చేసితాదరికొల్పి యందురికెసీ తాచంపకగంధియుతు హృద్ధిం
ధీ । మోచను విశాలలోచనునూనస మునండునిచి ముక్తతనుడయ్యె
దటి । వేచిదండకావాసులైనమును లాచతుర్భుజునిఁ జేరఁజనిపాడ
గనిరి॥ శ్రీ॥ ౪

మొక్కిరఘూత్తముఁడు మునులారానుఖ ముగదామికనినర
క్కసులచే । జక్కితిమి బాధలసుక్కితిమి గ్రక్కునమముఁబోవుము
నుచురామున । కక్కడనున్న కపాలముల్ చూపి వెక్కసమునవృద్ధజ
నులమునులఁ । జక్కజేసిరింతయు దైత్యకృతమే శరణ మామొరాలిం
పుమనిన విని । యుక్కడంతుదానపులననియభయ । మొసఁగెమునుల
కెల్ల మదిరంజల్ల । మక్కువతో భరతాగ్రజుఁడునిచె మాగ్భహము

అందుఁ గొన్నేండ్లచట । నక్కఱతొఁజని కనియెసుతిక్షణుఁ డనుమునీం
దుఁడు పరబ్రహ్మమూర్తియగు॥

౨౫. మంగళకౌశిక - ఆదితాళము.

పల్లవి- వీనులవిందుగవిన వేయీచరితమిమ్ముగను
అనుపల్లవి- శ్రీనివాసునిఁబూజించి సుతీక్షణుఁడుసం మానముగాంచి నా
నందుడై పలికెను॥ వీనుల॥

చరణములు- రామనీతారక నామమంత్రజపము । నేమమునఁజేసితి నీర
జాక్షుఁశ్రీమహిళాధీశ శివవిరించిసేవ్య । కామసంసారసాగరతరణచర
ణాయని॥ వీనుల॥ ౨

సతిసుతాదిఘోర సంసారాంధకూపపతితుఁడనై గతిగానని ననుగని
నిహేతుకయా మతి నై నీవేవచ్చితివ నెనుసంయమి । సకలభూతమాన
సాలయుఁడవైనను బ్రకటించినిన్ను జ పము సేయని వికలుల మాయావి
వశులఁగాఁజేతువకటనినుభజియించ నఘము బాయునున నెను॥ వీనుల॥ ౩

విశ్వసృష్టిసితి నిలయములకజహరి । విశ్వేశరూపముల వెలయు
దీప్తహరిదత్తుఁడనేకపా త్రములఁగనఁబడుభంగి శాశ్వతుఁడవిదిమూఢ
జనులెఱుంగర నెదపసి॥ వీనుల॥ ౪

పరమేశ ప్రకృతికిఁ బరుడవౌనీదివ్యచరణముల్ గంటిదృక్ కాన్వీం
తములకుగో । చరుడవుగావైన హరిసీనామస్మరణ । పరమతులకెపు
డుగను పట్టుదువ నెమాని॥ వీనుల॥ ౫

రూపామృతపాధిదూ రుఁడవైనమాయానట । నాపాదితమాని
మానవరూపముఁగది । గోపొడగంటిస్మర కోటిసుందరముశరచాపాన్వి
తము కరుణాశయ నేత్ర మనెనుముని॥ వీనుల॥ ౬

స్మితలలితాస్యముసీతా యుతమజినాంబరమ । జితముసామి
సే వితపాదముల । ప్రతిమమసితోత్పలా భముమద్భాగధేయ ।
శాంతమగునీశు భాంగముగంటిన నె॥ వీ॥

దేశకాలకర్తా తీతవిజ్ఞానముఖి । లేశసీదూపమతి హితమమలము
కాశరహితమహిష్ణుకాశమునిఖిలావ । కాశముచిద్ధనా కాశమసీ
పాగడముని । ఈరూపుభావించి యిక నొకటినామసను । కోరలేదని
నముని తోరాముఁడుచె । న్నార్కఁబల్కెముని నాథసీమదిమత్సమా
రాధనమువిని ర్మలమౌటెఱుఁగు మన నె॥ వీనుల॥

మీనంటిభక్తులఁ బోవచ్చితినన్న భావించివినుతించి సేవి
చిమా । కీవేగతియనువారి కెపుడుజూపట్టుచు । గోవిందుడవీవుము
క్తుడవైతివ నెఁజికి॥ వీనుల॥

ఈపావనస్తోత్ర మెవరుపఠించినఁ దాపత్రీయమ్మును బాపుదు
రు । దీపించిమద్భక్తి దృఢమాసుజ్ఞానము పాపింతురు పరమ । పద
మనెనురాఘవుఁడు॥ వీనుల॥

మనమగస్త్యునిఁజూడ జనవలెననిసుతీక్షణయుతుఁడై సీతాలక్ష్మ
ణులతోడఁ జనియగస్త్యునిజుని గనియవలశేషశై । లనివాసుఁడగస్త్య
శ్రీమముఁజేరి వినుతించె॥ వీనుల॥

౨౯. నవరోజురాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి- వినవేతరుణీ శ్రీరాముని-వినుతగుణస్తోమునిసుచరిత్రము
అనుపల్లవి- ఘనమైన వడ్పతుధలసుమశోభనమై రాజితబహువిహగస్వ
నమై తగునగస్త్యునితపోధనమై సరసురమనోసురంజనమై
తగునగస్త్యునితపో । వనమినకులమణిగనిమెచ్చిసుతీక్షణునిగు
రునకుమారాకదెలుపుమనె॥ విన॥

చరణములు- స్వామి మహాప్రసాదమని సుతీక్షణుఁడగస్త్యుని డా
యఁజని మొక్కియ । హేమామహాత్మసీతాలక్ష్మణులతో రాముఁడిట
కువచ్చినాడనిన మాని । యామాటవిని హెచ్చియదురేగిహరికి శ్రీ
మీఱనఘక్యమిచ్చి తోడితెచ్చి । రామా యంబుజహితకులాబ్ధిసో
మా నీలవారివాహస్తోమ । శ్యామా శ్రీరామాహృద యాభిరామసం

గర । భీమాపాలకడలికడనజ చేమును బ్రాధితుడవైదశరథునినోము
పంటవై పుట్టితివనినుతించె । సకలభవనసృష్టికి పూర్వమునం దొకడ
వై నిరుపాధికుడవైయే । వికల్పములేక యున్ననినుజెందిమూల పృ
కృతియైన సీమాయయవ్యాకృత । మనంగ ప్రకటమై సృజనసేయమ
హ తత్వమున నెకటిగల్గెమునిగేయదానిక । హంతినమకమై యొకటి
జనించెగుణాత్మకమై యహంకారముఖ । రకమ య్యెనుదానివలన యు
క్తమై తన్నాత్మ భూతేంద్రియా । త్మకమయ్యునన్నిటికి సూత్రాత్మకమ
గులింగమొదవెనందవిరా । టుక లిగిజగములఁ గడుసృజించె వనెముని॥
వినవేతరుణీ॥ ౨

సీపురజస్సత్త్వితమే గుణముల నేర్పుననుగొని బ్రహ్మవిష్ణుమహా
దేవరూపములఁగోడింపుచు జగదుదయ స్థితిలయమును చేయుచుండువు
మాయాగుణభేద భావాభావములనెందపు అవస్థాత్మయములఁ । గే
వలుడవైన గొందువుసా క్షీవించిన్మయుడవు । దేవాధిదేవయోమహా
ను భావా యెపుడుసృష్టిలీలకు । గావాం ఛింతువపుడుమాయను సీ
పం గీకరించిగుణవంతుని । కేవలనుండువామాయ వి ద్యావిద్యలురెం
డైన దనరువిద్య । యమృతకరమ విద్యమృతవరమనెనుముని॥ ౩

వినమవిద్యనెందినఖలులగుదురు విద్యనెనయనమరులౌదురది
సీపా । దనలినభక్తిచేఁగానిదొరకనేరదు గనుకసీసేవఁబూనియతడె ।
భునుడుకమలజానిపాదసేవకు మొనయనివాడజ్ఞానిస్వప్నమునందైన
ను । కనరా దతనికీముక్తిమార్గ । మనరా బుధులువేయునేటికిఁ । దన
రా రునుమోక్షముబుధ । జనరా జతోడనగతిననిమును । లనరా జన
గర్వమోహమద । గుణరహితులుశమదమయుతులుసర్వ । జనహితు
లుభగవద్భక్తిరతులననెతపసి॥ విన॥ ౪

ఓయుపాయమున నైనసీయందుఁ । దోయజాతునా కుప్రప్రతి
గలుగఁ । కేయమునిరతము సీదర్శనముసఫలమై । చెలఁగెనాజన్మము

నేఁ డునాశ్రీతువులెల్ల । శ్రీయుక్తములాయెఁ జూడునాటనుండినే । జేయుతపమునకు నీడు నీపాదార్చనముగ । దోయి సీతతోడనీవహి శాయ నామదినిల్వమెందుఁ । బోయి గావుననుని ర్నాయ స్మృతిగలుగఁ జేయునతసుఖ దాయియనుచుఁ బొగడియక్షయ । సాయకతూణీరచాపకృపాణ సాధనములగన్త్యుడు రాఘవునకొసఁగె॥ వి॥ ౧

మేదినిభార హరణార్థము ఈమేనుమూనినా వ్రగావున రావ । తానులజంపు సామ్మ పంచవటీగౌతమీనది చెంతదనరారు రెండు యోజనము । లమీదనది చెలువుమీఱునటకొన్ని నాళ్లువినోదింపు ముదవంచేకూరగ మా । కాంతావినోదిగర్వితదనుజజయవి భేదీయోగిజనానందా । పాదీనిరతముజగ దాదీసత్యవాదీయభేదమణి । వేదియ నివల్కు కుంభభవు పాదములకు నతుండైశేషశైల । వాసుడవలజనె నవనిజానుజలతో॥ వి॥ ౨

30. దేశీయదేవగాంధారిరాగము-అటతాళము.

పల్లవి-చానరోవినవే శ్రీరామ - చంద్రునిచరితమురసభరితము
నినుపల్లవి-శ్రీనివాసుడుతోవబోవుచోబర్వతశ రీరునిజటా । యువు
నిగనిసామిత్రితోబలికెను॥చాన॥

చరణములు-విలుదేలక్షుణా వీనిఁబోలియింతువీడసుర । నలెను
న్నాడనిన నామాట వినిఖగరాజ । అశుకుచునిచ్చోటరామా నీవు
శ్రీరామానీవు । అలుగకుభవత్పితృసఖుడను జటాయవనువాడనా
పైజయఁ । బలుకవే యనుడుకొఁగిట నలమియతనికి హరి సెలవొసఁ
గె॥ చాన॥ ౧

భానువంశమాళి పంచవటీగౌత మీనదీతటమునం దుండేర న
చ్చటరా । మానుజుడనువొం దుష్టర్థశాలలు ఆపర్థశాలలు । పూని
రెండురచించెనెకశుభ మైనలగ్నముసీతాయుతుండై నరేంద్రుడచటని
లిచి యలరుచునుగడపెమూడునెలలు॥ చాన॥ ౨

కందమూలముల క్షృణుడుదెచ్చియున్న । ముందరనిడి చరణ
ముల్ గొల్పుచు రాత్రు । దెల్లజాగరణ ముల్పేయుచును సేయుచువి ।
ల్లందిశములుఁ బూనిసేవా నందుఁడైయుండి యొకతటిఁగని । మందహా
సవదనార విందుఁడగు రాఘవునకనియెను । మోక్షకారణమకా మొద
లితత్త్వమంబు జాక్షసీవనిననే నుదెలియఁగోరితి । రక్షించు మీకన్న
దేశికులులే రక్షయజ్ఞాన విజ్ఞానవి రాగయుతమనిదానిఁదెల్పుమీక్షణం
బయినననుజున కిట్లనెనుదాశరథీ ధీనిధి॥ చా॥ ౪

వినమాయస్వరూపమువివరించి వెనుక సంవిద్రావుఁదెలిపెద
ను । ఆత్మయయిన యీతనువె యాత్మగానేననిదోచుటేమాయ । అ
నఘదానివలన సంసారమా యావిక్షేపావరణము । లనెడు యీరెం
డామా య కాకృతులనె రాముఁడనువుగ॥చా॥ ౫

షరగ జగములింగాద్య బ్రహ్మాండముగ విక్షేపముస్సృజించె
మించియా । వరణముపరమాత్మనానరించి జ్ఞానరూపమైజ్ఞానరూప
మై । పెరసెద్రాడహియనిభ్రమసిన ట్లురుమాయచేనైనజగములుపర
తత్త్వమునఁగలదను టరయనవిచారమనెరాముఁడు॥ చా॥ ౬

కలలొగన్న వస్తువుల వలెనెసత్తుగాదఖిలములు మహేంద్రజా
ల । ముసంసారమనేబలుచెట్టునకుమూల ముదేహమేనవిదేహమేనని ।
తెలిపితవాంత్రిభూతహృదిందియాహంకారబుద్ధి ప్రకృతులు నహంత
యుననువన జెలఁగునన్నిటికాత్మసాక్షియనె॥ చా॥ ౭

జ్ఞానమునకునహంకార మానదంభజయములుక । మానుటయు
జాభావముసేవించి భక్తిచేసెజగరునిదైవముగాఁగ నెన్నుట । మేనిదోస
ములెఱుఁగుటతనుమ నోనిగ్రహణము ఈషణవిరతి । బూనినాయంద
నన్యం బయినమతియునునాధనములనె॥ చా॥ ౮

ఆసలన్నిటిజ్ఞానాన్నిచేయమి సచ్చిదానందచైతన్యమిముతాన్
నితెలిసి । భాసిల్లుకైసౌజన్యము వాఁడె ధన్యుడు । డాసియనుభవము

గురుశాస్త్రా భ్యాసమునంగనిజీవపరులవి । లాసవైఖరులఁగూర్పదొలం
గుమాయయిదెముక్తియనె॥ చాన॥

మచ్చరణస్మృతిలేని మనుజులిదిచెందలే । రచ్చపుతమముఱో
నజ్యోతిలేకగన । వచ్చునేయేరికై నఁ గాపుననన్నుగానఁగ । నిచ్చుఁద
లఁచువారలకుని మ్మావిద్యయొరులకీవలదని । హెచ్చుగాఁదెలిపెశేషగి
రీశుఁడనుజునకుముదమొదవఁగ॥ చా॥

3౧. అథానారాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-వినఁగదవేమద వేదండగమన । మన సార సన్నేతుచిరిత్రము॥
అనుపల్లవి-మనుజాశనికా మహాపిశియుశూ । ర్పణఖయ నెఱుమానిని
వచ్చియపుడు । గనుఁగొనెరఘువ రునిజగద్గురుని॥ వన॥

చరణములు-ఆదరహాసమామహోల్లాస మాదరస్మేరకటాక్ష
విలాస । మాదరదళితాబ్జాస్యవికాస మాయిందిరాసఖీసుఖనివాస ।
మైతనర్పుయురముసుందర మైయలరునుదరమునఆనతజన । భేదములన
డఁచిమోదములనెసఁగఁ గాదగుచరణపల్లవములు । ఆమీదటనఖసౌ
వ్యవములుజిగి । పోద్రియిడుతొడలచందమురాముని పాదపద్మముల
యందముగని । యాదానవిమదనాశుగములచే నదరిచెదరి దనుజారిఁ
బలికె । ఎవ్వరుమీరుపమిమీపేరు లివ్వనికిటలనేతెంచినారు । ఎవ్వరి
కుమారు లీచెలువారు జవ్వనియెవ్వతె నిన్ను వేమాఱుఁ । బువ్వవిలు
కేళిఁగలయఁగఁ బూనినానుబాళినన్నెలుము । నవ్వగాదనఘనాపేరుశూ
ర్పణఖ, నిన్నేకోరి యిటవచ్చితి మదనుజుఁడిదిగోకనుఁగొను మీసతినే
ననల సాక్షిగాను ఘనతఁ బెండ్లియాడినానటు । వెనుక దీనిఁగోడి యీ
పోటికి మొనసి నీవు నో పురువె సౌమిత్రి । నెనయు మనినఁ జని వేడి
న నతఁ డనియె లలన నను గూడిననీ । వును దాని వపుట నిజమనరా
మునియొద్ద కేగి యదిఘనాకృతిఁగనలి సీతపైఁజన లక్ష్మణుఁ డని గొ
ముక్కుఁ జెప్పులు కోసెరక్కసికి॥ వినఁగ॥

అటచునుఁ బారి యది ఖరునిఁ జేరి | మొఱవెట్టనురారి భూరి
రణభేరి | పరగఁ గదలి శూర్పణఖచే దారి | నెఱిగి బలములరి ము
రినడచె మీఱిపరుల వచ్చుట గని యనుజుని ధరణిజనుదోడ్కొని య
గ్గిరి గుహ | కరుగఁబనిచి రాఘవుఁడు ధనుశ్శర వర కరుఁడయి బలువీ
రుల దార్కొనె | ఖర దూషణ త్రిశిరులుదాఁకిరి హరివైజనునే నుఁగు
లు నాహరి | మెఱయసేన నెకపగలునఁ దెగ | నఱికి నారాయణాస్త్ర
మున రాముఁ | డరులదొరలఁ దలల దొరుల నేసెనిలపై || విన || ౪

తమ్ముడు వచ్చి సీతను దోడి తెచ్చి | యమ్మెయి నన్న సాహస
ము మెచ్చి | నెమ్మినుండె ను ఖమ్మన హెచ్చి | యమ్ముది రక్కసి య
టలంకఁ జొచ్చి | పమ్మి రావణు చరణములఁ బడి వగవనతడు కరుణ
జెలిఁగొంటుఁ | గ్రమ్మి యిదే పున రామలక్ష్మణులు కాంతారసీమ మె
లఁగ రాముని కలికి చెలువలరి చె | లఁగఁగా సీకమ్మన నన్నిటుచేసిరి నీ
తమ్ము లిందుకై పొలసిరి యనిన | కొమ్మనూరాఘ్నిర ఖీవిభుఁడు రా
ముని | నిమ్మహి శేషగి రీకునిగాఁ దలఁచె || వినఁగ || ౫

3.2. ఫరజు - రాగము - అటతాళము.

పల్లవి-ఇంతిచెంగల్వ బుతిచెలువల మేల్ బుతిగుణముల దొంతి
వినవే శ్రీ

అనుపల్లవి-కాంతుడు డీకొను ఖరదూషణాదుల నా | వంత లోపలఁ
జంపనెంత వారు నరులని | చింతించి దశకంఠుఁ డసురుల
శిక్షింపఁజక్రి యిన కులమున ముతు కెక్కఁజనించె శ్రీరా
మాఖ్య బ్రహ్మాది నుతుండయిమనె ||

చరణములు-వన గానిమ్మని శ్రీ హరి చేతఁబాలిసితే | మానుగ
వైకుంఠ మందిరమేలుదు | నే నతని గెలిచితి నేని రాక్షస రాజ్య |
మీసేల గలదనుక నేలుదు సనిదలఁచి | భాను నిభమగు రథమెక్కి-

విధి పూని బోరేప దుర్బతివై । రానుగత హృదయుండయి చనియెను
రావణుండు మారీచు నింటికి॥ నింతి॥ ౧

వచ్చిన దనుజేశుఁ జెచ్చెరఁబూజించి । వచ్చిన పని దెలుప వలె
నన్ను మారీచు । మచ్చికచేసి రావణుండు పలికె రాముండు । హెచ్చి
కానకు దశరథేశుండు బంపంగ । వచ్చి మునులకు నెల్లనభయం బిచ్చి
మన ఖర దూషణాదుల । వచ్చినాడట రాముని సతినిదెచ్చి యేలు
దునన నతండనియె॥ నింతి॥ ౨

రాముండు నరుండని రావణతలచేపు । శ్రీమహావిష్ణువు సీత మ
హాలక్ష్మి । యీమేను బూని నాఁ డిచట నిను బారిగొన । నామహా
త్ముని చెనకు టదియే మృత్యువు విను వి । శ్వామిత్తుక్రితువున సుబా
హునిఁ జంపి రఘుపతి నన్ను శరమున । సీమహాదధివైచె బ్రదికితి నే
మి సుకృతముకతననో య నె॥ నిం॥ ౩

హరి నన్ను బాలియింప నవతరించిన ట్లయితే । వెరచితేఁ జం
పక విడుచునా లేలెమ్ముమెరసి సీపు మామూ మృగమై రాఘవుల స
త్వరముగ భ్రమియింపు ధరణిజ నేదెత్తు । మరుమాటలాడనినుఁ జంపు
దు మారీచయని రావణుండన । వెరచిహరిచేఁ దెగినమోక్షము వీనిచే
బడనేలని కదలె॥ నిం॥ ౪

పదియాఱు వన్నియ బంగారువలెఁదనువు । పొదలమేనిపై వెండి
పువ్వులవలె చుక్కలు । గుడిగొన మణిరుచులఁగొ మరారు కొమ్ములు
కొదమ రత్నము లనఁగా గొరిసెలు దనరఁగ । నుదుట నీలముల వలెఁ
గగన యొప్పు మారీచుండు లేడియై । కదలిశేషగిరీశుఁ డగు రాఘవుఁ
డున్న పంచవటిఁ జేరెను॥ నిం॥ ౫

౩౩. నాయకిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-దీక్ష భక్తజన సౌఖ్యదాయకి ప్రాణనాయకి వినవే
అనుపల్లవి-భానుకులుండు ఏకాంతమున సీత తో నిట్లులనె రావణాసు

రుఁ డిదె నినుఁ గొనిపో నరుగుదెంచె నీవంతన్ని త వై నీదగు
ఛాయామాత్రము నిలుమీనిను వర్షాంతమునందు పొందు
వాఁడనట్ల నిల్చెనతి॥ దీన॥

చరణములు-చెలఁగు కపటమృగముఁ జూచి మాయాసీత దీనిఁ
గొనితెమ్మనినశౌరి విలునమ్ములు గొని చనుచు జానకిని గొలిచి యుం
డు సౌమిత్రి నేనీ లేడినికలితనము మీఱదెత్తు ననిన లక్ష్మణుఁ డిదిమా
రీచుఁడు చేయు పోకలు వల దీ కార్యము పూనఁగా న గారిస్తుత యన
నిల్వ కేగె హరి॥ దీన॥ ౧

సర్వపూర్ణుడయ్య నచలుఁ డయ్యను సాక్షియయ్యలోకాను
సారియై పర్విడి మాయామృగము వెంటఁదగిలె భక్త పోషణుండనెడిను
డి విడితముగా నుద్వీతనూజ కోరికదీప్సక నుద్దండటవి రఘు వీరుఁడు
చని దుర్వారామర్షణుఁ డయి మృగంబు నుద్వీంబడ నేసె నిశితాస్త్ర
మున॥ దీన॥ ౨

తృశ్శృంగి కపట రూపు చెడి మా రీచుఁ డొరలుచో హా ల
క్ష్మణా చెల్లరేనన్ను బోవుమని చక్రిచీనటులఁ గూసి నార్తరవమున
నిలపైఁ దెగ్గించు మహీశు సన్నిధిచే ముక్తింజెందె నచటనార్త ధ్వని
విని తల్లడపడి భూమిజ రాముఁడాప గంబొందెను జను లక్ష్మణా య
నెను॥ దీన॥ 3

మూఁడుజగము లనికి దొడరిననురా ముఁడుభయార్తుఁడౌనె చె
లియ తెలియక నాడితివను మఱఁదిని యతివ సుజను లాడ రాని మ్మాట
లాడ నాతం డది వినఁగూడక హరీ యనుచు నన్న చనిన జాడం జన
రావణుఁ డిష్టము చేకూడె ననుచుఁ జేరెను మానియై ని గూఢాత్మాకృ
తియై ధరా సుతను॥ దీన॥ ౪

పూజచేసి సీత పలికె మహా పురుష నిలుపు మత్పతి వచ్చు ద
నుక నా జనకజ గని మీరెవరు దెలుపు నాతి యనిన యయోధ్యాధి

పతి యగు దశరథరాజు కోడలను రామును భార్యను లక్ష్మణుడను
తమ్ముడుదానును వసి రాజీవాత్ముడు పదునాల్గునత్స రంబుల్ నిల జ
నకాజ్ఞ వచ్చెననె॥ దీన॥ గి

నిన్నువిందు నన రావణుడ నా నెలపు లంక దను జవిభుడ జ
గములనన్నిటిని గెలిచి నాను ననుబొందు నరునిపొందు నీ కెందుకన
విని భయంబున నన్నెలత యోరి ఖలుడ నిను రాము డస్త్రాహతుఁ
జేయు ననరావణుడెన్నికఁ బదితల లిరువై కరంబు లిష్టైతగ రథ
మందు సీత నిడె॥ దీన॥ ౬

అలఘుగతిని బోవ శేషగిరి నిల యా హరీ రామ లక్ష్మణాయ
నుచుఁ । గలికి విలపింప విని జటాయు వది దెలిసి వచ్చి రణమొనర్చి
కూలెను గిరినడె । గులుకుచు దశాస్యుడరుగ గిరినైదు గురు కవులను
గని తొడవుల్ ముడి యిడి । చెలి వైచెనచట లంకాపురంబుఁ జేరి య
శోక వని సతి నిలిపె॥ దీన॥ ౭

౩౪. లలితపంచమి రాగం - ఆదితాళము.

పల్లవి-ఓననితా మణిరో వినవే నెకటి దలచే॥ నోవని॥
అనుపల్లవి-వేవచ్చు లక్ష్మణుని పీఠించి హరి మది । నే సాక్షి నాదునై
న నీ జగము మాయా మోహ । వ్యాసంగ మొందఁ జేతు
నని యెంచి । హా సామిత్రి హా సీత నచట డించి నత్తురా
తప్పుఁ । జేసితి వింకి నేమిసేతు ననిన రాముని గని యతఁ
డు పలికె॥ నోవని॥ ౧

చరణములు-ఆర్తినాదము విని యననిజ నన్నుఁ బొమ్మన్న ।
నార్త రక్షకుడతని కడలకు మనిన । నార్తచే వినరాని చు ర్వార్తలా
డ సీమార్గాన ఆర్తినై వచ్చితి నన్ను మన్నిం పవే యో దయానిధి
యనె॥ నోవని॥ ౨

అమీడఁ బర్ణశాల కరిగి సీత లేకున్ను । రామ చంద్రుడుశో
కహా రాంబునిధి మునింగి । తా మహామహుడయ్యు నిర్గళిత దుఃఖరా
శి యయ్యుఁ బామరులకుఁ జూడఁ జింతా పరవశుఁ డైనట్లు విలపింపఁ
దొడఁగె॥ నోవని॥ 3

హా పూర్ణ చంద్రానన హా చకోరాక్షి యింత । కోపమానా
తోఁ బలుక కున్నా వేమి । ఓపరమ సాధ్యు యింక నేనె ట్లార్తు నిమి
ష మొకయుగ మాయె । బాపపు దైవ మింత పగవాఁడౌ తెరుగన
ని వనితను వెదకె॥ నోవని॥ ౪

వెదకుచు రాఁగా హత పక్షుడయి పడియున్న । పతగేంద్రుఁ
గని లక్ష్మణా పరికించితే! అతివ సీతఁడు మింగి హతుఁ డయినట్లున్నాఁ
డు వీని । ధృతిచేఁ జంపుదు విలునమ్ములు దెమ్మన రామనే జటాయు
వనె॥ నోవని॥ ౫

హరిహరి యని డాయ బోయి యతనిచే దద్విధ మెల్ల । నెఱి
గి పక్షి రాజుమై కరమున నిమిరి । పరగబోధించిన రామా హరి పర
మాత్ముడవు నిన్ను । కరమర్థి జూచితి ముక్తి గంటిననిపాణముల్విడి
చె నతఁడు॥ నోవని॥ ౬

భితిపేర్చి పులు గుమేనుశిఖిచేదహించె నంత ధృతశంఖచక్రిగ
జాబ్జా న్వితుడయి హితుడయి । నతుడయి రుచిర తనుడయి పర
మ విమా నా రూఢుడయి జటాయు । వతిభక్తి శేషాచల పతి యా
రాముని నుతియించఁ దొడఁగు॥ నోవని॥ ౭

3౫. చూర్ణిక - జటాయుస్తవము,

శ్రీ మ దగణిత గుణమణి గణాలంకృత రుచి రచిత శుభస్వ
రూపం; సకలజన భయావహ దజ్ఞాన జనితకలుషాంధ తామిస్రనివా
రక భవతారక దీపం; అనుపమాద్భుత మహాత్మతాపంహత దీన జన
తా మనస్తాపం; కరధృత విధి తామోఘ శరచాపం జగదుదయస్థితి

సంహారా విరూప తిరోధానాది మహామాయా వినోద నిదానం ;
 అంగీకృతరంగ స్థంగళా భంగ తుంబురు నాకడ సంగీత వీణా మృదు
 గానం ; భూత భవిష్యద్వర్త మాన కాల త్రియీ బాధ్యమానం, అస
 మానం ; అక్షీణ కటాక్షవీక్షణ రక్షితదాక్షాయణీ ప్రముఖ నిఖల భ
 క్తజన సమూహం నిర్గళిత సకలసందేహం, దుర్వారోర్వీభరణ హరణ
 నిర్వహణ చరణ లీవా మానవ దేహం నిరీహం ; శ్రీమత్కరుణావలో
 కన మాత్ర తమిత ఫాలాక్ష చతుర్ముఖాది సర్వ సుపర్యాఖర్వ భేదం,
 నిరంత రామనస్క సమాధి పరిపూర్ణ పరమ యోగింద్ర హృదయ
 సరసీరుహ క్షణికో వరిస్థిత విగత జగత్పవిత్రాకృతాద్భుత ప్రభావ భా
 సుర వియన్నదీ జనక విభవాభి శోభిత కిసలయమృదుపాదం, సమస్త
 జనానుమోదం ; నతజన సంతత సకల కల్యాణగుణ సంపాదం, దశ
 త్పుండరీక పత్రజైత్ర విపులతర మనోహరవిలోచనం ; శిలామయ
 మానియోషా ఘర్షణ దోష విమోచనంకుముదబాంధవ కీటి పృ
 చండ కోదండ ఖండనోద్దండదోర్దండదోషాకరాస్యందేవతా సార్వభౌ
 మం ; రవికుల పయఃపారావారపరిపూర్ణ సోమం ; గర్వితపూర్వగీర్వా
 న హాహిని సందోహ కఠిన కంఠి లుంఠన గళచ్ఛోణితా రుణిత సహ
 స్రకర సహస్రకోటిప్రభాభాసమాన మహాభూత భయంకర సురర్పా
 భిధానావకృత చక్రాయుధా భిరామం ; మారీచ సుబాహు విరామం.
 హరిహీరనీహరకర్పూర సుధాసార డిండీర శర స్మీరద శారదా నార
 దపూర్ణిమాచంద్ర చంద్రికా ధిక్కార దశదిగ్వాప్తిత ధవళ యశో
 ధామం ; శ్రీరామం జనన మరణాది ఘోర సంసార మహాగహన
 దావ దహనాయ మాన సకలజగజ్జేయమాన పాపననామధేయం సూ
 రి జన భాగధేయం ఇంద్రానీలమణిప్రతికాశాతిస్ఫుట సుందర కాయం
 రమాకాంతా కుచకుట్టుల తటి చర్చితపటీర కుంకుమ సంకుముద మీ
 శచ్ఛందన పంక ముద్రితశోభన విశాల పక్షసం హత ఖరదూషణాది

రాక్షసం రూక్షేతూ శిక్షితపక్షం ప్రపన్నావన దీక్షం పరధన పరదా
 రా విముఖమునిజనసేవ్యం దుష్టజన దుర్విభావ్యం. ప్రణవైక సంస్త
 వ్యం, ప్రతివీధికాశాన్యం; విలూనదంభాభిమాన సదా భువన సం
 స్తూయమానమానవనపుష్పిర్మాణా సమానమానస సరోవరముహూరు
 ద్గత సముత్తుంగాఖండానందం వీచీ పరింపరా లీలా షోలాందోళితచి
 న్మయరాజహంసం, రాజకులూప తంసం; రత్న ప్రభా చకచ్చకిత
 చామీకరచారుకిరీట కుండలం, పోషితాఖండలం; గుణత్రయ శక్తిత్ర
 యమూర్తి ప్రీయానువృత్తం, కరుణామయచిత్తం; షణ్సామక్రదీక్రి
 ముక ఖర్జూర జంబు నింబ జంబీర పున్నాగ చంపక మధూకవకుళా
 శోక తమాలసాల రసాలాది కోరకత పుష్పిత ఫలిత లలితమహామహి
 జ కుహరా విరాజత రత్నచ్చవిచ్చటా లంకృతసానుప్రదేశ నిరత స
 ముత్పత స్నిర్ఘ్రరాకళితప్రశస్త సమస్తవిలాసాల్లసిత శేషాచల శిఖర
 మధ్య సువర్ణప్రసాద విహరణకీలంతోషితాశేష భూపాలం; సురా
 సురయత రత్నరగ గరుడగంధర్వసిద్ధ సాధ్య కిన్నర కింపురుష విద్యా
 ధర చారణా వృరో బృందరచిత బహువందనం; భక్తచందనం; రఘు
 నందనం : తాం భజామి.

3౬. శహస - అటతాళము.

పల్లవి-కోరి కూడిమి మీటి కౌమారి ఖ - రారి చరితము వినవే
 అనుపల్లవి-శ్రీరాముండు ఒటాయువు భక్తికిమెచ్చి । మీఱగంగైవల్య
 మిచ్చి యావల జని మెచ్చి

చరణములు-సానుజుడై సీతనరయచురాముండు జని ఘోరా
 కారుడైన రక్కసునిజూచి మానధనుడౌ లక్ష్మణునితోడ బలికెను
 వీని బాహుపులలోన నిప్పుడు మనము । పూని చిక్కిలిమి కన్నులు
 గాల్చు దల లేదు వీని కేరని తెగువలోన రాఘవులిరువురు । వాని

యోజన దీర్ఘ భాహు ద్వయముఁ దెగనరికినఁ గబంధుండుదాని కద్భుత మంది మీరెవ రేనెఱుంగ ననఁజక్కి పలికెను॥ కోటి॥ ౧

దశరథసూనులము రామలక్ష్మణులము తండ్రియాజ్ఞ వనమున నుసీతతోడ । వసియించియుండుము నంచించియెవఁడోనా వామాక్షిఁ గొనిచనెను వెనకుచువచ్చి । వెన నిన్నుగంటి నీవెనండునిన గంధర్వ విభుండజుని వరమునను జరజీని యగు । కొనఁబుట్టావక్రముని గనుఁ గొనినే దిన నసురగ నగుమని త । పసి శపిచె విమోచనము రఘుప తిసేయుననెను దైత్యుఁడు॥ కోటి॥ ౨

దనుజతనువుగాల్పు మెఱిగితు సీతా వృత్తాంతము నన్నిట్లుసే యయెఱుంగరుదీని । ననననురాకృతి విడిచి దివ్యగంధర్వుడై మినుతిం చె హరినిమాయ మానవకాయ । అనఘకుష్మనిగ్రహారముబూనితివి పరమాత్ముడవు దైవరా య సన్మనిగేయ । మనోరాగగోచరు జన నా దినిధనుడవఖలసాక్షివి । చిన్మనానందమయుడవు రఘునందన వందనములు చేకొను నే॥ కోటి॥ 3

రూప రహితుడ వయ్యు రెండు రూపములు గల వోపరమ పురుష సీక్ష్మసూలసూక్ష్మముల । పోవున జగములు గలుగువెలయు నడఁగు నీపాదమాన పరా కు హిరణ్యగర్భ । ఏపునసూక్ష్మమై విరాట మపు స్థూలమై దీపించె నదిమాకు దెలియునుమును లలమట । కోకి థ్యానము సేయఁగ విరా ట్పురుషుడనధారణా శ్రియుడను । చేపట్ట రాముని తనువె సుమ్మఖల జగముల ననె గబంధుండు॥ కోటి॥ ౪

వానిజ్ఞానము మెచ్చి వరదుండు పలికెను వరిమా నీపావనస్తవ ము నుడివిన వినినగాని, వారికి సిరులుఁ గలుగు దురితముదొలగు గలు గదెన్నఁడు భయమని నెలవియ్యగానె రావణుడను రాక్షసుండు సీత ను లంక లోనుంచి నాఁడీ దినము శబరివద్దకి జనుఁడా నెలఁతచే సక.

లమును వినఁ గానగు ననుచుఁ గిన్నరుడు చనె । భానుకులమాళి శే
షాచల పతి మతంగాశ్రమముచేరెను॥ కోరి॥ ౧

32. మాంజరాగము - అటతాళము.

పల్లవి-హితమతిసతీ పార్వతీ యీచరితము వినవే
అనుపల్లవి-రతిపతి శతాధిక రుచి రాంగులా రామలక్ష్మణుల । నతి
వేడ్కజని యానం దాబ్ధి దేలి శబరియెదు రొక్కనెను॥ హిత॥

చరణములు-పద యుగళి మ్రొక్కి పాద్య మొసఁగి । తదం
బుకణార్ద్రసదమల సర్వాంగియై హరి దర్శన । ముదితవిరోచన జిత
సారంగియై రాఘవులను స । స్మృదు ఫల గంధమాల్యములఁ దృప్తు
లఁజేసి హృదయముల । ముదమొదవ బలికెను రాముతో శబరికర
ఘటితాంజలి యగుచు॥ హిత॥ ౧

నిను కని ధన్యనై తనరితీ ఖలుల దునుమగ మునుల మనుపంగ
దశర । ధుని సుతుండై నారా యణుడ జనియించుదు । వనినాగురుడు
సువ్రతుండై దెల్పెను మతంగ । ముని యదినేడునిజమాయె శరణు
శరణు దైవరాయా । వనితను హీనకులజను నినుఁదెలియఁజాల నన
రాముడు పలికె॥ హిత॥ ౨

కుల నామా శ్రీమాదులు హేతువులుగావ । బలననుదెలియఁ
గ భక్తియొకటి వినాగఁజన దాన తపో మంత్ర । ములు భక్తి హీనము
లైన నిష్ఫలములు గనుక । దెలిపెద భక్తిమార్గము సులభ మగు న
పవర్గము । తొలుత సత్సంగతి యావల సత్కథాలాప గుణరతులను
నేను॥ హిత॥ 3

ననుఁగొనియాడుటయు ఘనగృహసేవ య । మ నియమాదుల
ను నను బూజించుట । ననుభవించిన వారలను గని సంభావించుట
ఫల భూతములు । ధనుగాఁ గని శమధమముల నెనయుట విషయ శ్రీ

త్తముల । ననువివరించుటయు నివి నవవిధభక్తు లనిమరల హరిపలికె॥ హిత॥ ౪

భావము సజ్జనసేవ పదిలమైనదిసీకుఁ । గావునను జూడఁగాఁగలిగె నిక జానకి తెరఁగు వేవేగమెజూడగా । దెలుపుమనసతిని రావణుడెత్తుకొని వేగ లంకకుఁ జనె మహాభాగా । దేవాదిదేవసీకుఁ దెలియనిదిగలదే యనుచు జెలి పలికె॥ హిత॥ ౫

పంపానామ సరో వరతటిఋశ్యమూకాద్రిపైఁ । బెంపునను గ్రీవుఁడున్నాఁ డతని సఖ్యము చేయుఁ । డింపున నతఁడు దోడ్పడునని తెలిపి శబరి । తెంపుననచటఁజితిఁబేర్చి దేహముచిచ్చుతోఁగూర్చి సాంపున శ్రీవిభుని దలంచుచు దనువెడసి పరమపదమున కరిగె॥ ౬

ఈరఘువర స్తవము నెవరు పఠించిన వినిన । వారి కోరినకోర్కెల నిచ్చు శేషాచలేశుఁడు కృపను । ఘోర దురితములనుబుచ్చునివి జయాకరము । సూరిజనా నందకరము దార్పిద్ర్య సంకట హరము అరణ్యకాండముశ్రీ మీర సుబ్రహ్మణ్యకవి తెనుగించె॥ హిత॥ ౭

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు అరణ్యకాండము.

సంపూర్ణము,

శ్రీవేంకటేశాయనమః

శ్రీమదధ్యాయైశ్వర్యరామాయణ కీర్తనలు.

కి పి. ౦ ధా కా ౦ డ ము.

3౮. మారువరాగము - ఝంపాతాళము.

పల్లవి-శ్రీహిమాచలవరసుతౌ యీకత స -మాహితమతివైవినవే
అనుపల్లవి-మోహనాబ్జోత్పలా - మోదయతమై విమలమైహంసచ
కవాకాదివిహాగకులకో । లాహలమైపన సామ్రాజకుళ
కందళితతరువిలసిత తీర । మై తగు పంపాతటిని డాసి । సా
హస కృమ కళాకు శలులగు రాఘవులు న్నాన । పానము
లుచేసి శ్రీమముః బాసియలరిరి॥ శ్రీహి॥

చరణములు-వరఋశ్యమూకాద్రి సరణిదప్పకనడుచువారి శర
చాపధరుల నృపవరుల మరుజటావల్కలం బరులఁజూచి వెరగొంది
సుగ్రీవుఁ డరులని తలఁచిమంత్రి । పరుడైనహనుమంతు వారి నెఱు
గఁగఁబనుప నెలవడుగైచని మారుతి శిరముపోక రామునియంఘ్రిల
నతుండైజగదుదయ స్థితులయ కరణ శీలులై పురాణ పురుషులై తన
రు । సరనారాయణులో గాక మీరెవరని యడిగెను॥ శ్రీహి॥ ౧

నినులత్మణా యితని ఘనవాక్పటిమంబు వినుతశబ్దశాస్త్రమత
మైశ్రుతిహితమై విని చెనని హరివటువు నతిమైత్రీతోఁగనినే దాశరథి
వినురాముఁడందరునా యనుజుఁ డీతఁడు లత్మణాఖ్యుఁడు సీతయను
నా పసిత మున్నేసితఁడు । నడవుల చరింపమజ్జనకుళాసన మున వచ్చి

చనవడిమండ । దనుజుఁ డెవఁడొక న్మొఱుగిసిత నెత్తుక చనె దానివె
కెదము నీవెవరో । తెలుపుమనరాముఁడు । వానరేంద్రుఁడు సుగ్రీ-
వాఖ్యుఁడీగిరినమాత్యులు । దానున్నారవానికి భయపడి మహానుభా
వా ననుమీచాలికిఁబంపె । నేనుసుగ్రీవు మంత్రిని వాయు సుతుఁడ
హను । మానాహ్వయుఁడ సూర్యసూనునకు నీకుఁజెలిమి । మానిత
ముగనుజేసెద ననుటకు రాఘవులు ననుమతింపవారిఁదనమూపుపైనిన
తెచ్చిభానుజుకెఱుంగచేయఁజెలంగిరామునిపాద పద్మములకెఱిగి తరు
శాఖపీఠ మిడియెనతఁడు॥ శ్రీహి॥ 3

రామా భగవంతు సౌమిత్రిచే బ్రవగ రాజు విని రిపు విఘ్న
లా వగపేల భూమిసుతజూడ యేలీల నై నం దెత్తు స్వామియొకదనుజుఁ
డొకసతి నెత్తుకొని పోవ । భారమై తొడవు లిటు పాటనై చె నని యి
య్య రాముఁడు గని హా నీ । తా యనివిలాపింపఁ । బామరుని రీతిదై
న్య పడఁ దగదని విరజజుఁ డా మహామహుని దెలిపి యగ్ని సాక్షి । క
ముగ బ్రామాఃకికములు చేసికొనిరి సఖ్యమునకై॥ శ్రీహి॥ ౪

మయనుతుఁడు నూయావి వాలి ననిఁబెనఁగి । పుయిలోడియ
సుర తొలఁగి గుహఁజొట నిర్భయుఁడై వానితోడ చెలఁగి యచట ।
దయచే నన్నుంచి పోయి మానెలకురాకున్న । లయమాయెనన్నయ
ని ద లఁచి గుహను శిలదోచి । భయమునఁజని యది దెల్పునచిపుల్
ననుగపి పతిని జేసిరరిఁ । బారికొని మాయన్న వచ్చి ప్రియనురాజ్య
మును గొనిననుఁ । దరిమిన్ శేషగి రీశ అదిమొదల్ ఇచటనునికి య
నె నినజండు॥ శ్రీహి॥ ౫

౩౯. కళ్యాణి రాగము-అటతాళము.

పల్లవి-తగ వినవే యీచరిత్ర దళ - త్కంజ దళ మంజ నేత్రా
నగవిభేదన మణి చయ కాంతి స్ఫుట సుగాత్ర స్తుతి
పాత్రా॥

అనుపల్లవి-వగఁబాగలు రవిజుఁ గని హరి నీ పగతుఁ డని మొనను
బలాధికుఁ డగు వానిఁ గెలువ నెట్లగు నని । యతఁడన్న
బలమెన్నఁగడఁగెను॥ తగవిన॥

చరణములు-దుందుభి యనెడి దనుజుఁ డాహవ దోహలత మ
హిషరూపుఁడెది వానిని దొడరంగఁ గొమ్ముల సందెడలఁ జీల్చి య
తఁడేపు । మృందించి కాలఁదన్నిన త దృక్తమిగిలెనెఱయ వాలిని
, ఇందురాదల పగులు' నని శపి యించెను మతంగుఁడనె గపిపతి॥తగవి॥

అది మొద లిచటనుందు నభయత ననఘ దుందుభి శిరంబు ।
అదె యోజనము చిమ్మినవాలి సని గెలుతు వన విని ముదంబు । గ
దుర పదియోజనాల్ చిమ్మినఁ గని సప్తతాళ పత్రములంత । గదిమి
యొకమఱి గోయునటుల వి చిగుము మన హరి నగివిలుఁగొనియె॥తగ॥

శరమొకటి శ్రీరాముఁడేసిన సప్తతాలములఁ ద్రొంచి । గిరిభ
ద్రాతలరసాతల ముల నెఱిగి పొదిచేరెనదిగాంచి । తరుచరాధిపుఁడురా
ముని పా దముల కలరుచు మొక్కి శరణని । చరా చరమూలమైన
పరా త్వర వస్తువని పొగడఁ దొడఁగెను॥ తగవిన॥ 3

నా పూర్వపుణ్య ఫలముజగ న్నాథ నిను గనుట నేరు । ప్రా
పనితలంతు నినుసంసార నివృత్తికై గనులఁ జూడు । శ్రీపతి సతిసుతధ
నము కాంక్షించి బుచ్చుద సమంబది సీసాపు పెన్నిధిపేదకబ్బిన ప
గిది నేఁగంటిననె నినజుఁడు॥ ౪

క్షణ మెవఁడు నీయందు మది ని శ్చలముగా నుంచునాని । గ
న మోహ లత సమూలములం దెగు నిను రామరామ యనువారి । వి
నుతించి బ్రహ్మహత్యా శత మణిగు నిఖిల బ్రహ్మమనితోచె నటం
చుఁగఁగలించెను శ్రీ శేషగిరి పతిని సుగ్రీవుఁడు॥ ౫

౪౦, రేగుప్తి రాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-గరుడగమను సచ్చరిత్రము వినవె - గారి సుకుమారి

అనుపల్లవి-సురుచిరాలింగనమునం బరిహృత - గురుకలుషుడై తన
రుసుగ్రీవుని పరమదయాదృష్టి గని చిటునగవున వదనశశి
శృంగార శ్రీ మీఱ బరతత్వ మెఱిగి పలికినా నను-
ప్రాకృతులెఱుంగక రఘుకులుడండు - కరటులను మా
యచేత్రమోహితులు - గాజేతువనిపల్కె శ్రీపతి॥ గరుడ॥

లేలమ్మికవాలితో ననికిజను కీలుగులు తెఱిగి రిపుమృంతునని
మేలుగ హరిపల్కిన కిష్కింధకు మిహిరతనయుడ రిగి కురచుచా
లి సింహనాదము చేసిన రిపు శబ్దము విని రోహరుణనేత్రుడై వాలి
రా నతని యురమినజుడరిచె వాలి యమునిబోలె వ్రాలుచు సోలుచు
నెకరినెకరేచి చాలప్రొద్దు పోరాడివాలిచే దూలి రుధిరములు గ్ర
క్కుచుఁ జని హరి తో ననియెగపిరాజు తొడఁబడి॥ ౧

రామా సనుజంపింపగ దలఁచితి వో మాయన్న చేనటులైన
చోనీవె సామీనను పొరిగొనుమని పొగడిన రాముడు కడువగచి నే
నుసఖా యేమిసేతు మీరిద్దఱొకరూపమై నెరయుట నేయక తడసితి
నని సామిత్రిగని యిచనికొక గుఱుతిడి యీమాటు బంపుమా యన
నతఁడనుపమ హేమపుష్పమాలికయొసఁగిపనుప ధామనిధి సుతుడరి
గి వాలిఁబిలువ నేమిచోద్యమని యాజికతఁడు పో గా మగనితోఁ దా
ర పలికెను॥ ౨

పోవలదు మఱలరాలేవు ఇతఁడు పోరికిఁదిరిగివచ్చునాయనిననగి
వాలి నే వీరుడనై పోకునికి తగదు వేవేలు వచ్చినను నే వెఱవ వేవే
గ నతనిప్రాప్తుతోడ జావ నడచి వత్తు ననిననంగదుచేవింటి రాముడ
కృపలకు వచ్చి సీతఁ గోల్పడి ఎడరవిజనితోడతావహ్నిసాక్షిగా మైత్రి

చేసి నేనానిని జంపుదుననినాడట దేవదేవుఁ డతని శరణమని ను గ్రీ
వుని సచివుఁ జేయుమనె సతి॥ 3

రాముఁడుసాక్షాన్నారాయణుడై బ్రహ్మాదిసురలు బాగ్ధించర
ఘుకుల సోముడయిజనించె రావణవధకు నామహితునకొరులుస్వజను
లు ఏమిలేరబల పొమ్మని తమ్ముని నెదరిపొడువఁ దరువుమరుపున నుం
డి రాముఁడైంద్రబాణమేయఁబడె ను తామసుతుఁడుసోలి గిరి కొన్న
మైమెఱపు కొంతవడికిఁ దెలిసి గుణ ధాము ధృతజటాస్తాము కువల
యశ్యాము లక్ష్మణకపింద్రాభిరాము రామునిజూచి వాలిపలికెను॥
గరు॥ ౪

నాచే నీకపకారమేమిదిన నాథసుతుని వలన నుపకార మేమి
రాచనడక తెలియక చేసితివి ఈచేతఁ జంపవచ్చునా బోయవైకాచి
పొంచి యేసిన కీర్తియేమి క్షత్రియుఁడవై తేని నన్నెదిర్చిచూచిన య
శమగు సీతకొఱకు రవి సుతు శరణను టేమిరామస్వామీ నా చతుః
త యెఱుంగవు రావణ సా న్వయముతోసీతతో నిటకుఁదెత్తుదోఁచ
దాయె దోసమాయె నీకను దుందుభివైరితో నృపుఁడనియె॥ గరు॥ ౫

సకల ధర్మపాలుఁడనై చరింతు శాసించు విలుకాఁడనై ఖలుల
వారక గూతురు గోడలు దొడఁబుట్టువు భ్రాతృభార్య పలుకసరియ
గునకటా నీవెఱుగక తమ్మునిసతి నతిబలాత్కారమునఁ బట్టినపాతకుని
నిన్నుఁజంపినబాపముల్ రావనిన వాలిసుగ్రీ హరికిమొగ్గి యిక్కఁ
దప్పులువేచుశ్రీపతిసీవు జగ దీశుఁడవని తెలిసెననశేషగిరి నికేతనుఁడు
శరము వెఱుకవాలి య నింద్యమగుకై వల్యమొందెను॥గరు॥ ౬

౪౧. ఘంటారాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-కోమలారుణ పల్లవ పాణి కోరివినవే శర్వాణి
అనుపల్లవి-భీమ సంగ్రామ హతుడైనవాలి బేర్కొని వానరుల్ శో
కించిరి కోమలి తోరముగా సో గకన్తుల బాష్ప ధారలు

భో రున నెలుక తార హారము లు రాల కీష్కిం థా పు
రివెడలి నడుమభుకతార వదనవిజితరాకా తారాపతి నిజప
తినిజేరి వీరాధివీరా ననుబాసి పోయి తే రమణ హ హ
యనియడలె॥ కోమ॥ ౧

రామాయేబాణముననేసితో నానుగని నా బాణమునఁదామ
సింపక నను జంపుమనుచు తరణి సుతుని గని కోపమునస్వామి దయ
నఖిలముగల్గె నీ కేమిసుఖ మనుభవించు మని భా మామణి విలపింప
రాముఁ డామగువ నూరార్పఁ గడఁగెను॥ ౨

ఊరకయేలపోగల శోకమునకు పేరైపోయినతతికి నారీసిపతి
జీవుఁడో యీశరీరమోసిమదికి కోరి గుణ భూతేంద్రియములు చేరికలి
గె మేనది తనువు శరీరినిత్యుడ చలుఁడెవ్వరి కీరితి వగచెదని యనెను
హరి॥ కోమ॥ 3

లనఘ తనువు దారువు వలెనడరును చి తాత్మజీవుఁడు నిత్యుం
డని మొనసిపల్కిలివీసుఖదుఃఖముల ననుభవించువా రెవ్వరని పనితా
మణియడుగ రాఘవుండు విని యహంకారాద్యనుబంధమె ఘనసంసా
రము జీవునకు సుఖాసుఖములజ్ఞానములనె॥ కోమ॥ ౪

బలు కోర్కెలుగల వానికి రానివి కలలోదోచునెటులటులనే
చెలి యనాద్యవి ద్యా సంబంధము లేకహంకృతియంచుననా తలఁచే
సంసార మదియె బం ధము శుద్ధస్ఫటికమున గెంపునిలుప నెఱుపై
నట్లు మఱింద్రియా కలన నాత్మకు సంస్పృతి యనె॥ కోమ॥ ౫

జీవుఁడు మనోయుతుడయి యదిపోవు తోవఁ బోవును జన్మ
మృతిభావ మొందుచుఁ బుణ్యవశత నా భక్తుల సంగతితోవడెలిసి
మహాదాదులకు నేమేలొబ్బిహ్మమని దలఁచునీపు పూర్వ సుకృతమున
ను సేవించి ధన్యువైతివనె హరి॥ కోమ॥ ౬

నాచే బలుక బడిన యీవిధ మా లోచన చేసి సన్నతివయి
యేచి సుఖపుమన రాముని నుతి యించె దారకయదివినవె ఆచక్రి
మహిమ సుగ్రీవుని కానంద ప్రదమయ్యె నతనిజూచి వాలికిక్రియల్
సేయ సూచించి పంచె శ్రీరామచంద్రుడు॥ కోమ॥ 2

తరణిజుడంగద పురస్కరుడయి జప్పరమునవాలి తనుపుచిప
రేతోద్వి కేగి దహనా ద్యపర కరణీయములొనరించె పరమాహ్లాద
మున రామపద సరోజాతములు గాంచి మొక్కిన హరివీరులకెల్లదొ
రదినక రాత్మజుడు మంత్రి యంగదుండన॥ కోమ॥ ౩

సిరియు రాజ్యము సీదె నిను సేవిం చెద నను సుగ్రీవుగని హ
రి యరయసేవే నేను రాజవగుమనియానతీయ లక్ష్మణుడుపురిత్వరతో
జేరి సుగ్రీవున క లరి పట్టముగట్టి వర్షర్తువున పరగ రమ్మనజనియె
శేషగిరిశుం డగు శ్రీరాముని యొద్దికి॥కోమ॥ ౪

ర.౨. యమునరాగము - రూపకము - చాపుతాళము.

పల్లవి-ఫణి శయనునిచరితము విను - దాతూయణి భక్తజనప
రాయణి॥

అనుపల్లవి-గుణనిఘ్నౌ చాశరధులు ప్రహర్షణాచల శిఖర స్థలివిలస
త్ఫలమగుతరు వరవృతమైబహువర్ణ మృగవిహగ సేవితమయి
మణి ఘటితమై - వర్ష వాతసహమగు నెక గుహనుండిరీ
శ్రీనివాసుడు నరాకృతి జేకొనినాడని - మాని వదులు
సురలు కరమను రాగమునమానిత ఖగ మృగశరీరులయి
సేవెంతురు - పూని యనుదినమురాముని - యహారా
త్రులుధ్యాన మానసికుడయి లక్ష్మణుడేకాం - తమున
వికసిత మాఖుడయి తగురఘుపతినిజేరియో భానునిభాసీచే
మునువిన్న బోధ నేమటచితి గాన సులభమా క్రియాసం
యోగము సెలవిమ్మనియ నె॥ ఫణి॥

చరణములు-ఇనజూడ ననుబూజించంగ నంతములే దనిన విను
 | అంతే పముగా వినుపింతుగురుదయ ననుపమ మంత్రోపదేశ మేధీమం
 కుండు మొనసి గురునిచే బూజావిధి తెలిసి తగ నను సభక్తికముగా
 | నారాధించి పాత న్నానాదికమగునాహ్నికములొనర్చి శిలాస్థాపన
 ముఁ జేసి కృత సంకల్పుడై గంధకుసుమాదుల ననుప్రతిమాదిపూజ
 సేయగవలె ననె రాముడు॥ ఫణి॥ ౧

నా సన్నిధి భక్తి నేమియొసంగిన నెమ్మ దినె యలరుదు చాలా
 భక్త్యభోజ్యచందనావాసోముఖ పూజాద్రవ్యములు దెచ్చి సిద్ధాసనము
 న దేవుని ఎదుటఁగూర్చుండి లీలాభా సుర బహిరంతర మాతృకా న్యా
 సంబులు గేశవాదికము మూర్తి పంజరన్యాసంబులు చేసి హృదబ్జ రవి
 విమలజీవకళా ధ్యాయశిలాదులకు కలాసిద్ధి చేయవలెననె॥ ఫణి॥ ౨

హృదయా వరణాది పూజలా గమవిధి నెనరించి యర్ఘ్యపా
 ద్యా చమన మధుపర్కముల ధూపదీపనై వేద్యనిరాజనాది విదితో
 పచారముల నర్పించ వలెనన్నవదలక వౌదయుచు నగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం
 బుచేసి యదస్త్యున్త మార్గమున హోమామమువేల్చిదహనుఁ దప్తసువ
 ర్ణసముగ మణిభూషణుగ విష్ణుపదస్థితునిగా బుధుల్ సదా భావించుర
 నెను హరి॥ ఫణి॥ 3

బలి పార్వదులకు నిడిన మంత్రజ పముచేసి చెలంగి విడమీసృ
 త్యగీతవాద్యము లలరంగ నాముందర స్వస్తివచనాదులు సలిపి నాప్ర
 సాదము శిరసావహించి హెచ్చి లలి దండమర్పించి కరయుగళి నాపాద
 జలజంబులు స్పృశించి తలనుంచి మహాసంస్కృతివలనఁ బోవుమనియు
 ధ్యానమున జేయునతఁ డిహపరములొందునని శేషగిరి నిలయుఁడను
 జన్మనకుఁ దెలిపె॥ ఫణి॥ ౪

౪౩. పంతువరాళిరాగము - అటతాళము.

పల్లవి-కలికియలరుల ములికి చిలుకల కొలికి వీనులనుధఁ జిలికి
కథ విసవే

అనుపల్లవి-చెలంగి లక్ష్మణ దేవుని దెలిసి ప్రాకృతునివలె మాయ
యలవడ హా సీతా యని నిద్రఁజెందఁడాయెను హరి॥కలికి॥

చరణములు-అచట కిష్కింధాపురిలో హనుమంతుఁ డతి నీతి
మంతుఁడగ చలేందుఁడగు సుగ్రీవుని చేరి రాజా ప్రచురత ధనరాజ్య
ములుగొని రామచంద్రు మహానుభావుని మఱచి నాపు ఖగచరపతి
సుతుఁడు తెగిన గతి చెడక రాఘవునిజేరుమువిచికిత్సవలదనిన విభుఁడు
పిల్లిపింపుమనె గవులను॥ కలికి॥

అంజనా సుతుఁ డధిపుని యాజ్ఞ వానరుల రాఁబ నిచిన నఖిల
దిక్కులుఁ బిక్కుటిల్లఁ గని వీరులు మంజుతర గిరినిభ ధీరులుమహియు
నాకసము భేదిల్ల వచ్చిరంతఁ గంజదళ నేత్రుఁడయితగు కాకుత్స్థకులుఁ
డచలమున మణి పుంజ సాను స్థితుఁడయి పొఱలె సీతా విరహార్తిచే॥
కలికి॥

జానకీ హా చంద్రముఖి ప్రాణములు సీమేన నిలిచినవే నన్ను
బాసి యిందాక, చల్లనై మా మానవతి నంటి సీకరముల మఱినన్నుఁ
దాకుమీ రాకాసుధాకర ; భాను సముఁడాయెఁ జంద్రుఁడు పరికింపు
లక్ష్మణా యిదివఱకేపంకజాక్షి దనుజుచేబడి. యెటులొటయెటుగ ననె
రాముఁడు॥ కలికి॥

ప్రీతసక్తుడై పాన మదదుష్టులచే రాఁడు సుగ్రీవునిఁ ద్రుంతున
ని రాఘవుఁడు దొడర ననుబంపు తీ వ్రాసి హతునిగఁ జేతునిససుతు
నని యనుజుఁడలుగ హరి కడురాయిడి సేయఁడగదో సౌమిత్రి నీవు చ
నివాలి వలెజెడకు మనుమిఁక. దడవుఁ జేసినఁ జెడునన దవ శిఖి కరణి
పురికి నతఁడరిగెను॥ కలికి॥

గుణధ్వనిచేయఁగవిని యంగదుఁడు వచ్చి మొక్కిన వేగమిదొ
రకు మారాక దెల్పుమనఁ జని కలఁగి పురివాఁకిట నిదె లక్ష్మణుఁడు క
పిరాజు పరాకా యన సుగ్రీవుఁడు దెలిసి మార్పుతినీవలుక దీర్చి యా
ఘనుని దెమ్మనఁ జని వలగొని కినుక నతవత్సలానుజా వలదని తోడి
తెచ్చెను॥ కలికి॥ ౧

పతిపనుపఁ దారాంగన చని భయభక్తి వినయ సంభ్రమముల
నతిఁజేసి కుశలమే చాలాకోపమేమి అతిభీతుఁడయి హరివిభుఁడు నన్న
నిచె మిముచేర రాదేవా యని చెయిబట్టి సతి యంతిపురికి తోడ్కొ
నిపోయి నతనిఁ గనుగొనిఁ గపిపతి రుమాయుతుఁడయి పాన్పున నుండి
యులికి పడి లేచె వెఱుపరి వలె॥ కలికి॥ ౨

మద లోల లోచనుఁడయి మలయు రవిసుతుఁ గని యలిగి రా
మానుజుఁడు పలికె సుగ్రీవా చేసినమేలు పదటఁ గలిపి రుమావధూర
తి పరవశత మఱచియున్నావా కాన వాలిని పదరిప్రాణము గొన్నసి
త ప్రదరమెదురెమరు చూచుచునున్న దనినరామ కార్య మనఘ యి
తఁడు మఱువఁడనెఁ బావని॥ కలికి॥ ౩

వానరుల నిదె చూడు డెబ్బదిరెండు వెల్వ లను గూడుక భా
నుజుఁడు రాఁదలఁచి నాఁడు అని పలికిన పవమానసుతు చతురోక్తుల
గతా మర్షతనున్న రాకొమరు వేడుకొని భానుజుఁడు పూనివందనముఁ
జేసిన వానిఁగొఁగిట నిడి యూర్చిశాజాని యాసీనుఁడయి సరస పూజ
లు గొనె సఖునిచే॥ కలికి॥ ౪

రామదర్శనలాలనుఁడయి రథమెక్కి లక్ష్మణ కపిండులు రణ
భేరి మృదంగములు పొరలఁగాఁ గదలి హనూమన్నీలాంగదనలాది భూ
మిరుహ చరణ పతులు గుములుగొని గొల్వఁగాఁజామర సితాతపత్ర
సద్విభవ యుతులయి శేషగిరి ధాముఁడయి రఘుకులాబ్ధి సోముఁడగు
రామవిభుఁడైరి॥ కలికి॥ ౫

రర. పంతువరాళిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-రామాభిరామ గుణధామ రామకథా సుధా మా ధురి సా
మాన్యమా॥

అనుపల్లవి-రామునకనతిదూరమే తేరు డిగి వచ్చి సౌమిత్రి రవిసుతు
లు చేసిననతులు స్వామి కౌగిట నిడియర్హ పూ జామాన్య
లఁ జేయ హరిపతిహరి వామభాగానీనుడయి రఘురామ
స్వప యిటుచూడు వచ్చినకామరూపుల నగణితులఁ గవుల
జితరివుల ననెను॥ రా॥

చరణములు-మేరు మందర హిమవ త్స్పరియాత్మాది గిరులఁజే
రి యుండెడి వీరులు దేవాంశభవులు భూరిశైలాకారులు రణోద్ధారులు
సార కరిబలులు దశశత సహస్రాయులు విస్తార వారణ సత్త్వులు నిస్తు
లులు చారుసౌవర్ణ తనులమలశరీరులఁగిములు వినీలాకారులిదె గర్వలిడి
వరువిడి గణగిన పనికి పాణిమీయఁ గోరినారింకవీరుమీయాజ్ఞావశుల
భిజ్ఞాయను॥ రామా॥

గొనకొని భల్లూకకోట్లు గొల్వంగఁదగు నీగుణనిధి జాంబవం
తుఁడు నితండు పవనతనయుఁడు హనుమంతుండు నలనీల తారపనస
గజ గజయ గ వాక్ష గుఢమాదన సుషేణ దధిముఖులు కేసరి ప్రము
ఖుఁడు వినుమితండు శతబలి దశరథుండీతం డనఘ వాలికొడుకంగ దుఁ
డితఁ డనుపమానబలాఘ్యులను పనిగొను మనిన నినతనయు నాలింగ
నము చేసి ముదాశ్శ్లో చనుడయి హరి పలికె ఘనుడయి॥ రామా॥

ధరణిజ వెదుక వానరులం బాపుము నీ వెఱుంగనాకార్యసరణి
యనిపలికిన దాశరథియానతిఁ ధరణిసుతుఁ డగచరుల హరీదంతముల
కనిచె నవనిజ సడి నెలలోనెఱిగింపకున్న వారిత్సృంతునని భేరి మొర
యించి యగద జాంబవద్వినుతహనును న్నల సుషేణుల శరభమైద

ద్వివిదుల ననిచె సరస దక్షిణ దిశ కనిలజని హరిబిలిచి ముద్రిక సీత
కొసంగు మని యొసంగెఁబొసంగ॥ రామా॥ 3

శ్రీరామునిచే నాశీర్వాదములు గాంచి మారుతి ముఖ్యు లరిగి
రి సరిత్కుంజఘోదరదౌర్గముల్దిరిగి వింధ్యాటవి నీరువట్టున డస్సి నీరప
క్షులు గుహద్వారము వెడలి రాఁగాఁగని బిలముల్ఁగా వారేఁగి సిం
హాసనమున నలి పరనిమితి నున్నయోగిని గని కోరి మౌక్తికీన మీ
రెవరనుచుఁ జెలియడుగఁగా రామదూతల మన వారిఫలములు గొనఁ
గ సెలవిచ్చె సతి మదిని హెచ్చె॥ రామా॥ ౪

ఫలములతృప్తులయి లలనసీవెవరనిన నలవిశ్వకర్మతనయను హే
మయందురు నను శిలీఘ్ర నాట్యమునఁ ద్రిణయను మెప్పించినఁ గలిత
సద్వస్తునిస్తులహా నీపురిమిచ్చె నలినాక్షుఁ డది మొదలీ గతినుందు పొ
దలి యలఘుమతులార యనివారల ననిచి తాఁబోయి శేషాచలనిల
యుఁడగు రఘువసు పదాంబుజ ముల కెరిగి శ్రుతి సూక్తి వదను నుతి
సలిపి చెలి బదరి కాశ్యపమునను గైవల్యమొందెను॥ రామా॥ 5

రగి, శారరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-ఇందిరా రమణ చరితము వినవే సుందరీమణి
అనుపల్లవి-మందయానమున జని కపులు మోగిని కిందనాసీనులయి
యెలుపోదము ఎం దరయుదము సీతననిన వాలి నందనుండ
ను జనకాత్మజను గ న్గెనక అందరిగితిమేని ననుజంపు ముం
దుగా రుమాజాని నేనిందు మృతి నొందువాడనన నందు
కొందఱిందె యుందమొందుకు మృతి యనిరి॥ ఇంది॥

చరణములు. రామబాణము గననభేద్యము జగ త్ప్రియమునం
దు గలదాచిటుత యిట్లనుటేమి తెలివివలదా వినుమాచందమును సౌ
మిత్రికన్న నీమీఁదఁ బ్రేమ చాలగలదికొక రహస్యము రాముఁ డ
ఁగ నారాయణుడు సీత శ్రీమహిళలక్షణుఁ డాద శేషుఁడు స్వామిపా

ర్షదులము మనమును వైకుంఠ నివాసులము హరి భూమి భరము మా
వృ దాశరథియై పుట్టెనని దెలిపె నంగదునకుఁ బావని॥ ఇంది॥ ౧

మనము రామకా ర్య నిర్వాహకులమయిన శుభము గలుగు
ననిన నందరీ ఘనుని బుద్ధి మెలఁగుటే మేలని చని చని మహేంద్రాచ
ల మెక్కి తరుచరుల్ ఘన మకరకమఠ కర్కట జలూక సశి తిమి తి
మింగిలాది జలచరా భంగమై తరంగా లింగిత స్వర్గ మనోజ్ఞాంగ వల్లి
యై తనరు ననధిఁ జూచి భీతిల్లి యది మనము దాటుటేడ రావణుడే
డ ననుచుఁ బ్రాయోపవేశ పరులైరపుడు॥ ఇంది॥ ౨

గిరిగుహ వెలువడి సంపాతి యను ఖగేంద్రుఁడు వానరులఁ గని
పొరిగొందు నిరతముఁదిందుకరులవలె నున్నారని పరువిడి రాదుర్మృతి
భీతిల్లినవారిఁ జేరిహరి జటాయువెంతసుక్ష్మతయై మరణ ముందెననువా
రి సంపాతి సహృదరుని మృతి దెలియ విని హరి నరు లచ్చటికి వ
చ్చుటయునెఱిగి వారును జలధికరా నరిగి తమ్మునకుఁ దిలోదకములిడి
మరలు నతని నప్పుడడిగి రగచరులు॥ నింది॥ 3

నగశిఖరమెక్కి నిక్కి లంకలో నశోకవని నవని సుతఁ గంటి ని
ది మొగమాటము గాదని పల్కి సంపాతి తగనిట్లను నాతమ్ముని జంపి
న పగదీర రావణునిఁ ద్రొక్తు పక్షయగము లేకునికి నెగురలేను చి
న్ననాడో మహాత్ములార పంతము మీఱఁగ నెగి జటాయువేను ర
విమండ లోన్నతం బెగురఁ గాను అరుణగభస్తిదీప్తితెక్కలవిసి పొగర
డఁగి పడితి నతండువడుటెఱుంగననె॥ నింది॥ ౪

ప్రాణములు మూఁడు దినములకు వచ్చి పరగ శేషశైల వా
నుని దయ నేను దెలివొంది చాలా వగసోముడ౯ మానిఁజేరంజని
మొక్కినఁ గని సంపాతి నీకీవరూప మొనవచ్చె మేను గృశించుటెను
నిన జగతిలో మీరెఱుంగని దేమి సంయమిస్వామి యైనవినుమని మధీ

6 చేష్టిత మంతయుఁ దెలుప విని కడలేని యడలూనియున్న నన్ను
డించ మునిదలఁచెన నెఁగ పులకు ఖగపతి॥ నింది॥ ౧

౪౬. పూరిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవెరామచరిత్రము దాతొయణి॥ వినవె॥

అనుపల్లవి-మునిచంగుండౌ చంద్రముఁడు తనుదెల్పు రీతి సంపాతియ
ని యెఁగపులతో శోకమూల మీతనువు తనుకారణము క
ర్మమనుచు॥

చరణములు-నేను దేహి ననే బుద్ధిచేత పురుషుని కర్మమును ఆ
దిషు యవిద్యవల్లనెను కాలిన యినుము వలె దాను మాయా యు
తుండయి వలలోను గుణమయమై యీమేను మేనని భ్రమసి తేను తె
లివి మఱ్ఱను దార సంసార మాయె తానా యవికార దురభిమా
నమునఁ గర్మములు చేసి ఫలాధి కుండగుచుఁ జెడి తిరుగు జీవుండనె॥
వినవె॥ ౧

యాగాదులుచేసి స్వర్గ భోగ మొంది యాఫలము పోఁగాభువి
పయిఁబడనరుండు బాగాచతుర్విధ భోజన సరాగ స్త్రీపురుష సంయో
గమున చేత మయిండయి వేగమె స్త్రీగర్భములోఁగా జొచ్చి నెతు
టఁదోగి యొకనాటికలల సడి గట్టియై యెదునాళ్ళేగబుగ్గ వలెనై పది
యవ దినము రాగమాంస పేశలమానని తెలిపె॥విన॥ ౨

పదియేనహముల కా మాంసపు పొది నెత్తుట జొత్తిల్లుపిండా
కృత్రియయి యంకురమిటువది యెదుదినమ్ములకు ప్పుతిల్లు నెల మొద
లు తల మెడ మూపు వీపు నుదర మివియైదు పొడము కరపద పా
ర్శ్వకటి జూ నూరువులుదుటై యొనరరెన్నెల లాముదిలి గర్భిణి కో
ర్కే విదితమా మూఁడవ నెలను పొదల నంగసంఘటఖలాంగుళము
లుదయమో నాల్గు నెలల కనిపలికె॥ 3

తెలి గన్నులు ముక్కు జెవులు బలువన్నెల చాలు నఖముల
యిదవనెలఁ గల్గు నాటవ నెలను గర్జబిల గుహ గుదములు పొక్కి
యొదవు రోమములును బెన్నెలు లందముగను మొలుచు నాటు
నొక్కటా నెలను ఎసిమిదవ నెలను లలితా వయవోజ్వల హా నస్థలి
జ్ఞానియై జీవుండలరి మాతృభుక్త సార మైదవ నెల మొదలోనచేతను
డయి కొనుననె॥ వినవె॥ ౪

నానాయోనుల జన్మించినేనాలుబిడ్డలకయిహీనవృత్తికి జొచ్చి
యునాకుటుంబ భరణమందేనామదినిల్పె గలలో నయినా హరినిదల
చ నయితి గాన ననుభవించెద నీసారీ గర్భ నరకము నేను తొలఁగిన
మఱచి పోను హరినని శిశువు మేనుకదలి వెడలు మాతృగర్భములో
నుంచి పడో నెల హరి దయననె॥ వినవె॥ ౫

తాను బ్రహ్మానందా ద్వయ ఘనతత్వ బోధాత్ముగా వినుతా
నెఱిగిన సజ్జాన జనిత మగు మోహ మడంగును గనుక పాత్రామది
నిదిచేకొని తాలిమి జెందు మనె మానియని తాఖగపతివానరులంగని
తద్దయు మొక్కి తొక్కలను వార వచ్చె శేషాద్రి నివాసునిదలఁచిన
గొక్కున భవాబ్ధిలుండైన దాటు భక్తులగు మీకీవనధి యెంతని
చనె॥ వినవె॥ ౬॥

౪౭. ముఖారిరాగము - అదితాళము.

పల్లవి-కోరి శ్రీగారి భవ్యచరిత్రము వినవే॥

అనుపల్లవి-వారినిధి వానరముఖ్యులు చేరి దాటు దారి గానక తారి
యొకరొకరి మొగములు సారెకుఁ జూచుకొనుచు దైన్య
ము చేరనున్న వనోకసులఁ గని తారకొమరుండుపలికెనల
వేర్పడంగ॥ కోరి॥

చరణములు-కదలియిం దెవ్వఁడు గడచి నీతనుగని రాగలవాఁ
డు వాడే మనకీట ప్రాణబంధుఁడా ఘనుఁడె రక్షకుండు రాఘవ సు

గ్రీవుల కలమిచెల్ల తడవువలదు మీమీ బలములు నుడువు డనవుడు
మోదమునఁ గవు లుడుగకపది మోదలు దొంబది యోజనముల దను
మేమీజలధి దాటంగ గలమానిన విని జాంబవంతుఁడు యువరాజు
కోరిక బలికె॥ కోరి॥ ౧

మునుత్రివిక్రమదేవునకుముయ్యేడుమాల్గొనరఁ బ్రదక్షిణముల
మెనరించినా నిప్పుడొదవె వార్ధక్యము దాటను జాల్ల శతయోజన
ములు ఆనిన వాలితనయుఁ డంబుధి దాటి చనిన రాగలనో రాలెనో
నునెను అనఘ నిను బొమ్మనఁ దగునే యేముబెరసియుండగ ననియు
ఓపతి పలికె నంగదుఁ దంతఁ బ్రాయోపవేశము సుఖమవెను॥కోరి॥ ౨

బలవంతు హనుమంతుఁ బ్రస్తుతింతా మితఁడు గలుగఁ జింతిల
నేటికి జలధి దాటి యాజానకిని జూచి రాగలఁ డని డాసిముమ్మాటి
కిందెలిసి నిన్నెన్నఁ దరమేమముఁగావలసి పొమ్మనిలతనయ పవనుఁ
డే చెలఁగితోడగు నీకనుచు నాశీర్వాదము లెనసిచేసి యలరించి బ్ర
హ్మపుత్రుని గని యాంజనేయుఁడు త్రివిక్రమువలెఁ బ్రబలె॥ కోరి॥ ౩

మారుతి బ్రహ్మాండ మగల నాచ్చి పలికె నీరధి యుత్తరించి ఆ
రావణుని ద్రుంచి యవనిజఁ దెత్తునో ధీరులార మేలెంచి ఆరాక్షసప
తిగట్టి లంకతోనే రాముని సన్నిధికిఁ దెత్తునో త్వరఁగాఁజేరి త్రిజగ
న్మాతయైన సీతను జూచిరానో యనవుడు పౌరుషముమీఁద నగు నవ
నిజఁ బరికించి రిమ్మనిరి కపులందఱును॥ కోరి॥ ౪

తుహినాది సముదత్యహృత స్వర్ణవర్ణుఁడు మహితారుణాననుఁ
డు అహికులసార్వభౌ మాధవీఘ్నవాలుఁ డనుపమ సుయశోవిశాలుఁ
డు అహితాంతకుఁడౌ హనుమంతుఁడొప్పె నామహేంద్రాచల మస్త
కమునఁజూడ రహిమీట శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణమున కిష్కింధా
కాండము బహుళార్థమది తెనుగించె సుబ్రహ్మణ్యకవి శేషగిరిపతి
షేర్॥ కోరి॥ కిష్కింధా కాండము, సంపూర్ణము, గ

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

సు ం ద ర తా ం ద ము.

ర౧. సారాష్ట్రరాగము-ఆదితాళము.

పల్లవి-శ్రీరజతాద్రిసదనా వేడుకౌ శే-షాద్రీశు చరితము వినవిన
అనుపల్లవి-మారుతి సాగరము శతయోజన దూరమొక నిబ్బరమున
దాటంగఁగోరి యానంద కందళితుడై శ్రీరామునిభజియిం
చి కపులఁ గాంచి కూరిమి వనచరులారా కనుఁగొనుఁడీ న
న్ను లంకఁజేర భూరి వేగమునఁజనిజానకిఁగని పాసఁగవత్తు
యశముదెత్తు మీకనియెను॥ శ్రీరజ॥

చరణములు-నేను ధన్యుడను ధన్యుడ హరిపద సీరజములమ
రనుగందునెవ్వఁడయినా మృతి కాలమందు రాముని శ్రీ నామస్మరణ
మొందు భవాంభోనిధిఁ బుడిసిలందు నడచి మానితముగఁ బరమ పద
మా ఘనుడు తామొందు శ్రీజానిచేత నతని ముద్రికచే బూతి రఘు
పతిని నెమ్మదిలోఁఁఁగొనింతు ననువొ నీజలధి దాటెద నని హనుమం
తుఁ డరికృతాంతుఁడు పూనిబాహువులు విచ్చి మెడపొడవుగ నిక్కిం
చి మీఁదుఁ జూచి మేనువంచి తోఁకఁబెంచి పాదము లూని యెగసె
నానిపొగఁగేమిచెప్పదు॥ శ్రీ॥

పోవుచున్న పవనాత్మజు నలనమ రావళిఁజూడఁ దలంచి సుర
సాదేవికి నుపచేశించి పంచిన పావని సదియెదిరించి పెరిగిన నావీరుతె
ట్టించిప్రబలె నావలనది మఱియుబలియ సూక్ష్మతను వైసొంచి యా
దేవి కడుపుఁజూచ్చి వెడలిన నగ ధీరునిగనిమెచ్చిజయమగునని తావ
చ్చుట సతిదెల్పి చనెనతఁ డావల బోవమైనాకగిరిదగ్గరి రావయ్యా హ
నుమంతానీ రధిపనిచె నాయందుసుంత నీవు విశ్రమించి పొమ్మన నిల
క యేస్పృశించినేర్పమించి పోదొడఁగెను॥ శ్రీ॥ ౨

ఎదుటను సింహికయనురాక్షసి ప్లవగేందు మైనెడ మింగితో
నఁ గుదియించె నతఁడెఱింగి తనఘన పదమున దన్ని న గుంగిగెడనెవ
ది గని గరుడుని భంగి నభమున బాదలుచు హరిపతియుదధిదాఁటెను|
బొంగికడుముదమునను సువేలాచల మెక్కియద్భుతమతియై శ్రీలఁ ద
నరి మణిసదనగోపుర పాకారసాధో జ్వలమా దాని లంకారాజధా
ని కుదురు గని మెచ్చు చుండఁగరవిఁ గుంకెదన్నెరు తెఱుగకుండ
కదిసి వాయుజుఁ డణుమాత్ముడయి లంకాపురంబు గోపురంబుఁజేరి
నిలిచె॥ శ్రీరజ॥ 3

లంకిణియను రాక్షసి యనిలజుఁగని లావుమెఱసి పోసక యోరి
నీకొఱకుసురింత లేక పోయెదు లంకిణినను గయికోకవానరా యింకనై
నఁజెడిపోక యెవఁడవు మంకుతనము మాని కలహాపుచెప్పుమనిర్పుంకి
నరచేతనదియడచిన సామీరియుభూతతతి బెదరగా బారికపుషిడికిటదా
నిఁబొడిచిన భువిఁబడి రక్తము గ్రక్కుచుముక్కుచు రామకింకరనతిసి
పాదములకిదె తాఁజెడు లంకయింకమీదఁ । బంకజాసనుని వాక్యమదే
యనుచుఁ బడఁతిరామ కథ విరామమిడక దెలిపె॥ శ్రీ॥ ౪

రావణు నంతఃపురమునఁగ్రీడా । రణ్యమున నున్నది సీత రా
ముని । పాదస్మృతిసంజాత మాయెనా కీవఱకు సుకృతముచేత నిను
గంటి । శ్రీవరభక్తవ్రాతాగ్రణి సీసేవగల్గెనేధన్య నోజను శ్రీసమేత

అభ్యుత్థరామాయణకీర్తనలు.

రామ ! భూవిభుడు నామది రంజిల్లుగా కేవలనునిమదిని దివికదిచనె
నానాదిని నంజని సుతుడు దాటి ! నప్పుడురాసుతకు నాదశగీర్తన
కు ! శ్రీవిలయకారణములైయదరె ! హమ భుజాములు ధ్రువములై !
వే విధముల శుభసూచకమై రఘుః కుభక్షిణోరువత్తుమైయదరెను॥శ్రీ॥

౮౯. కేదారశారాగము-అటతాళము.

పల్లవి-నలిన నయనుక ధానుక నపర్ణాకర్ణాంజలులఁ గోలవే॥
అనుపల్లవి-బలియుడగు ననిలతనయుఁ డావల లంకలోఁజొచ్చి యిలా
సుత విలాస తనువల్లినెల్లచో నరయుచుఁ దిరిగెఁబురి॥ న॥
చరణములు-రావణునితిపురమునకేగి జనకభూవరాత్మజనందు
శోధించి విసువక ! దేవికిన్నర మరున్నాగ స్త్రీలు చెరనున్నకడనార
సియందుఁ ! బావని త్రొలొకపావని కృపదేవిగానక లంకిణివాక్యముద
లంచిచనె రమణీయమగునశోకవనమునకు॥ న॥

రత్నంపుమేటికలలర బాగైనబావులు ! రాజిల్లువిరితావులు దే
వతాశాఖ ! తతులనతులముగ జతలగు ఖగరు ! తముల కలరు- లేడి
పిల్లలకీవులు ! అతిమృదుల మధుర ఫలభర న ! మ్రావనిజ శాఖా
లం ! కృతస్థులుల గని మారుతి తా నదృతమతివెదక ఓతిసుత న
చట॥ న॥

అందమైహృదయా ! నందమై వనలక్ష్మీచందమై మైత్రిగలసు
కృతి గతి మిన్నంది శతశాతకుంభస్తాభాన్వితంబగు మేడఁగని భూపు
త్రి!అందులేకున్నఁ బోయి మరున్నందనుడు తిలకించెముందరశింశుపా
వృక్షము మొదట సీతను లోకమాతను॥ న॥

దనుజాంగనల మధ్యమున నున్నదాని శ్రీ తరుణిననసెప్పుదా
ని దీనతయు జడగట్టినకురులు నుపవాసముల గుగ్గిసిన మేను మాసి
నచీర గలదాని ! తనుగాఁజిభుడురామికి నెంత యువగం గన్గవను జ
డ్డినాను బాష్పకణముల దాని రామునినుడుపు ! పడఁతిగనె గపిపతి!అ

పనిజ గంటిఁ గృతార్థుడనైతి రాఘవుని నాచేతనుసాధింపఁబడెననిభు
వికి దిగుతటి నగరి వెలుపలఁ బుట్టె నొక కలకలమదియుఁ గనినేనురవి
కులుని సతినలరింతునని । పవమానసుతుఁడుండఁబవళించి రావణుండు
కల రఘుపతి భటునివానరుఁ గనిలేచె॥ 3

ఇదిదుస్స్వప్న మనికీర్తిడవని దశ|నదనుఁడు రాఁగాంతశతపద
కటకముల రొదలు ని శిచరాపతిఁ గని బలుదిగులు న నడఁగితలవంచు
క చింతాపదమైతనమదిశేషగిరినదనునారాముని గదియించి చిత్తరు
పృతిమవలె గదలకిట్లుండెనళికలికి॥ 4

౧౦. బేగడరాగము-ఝంపాతాళము

పల్లవి-వింటివా నీరేజిపాణివాణీవినుతగీర్వాణి భవాని॥

అనుపల్లవి-తుంటవిల్లునిబారి తొడిసురవైరి తుదిదైవమాడింపనైదేహిఁ
జేరి వా । ల్గంటిరో ఇంకమిఁదదయ రాదా|లలితమగు నీ
కటాక్షపీక్షణమున నన్నుఁ|గంటివా పట్టంపు రాణిఁజేతు
వరింపుదంటతన మేలనేచాలాతాళఁ జాలన నెను॥ వి॥

చరణములు-పేదమానవుని రాఘవునినమ్మి యతఁడే దిక్కనిద
లంచెదవునీ । బోధకేమందు నేమందు విభుడిందు । రాదలచినాశ్చే
మో గాక కవులగుములందు । సాధైన్యపుండున్నాడనివిన్నా । సత్వ
హీనునభిమాన హీనుని గుణహీను । గారవింపకు నీవు మునుఁజటివలె
నెంచినావు|లే దతనికలవబలననుబొందుమనె రావణుండు॥ వి॥

దశముఖునివలుకు విని య సీతపలికెద్యణమంతరుస్రగాఁ గొని
కినుకచేత దశర । థ సుతునకళికి । కాదా ఒకబీదతపసి నైకమొఱుఁ
గిననుఁ దెచ్చుట క్రవ్యాద వస హవిస్సు కుక్కుగొనుతెక్క । వెసన
నుభవించువాఘలంబురామబాణ । విశకలాంగుడవై లయమొందు త
టిన్మౌపాలశశి నెఱిగెద వుదధి దాటినచ్చి పొగరుదంచుననె॥ వి॥ ౧

పిశుగులకన్న కడిదిగానుమాటలనుపడఁతి నని గొనివేయంబూను । దుడుకు రక్కసుల దొరనెదిరి మందోదరి । తొగలేని చెలులు పడువేపు రున్నారు మఱిగడుసరి యిదిమనుజాంగన దనుజా । గ్రణి దీనిపయి బ్రేమ మాని పోదము రమ్మనుడు ద్విమానముల నాపొందొల్లదేనిదీని । యొడలు కావలి వారు తినుఁడని చనియె రావణుడు॥

అవనిజను భర్జనముల బెదరించి । రసురాంగనలుబహువిధముల సవినయము బల్కుండీ । సతికి రఘుపతికి । జయమైరావతము నెక్కిరామలక్ష్మణులచ్చటికి వచ్చి । తవిలిలంక గాల్చి । కోరిగల్చి ధరణిజను గొని య । యోధ్యంజేరఁగఁగలగంటి । వివసనుండై తైలమంటుకగుంటఁగూల । వింశతి భుజుడు గంటి నిదితప్పదని త్రిజటపలికె॥ విం॥ 3

లంకవిభీషణుడేలఁ గంటి జానకీ రామాంకమున నుండఁగల గంటి నింక భూసుతకువలగొనుడీ మేలనుచు । నింతినుడివిమౌక్తిక చెలులు నిద్రించి రలజడి । పంకజాక్షి సీత శ్రమచేత । వడి యెలుంగెత్తి యేడ్చె ఘంటారవంబునం గొంక కీతటి శేషగిరిరాముడ భిలాష గొనిరానిదే మనితనువుత్యజించ నూహించెను॥ విం॥ ౪

గీ. నాటకులంజ-ఆదితాళము.

పల్లవి-వినురఘునర చరితము పార్వతీ వినుత మేచకాకృతీ॥

అనుపల్లవి-హనుమంతుడు జానకితో భాషింపంగ । ననువాతటియిది యని తాఁబలికెను । మనువంశ్యుడుదశ రఘుఁడను నృపుడిలఁ దనరునాదొర । కునల్వారు తనయులు రామలక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్ను । లనువారలు రాముడగ్రజుండు । జన కాజనడవికేగి సీతలక్ష్మణులతో బంచవటినుండరావణుడు సీతని నకులులను వంచించి గొనిచనె నెడరిజటాయువు గాంచి । జనపతిజూడ నేను సుగ్రీవుచెలిమిగని వానిగీటడంచెన నెమారుతి॥ వి॥

చరణములు-వైదేహీ సరయ | నాల్గుదిక్కులకు | వానరులను
బంపఁగొందఱ మేము | ఈ దెస వెదకంగ | వచ్చితిమందునే నీవారిధి దా
టిలంకఁజొచ్చితిదిల | కింప నాచుభాగ్యరమ యన సశోకవని నవ్యశం
శుపాతరుపు క్రింద నాతల్లి దేవతామతల్లి తనునిందితహిరణ్మయవల్లి |
వే దర్శించితి సీత యనుమాట | మేదిని సుతవిని మహాద్యుత ముండె-
నెద || వి ||

మిన్ను మోతయో పవనుని పలుకో కన్న కలయో నేను రామ
కథ | యెన్నాళ్ళకుమింటి గర్హామృతముగ | నెన్నఁడునిద్రలేడు కలగా
దు సత్యమైతేను | కన్నులయెదుట ప్రసన్నుఁడౌగాకని కనమానినదిగి
వచ్చిసీతకు మొక్కి పిన్నపిచ్చుకంటిటిన్దొడై | వినుతారుణముఖుండై
యచటివా | రెన్న నంజనీసుతుఁడు శేషాచ | లేశుండైనరామునిదూత
నే ననెను ||

గీ. ౨. శహాస-త్రిపుటతాళము.

పల్లవి-వినవెయ్యాననజితచంద్రబింబహేరంబ జనని వర సద్గుణని
కురుంబ ||

అనుపల్లవి-జనకసుత చిటుతతమొందిన మానుమంతుని రావణుని మా
యల బలుకిక యుండె || విన ||

చరణములు-తల్లి నేమాయికుండగా నానంద వల్లి గుణముల
పాలవెల్లి నాయందరమరలు మానుమింకను వింత సేయఁ జెల్లునా కో
సలపురిధాముండై తగు శ్రీరామదాసెల్లినుండను మారుతసుతుండ నల్ల
సుగ్రీవుని మంత్రిని నేను కల్లగాదంచు నంజలి యొనరించు కపిజాచి
నా వారలక్లెలు పొందగు ననె సీత || విన ||

మాయమ్మారావణుండు నిక గొనిచనిన చాయవెదకుచు | నృ
ప్రండ బోయ చెలిచే నీతెఱగువిని నీ కడన్వసించు రాయబారమంపెన
ను సుగ్రీవుఁ డచటికి బ్రహ్మచారివై చనివారల యభిప్రాయమెఱిగి

రాకొమరులఁ దెచ్చితి అంతనరవాసరేందులకు చెలిమి ఖలుఁడౌవాని
ని రాఘవుఁడుచంపెననె నంజనీ సుతుఁడు॥ వి॥ ౨

మాత నిన్నారయఁగననుఁబంచినచేతనన్నియునగును వాతాత్మ
జ మనలక్ష్మణుల మేలువార్త సేమముఁ ల్ని సీతా సతికిమ్ము ముద్దుటుం
గర మని హరి యొసఁగెఁ జేకొను ప్రయత్నమునఁ దెచ్చితి నృపతి చే
తి ముద్దిక యనిసీత కతఁడిచ్చెను ప్రీతిచేఁగొని శేషాచలేశుఁడౌ రా
మవిభునామాంగుళీయకవకాఁదలదాల్చెను సీత॥ వినవే॥ 3

గీ. 3. యదుకులకాంభోజ - అటతాళము.

పల్లవి-రామవాసుఁడవొసెపు హనుమంతా రావయ్యాలులకంతా
అనుపల్లవి-క్షేమమాసూర్యవంశాంబుధిపూర్ణ సోముఁడైన శ్రీరాముఁ
డు ఆలక్ష్మణుఁడు॥ రామ॥

చరణములు-ప్రాణదాతపు జగ త్ప్రాణ కుమారా భూనుత వి
హారస పుణ్యవిచార మానిత కల్యాణ క్షోణీధరా కార మహితానం
దసారా కంటివానాయిడుమలు భూమినాథునికిదయరా నామనవి పవ
మానాత్మజదెలుపు ఆనాడునేనాడిన మాట కలుగ వలదను మఱిది
తో భాను సన్నిభుని శోఁదెలుపుము పరమధార్మిక ధారుణి విలసిల్లుము॥
రామ॥ ౧

గడువురెన్నెలలదాఁ కా హరిరాకున్న చెడుగురాక్షసులుభక్షిం
తురునన్నా రడిసేయు రావణుని మధియించి జయముగొన్న కడుకీర్తి
యనవన్న పతితోఁ దడపు వలదని నుడుపు కరి తుంగ మడుపుజొచ్చి
న వడుపునను లంక వడిజొచ్చి దానపువ్విచ్చి యవార్యత ఖగేందుఁడ
మృతముఁగొను గడఁక రాముఁడు నన్నుఁ గొని చనఁ గాఁ బ్రయత్న
మును యత్నముగఁజేయ॥ రామ॥ ౨

నాచే నీయునికివిన్న పుకై సానుజుఁడయి రామూలి వచ్చి రావ
ణు ద్రొంచిఘనుఁడయి యేచి యయోధ్యకు నిదెసిన్నుఁగొనిచను నిం

దాడి సురనుతుండయి అన నోబాలక నివెల్లాదాఁటె దవబ్ధి కీవార్ధి
వారలెల్లాదాఁటు దురనిన ఓచంద్రముఖరాఘవులనా మూఁపున వ
హించిదెత్తునిటకు నాచేతి కానవాలిమ్మన ననువడనమ్మి నెమ్మిజూడా
మణియొసంగె॥ రామ॥ 3

శ్రీరాముండొకనాఁడు చిత్రకూటగిరికోరినాతొడలపయి గుక్కి-
యున్న తఱి మీరియొక కాకియూ మిషమనినాకాలిబొటన వేల్చి జంపెను.
డగ్గరినిద్రదీరి మారీచ వైరి కాకిపై పూరి మంత్రించి కేరియేయశరమై
గారింప ముజ్జగము దిరిగి కాపుమని రాముని వేడఁ గ న్నీరు నీరసము
గాదనక నిచ్చి చనెనని యెఱుక సేయుము పతికి॥ రామ॥ ౪

చిటుతవీరక్కను చిక్కులఁబడక జరుగ నెట్లగుననిన జననినానడ
క యెఱుఁగవు మిన్నుండి పెరిగెద భయముండక వీక్షింపుమని కడకతె
లియ హరివీరుండు దాల్చి నరివీర భయంకర విగ్రహము శ్రీహరివి
ష్ణుండు త్రివిక్రమ శరీరమును ధరించు తెఱంగున ధరణీధదరాభ మగు
నీతను పరయ నాతరమె శేషాద్రీ శ్వరుని రఘువరునిఁ జేరఁగజను
మింకను॥ రామ॥ ౫

౫౪. సారంగరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-రఘుప్రవరుచరితము - రాజముఖ సఖి వినవే॥

అనుపల్లవి-అఘప్రహారి యాహనుమంతుఁ డవనిజాతకు నమస్కరించి
వన విఘట్టనమునకు గానికాదు సుర విపత్తుని సమక్షమ
నుచుఁదలఁచె॥ రఘు॥

చరణములు-ఫలములు డుల్చి విరుల్ రాల్చి తరుపంక్తులు పడఁ
గూల్చి యళి కులము జోపి పెరలురేపి వాపి కూడజలములయడుసు
పై కిరానల చిత్తరువు మేడమరుత్తనయుఁ డాగ్రహమునఁదన్ని నేలఁగలి
పిఁగలచె కెలనివారు రావణుని కెఱిఁగింపఁ గెరలి లక్ష రాక్షసభటులఁ
బనిచె॥ రఘు॥

దండి మగలుమిగిలి రాఁ గని గుండె లగల నాచ్చిగదా దండము
గొని ఖండించెన గచరా ఖండలుఁ డదివిని యమరారి పేర్చి మండిపడి
పంపసేనాధిపతులఁ జండకోప కాండ చాపధరులై దండనాథులై
దురు రాఁ గపి జముని దండ కనిచె విని రావణుం డులికె॥ రఘు॥ ౨

దశముఖుఁడు సప్త మంత్రీ కుమారులఁ దగు వీరులఁ పంపవా
రసమ శూల భిండివాల కరవా లాది సాధనముల ననిలజు నెంప నస
మాన బలాధ్యుడై ఏడ్వరను గసిమసంగి తోరణ స్తంభమున వెస
నుండెనంత శేషులవలన విని యూసురేందుఁ డక్షకుమారు ననిచె॥
రఘు॥ 3

కరులు హరులు నరదములు భటు లసంఖ్యాకము లేతేరబంధు
ర కృపాణతనుత్రాణ సజ్జాణ తూణ ధనుర్ధరుడై యేపుమీఱఁగ నరి
దివీరుడన నేగి యత్సుండు శరముల నెంపఁమారుతి యలిగిముద్గరము
చే వేసి యతనిజంపి నైన్యము దుగించెరావణు డదియు విసె॥రఘు॥

కనుల నశు కణములు నెలుఁగున గద్గదిక యడరగానురా వ
ణుడింద్రజిత్తు గని గజబిజగా వానరుఁడాకఁ డింత చేసి తేనుకనిసహిం
తులెట్లు వానిజంపెద ననిన దేవనీపుపోవ నేటికి వనచరుల బట్టి తె
త్తునిచటి కని చనియె మేఘనాదుఁడు సేనలతో॥ రఘు॥ ౪

వాలు బలుక గదవిల్ తూపువజ్రాలజోదు చాల్చు ర త్నాల
సారు దేరు తేరు ధీరో న్నుతి నెక్కిచని శ్రీమీఱఁగ వాలమ్ములైదెల
మి నాటునెకటి ఫాల హృదయి పదవాలమున నసురగీలింపఁగనలి గ
రుడుడన నెగసి కేళవిభుఁడు గూల్చె రథరథ్యకుల॥ రఘు॥ ౬

ఎంతవాఁడు వీడనివేటాక లే రెక్కి బ్రహ్మాస్త్రముదనుజ -
కాంతుఁడేసి యంతడాసి యతిధీ మంతు హనుమంతు బంధించె తూణ
ము సంతతమెవనిబేర్చొని సజ్జను లజ్ఞానకర్మబంధము లూడిముక్తి

గాంతు రట్టి శేషగిరీశుఁ డగురాఘవ దాసునికి తర బంధము లెంతి॥
రఘు॥ 2

గి. గుమ్మకాంభోజ - అటతాళము.

పల్లవి-నారీమణి వినవే యీకథా సరణి॥ నారీ॥

అనుపల్లవి-ఆ రాక్షసేశ్వరు పట్టి పట్టి దేరగట్టబడి వచ్చువాని య-ధీ
రాత్మువలె బురము గనువాని వీరహనుమంతు గుడ్డుచు
బారులు చేరి రా బ్రహ్మాస్త్ర మొకక్షణము తనునవంటి
నదనుట వీరుఁడెఱిగియుఁ గార్యగౌరవముచేమారకచనియె
బేరోలగమున నున్న తనువిభు నెదుట రావణి యిడె
నతని॥ నారీ॥

చరణములు-పూను బ్రహ్మాస్త్రమున కట్టునడవీడు మానులు
విడిచె నీనిచే దనుజులెగారాకుగాలి చే నెఱులుగతి బడిరనేకులు శా
స్తి వీనికెయ్యదియో వివేకులు చెప్పిన దానిఁ జేయుపు ముల్లోకులు
మెచ్చఁ గా నీవనిన సుతుమాట లంకా జాని విసెప్రహస్తాడనుమం
తుల తేనిఁ జూచి పలికె వీఁడెవ్వఁడో తానిచ్చటికి వచ్చుటేమోకొ
డా కాననము బెఱుక్కుటేమోసుభలులఁ జంపుటేమో వానరుని యడు
గుమన నతఁడటుల నె యడిగి వనచరనేను విడిపితు నిన్నుభయము
మాని నిజమాడు సభలో ననె॥ నారీ॥ ౧

రావణా లోకత్రయవిద్రావణ విన రోరి సకల జీవహృదయస్థుఁ
డైఃపూతి దేవ దేవుఁడొశీర్రామశౌరిపాద సేవకుఁడనురా సురారి మా
రా మావసించుని నారీమణిని నీవు శునకము హవిస్సుఁగొనుగతి దె
చ్చి నాపు ఇట్లాపలరా చెడిపోయ్యెపు ఇకనాబుద్ధివింటే బ్రతి కేపు ర
ఘవతి ఋశ్యమూకమున ను గీపుడను కపిరాజుతోఁ జెలిమి చేసి
యొకతూపున నేవాలిఁజంపి కపులకుఁబతినిజేసి రవిజని కపి దేవుడన
నిన్నుజూడనంపఁ గావచ్చితిని బవనజుడన నే కంటిరా తమ్మికంటిస్తే

ను సెవిశోటమించితి కొంటెచేష్టల కోఁతినాట చంపితి మంటనచ్చిచ
నె నే పూటఅన్నిటి కంటె మైప్పీయమనఁగా నువినవే వింటెనీకొడు
కు నన్ను సాధించెనంట పొంగి నాపు బ్రహ్మాస్త్రము యొంటనంటి
చనె నీకు ప్రియముజెప్పెనంట; బంధునివలె దయచేవచ్చితి కంటక
పుమతి త్యజింపునుజగము గతి విచారింపుము బంటుగొనమెఱుకయది
ముక్తిదముపొలస్త్యతతుల నీ వంటివాని కసురత్వము తగు నాయా
త్మగా నెన్నుట ననె నతఁడు॥ నారీ॥

మేనుకంటెను నేనన్యఁడననియెంచి తేని పరాపరమైన వస్తు
వాదువు గానీవరయ బ్రాణమింద్రియ దుఃఖశ్రేణి లేదజ్ఞానమె మూ
లమని దీని దెలిపితే నీకుమేలు కడ లేని దీనిగతి గానుతనువులో నీవు
న్నావంట కేను తను సంస్మృతి బంధమగు నది మాను చిన్మాత్మఁడు
నజఁడు నక్షరుఁడ వును ఆనందస్వభావుఁడ ననరా మేనుప్రాణము మ
నసు మతి మొద లొనవిభూమిమరుదహమిక ప్రకృతి వికారజాతము
నిర్వాందెననెడు నిరభి మానినిరుపాధికుడీ శ్వరుఁడు తానని యెఱుంగ
ఘనుఁ డగుననె॥ నారీ॥ 3

దశముఖ సావధానమతివైయొకటి వినరాముక్తిదెస నబ్బుహరిభక్తి
వినరామ ననిశిత జ్ఞానముగల్గిమనరాదానాదాద్యుపాసనమును సోహ
మనరాదా ససమానభవముచేకొనరా ఓరీదశరథాత్మజఁడు ప్రకృతి
కంటె నుపరుఁడు బిసరుహాక్షుఁడువిష్ణుఁడు శ్రీదేవి వసుధాపుత్రి యాచె
లి మున్నిడుకొని రత్న సమూహముతో వచ్చియిచ్చి శరణు దెసనీవె
యపరాధిననుమతఁడు శరణాగతప్రియుఁ డొసఁగు నభయము శేషగిరి
విభుఁడు అనిపవనసుతుఁడమ్మ త సమానముగఁబల్కు పల్కుల కను
రేంద్రుఁడలిగినలిరేగెను॥ నారీ॥

గీ. కర్ణాటకసారంగ - ఆదితాళము.

పల్లవి-తరుణీ యీచరిత్రము - సరణి సుజనాదరణీయము॥

అనుపల్లవి-ఇరువదికన్నుల నురోమానల మిరవై పృజ్వరిలను రావణుఁ
డు హరిదాసుడగుహను మంతుఁగనివనచ రాధమనినుఁ
దుగ్గింతును సీతను వధింతు తరిమిరామలక్ష్మణులనరి మురిఁ
జంపి కపికులాగ్రజుల తరణిసుతాంగ దాదులఁబొడిగొం
దు ధరణియందు యశముగండు ననియెను॥ తరు॥

చరణములు-నూరుకోట్ల రావణకీటములు నా తో సమానమా
అసురానినను శ్రీరామ దూతనై మీఱినాను నా పేరు హనుమంతుఁ
డొక సారిగుద్దితే ఓరి నీపని దీటునీతోని వారలెంతమాత్రమురా దో
సకారి యని మారుతి పోనాడవిని కిన్క-కే నారాక్షసచూడానుణియా
తిక్క దారి కోతి కండలు తెగ వేసిభూ తములకు బలిసేయుండని సెల
వియ్యఁ జేరిచంపంగడఁగెడు భటుల నివార్చి తమచున్నను గని
సారభాషణుడైన విభీషణుడు చూరులెందు ననధ్యుతాడు రనెను॥
తరు॥

౧

వానరుజంపుట పాప మదిగాక వారలెవరు దెలుపు వారువీని
చే నింతయువిని రాఁగోరు శ్రీరామ భూనాథునితో బోరు వేవేగ మే
నీకుఁజేకూడు నో । దావవేంద్ర నీనికీ దగినశాస్తి మీరుసేయఁ । గా
నియమింపుఁడన దమ్ముని నుడి తానెద నిడి రావణాసురుఁడు కపుల ।
ప్రాణపదము తోడ యదికాల్చి వీని । పోనిండని పల్కుదనుజ భటు
లల్క- । మానక ననిలజుఁ గట్టి బహువస్త్రచయము తోడను జుట్టి ।
నూనెలో నద్ది వహ్ని దరికొల్పి । మానగరమందుఁ ద్రిప్పిరేమందు॥
తరుణీ॥

౨॥

పావని చిటుతమే నుందె నంతనె వదలె । బుదముల్ ఘనత
నుండై తనవెంటవచ్చెడి కావలివారలఁ ద్రొంచి యింటింట నిజవాల ।

దావాగ్నిఁబెట్టి బూడిద పెంటఁజేసెఁబుర । మా విభీషణునిల్లువినామం
ట తోఁకంటక । పావనుఁడు చల్లనాయె గరువలి చెలి సీతాస్తుతిగంట
గపిపతి । యావనధిలో లాంగూలము ముంచిచల్లార్చె । నేవిభునామ
ము మూలము దెలిసిన జనులు । పాఁ నులైతాపత్రయానలముఁ । బా
యును రారఘవనునకు నీవైశ్వానరుని । చేనగునే తత ణము జని । సీ
తాసతి ప్రిదక్షిణము । గావించి మొక్కి రామసన్నిధికి దేవి నెలవి
మ్మనినఁ బదమనెఁగొమ్మ॥ తరు॥ 3

నిరుచూచి యూరికయుంటిని నేనెట్లు నిచట నిర్వహింతుననిన
కన్నతల్లి మూపునధింతు రాముఁడు⁶ । నిన్ను గూర్చి వినుతిగాంతునని
న మ । రున్నందనుని భక్తిమంతు గని విను । మన్న నేనేవేగ నెనాప్రా
ణముల్ ధరింతు సీనా । రాన్నిధి యింకించియైన బంధించియైన రా
ముఁడు వచ్చి యవనిలోన దశకంఠుఁ జంపి । నన్నుఁజేకొనిన గీర్తి
యందాక । యెన్నకుందుబాహ్మ్య హరిఁ దోడితెమ్మాయన్న నాజనే
యుఁడు చని సువే । లాచల మెక్కి యార్చె నువినియెన్ని రంగదజాం
బవత్ప్రముఖులుఁ ఇది వాయుసుతునివిజయనాదమని॥ తరు॥ ౪

తరుచరపతిచరణములూనినతటి । గిరిశరిత్రీకిసరిగాఁ గ్రుంగి ।
యెగురుతరిముప్పది యోజనముల్ నింగి । కెగరె సాగరము దాఁటి
ఖగరాజు భండినా మహేంద్ర ధరణీధర మెక్కెను బొంగి । సామీరి
యరసి కౌగలించిరియంగదాదులు చెలఁగి పోయినపని నెఱవేరెనా
యనిన మీకృపచేగంటి ధరణీజననినసంగతివినిచె హరలనిలజని కొ
నియాడి నానందమున నా డిరితోఁకముద్దాడిరి పఱచిమధువనమునకుఁ
జనిమధు ఫలములడుగ శేషాద్రి పతికరుణగలుగ ఫలంబుల కేమియని
వ మరుత్సుతుఁడిచ్చె నెల వెలమిపెచ్చి॥ తరుణీ॥ 5

గీ. 2. నవరోజురాగము - అటతాళము.

పల్లవి-సరిగా రీసచ్చరిత్రము వినువారి కరయ నెవ్వారిలను శారీ॥
అనుపల్లవి-తరుచరుల మధువన పాలకుల నెన్నక తేనెలాని ఫలములు
గొనికాపరుల చరణతల తాడితులఁజేసిన వెఱచఱచి దధి
ముఖాదులు చని న తరుణీసుతున కెఱఁగి వనభంగ సరణి
దెలిపిన నతఁడెదఁ బొదలె॥ సరిగా॥

చరణములు-చూచివచ్చె హను మంతుఁడు సీతా సుందరీ మణి
ని నామధువన మాచెల్వమునఁ జొచ్చిరను రవిజుని మాట హరి వీరు
లలర విన నాచెవి కవనిజఁ బేర్కొనినట్లున్న దనిన నొనోమహాత్మా
యాకార్యముల మెఱసి హనుమ త్ప్రముఖులిదెవచ్చి రనిపిలువ వనేచ
రుల సంపఁ జని మిముఁ గంటిమి మేతయదయిన రమ్మనె ననిరి॥
సరిగా॥

౧

మిన్నుముట్టి యాశుచువానరులుమ రున్నందనాంగదుల పా
పున రామ సన్నిధిఁ బెన్నిధి గన్నట్లుగని మొక్కి రున్నతి మదిబొద
ల చెన్నలరఁ గంటి సీతనులోక మాతమీసేమ మరసెరామ చంద్ర
రాజేంద్ర విన్నపమ శోకవని జానకియున్నదికృశించి జడగట్టిన నెన్నె
ఱులతో రామారామ యన్ననుడితోడ ననె మారుతి॥ సరిగా॥ ౨

నేనుశింశుపా తరుశాఖలనుండి నీకథఁపఱించిన విభూపుత్రీ వీ
నుల కమృతసమానముగాఁ బల్కు వీఁడెవ్వండనియెంచిన మానవతీమ
ణి ఎదుట వానరశిశువనై నిలిచి మొక్కి నమ్మిక బుట్టునట్లుగా పూని
యాద్యంతములు తేట గా నెఱుంగఁ జెప్పి ముదిరికవిభుం డానవాలంపి
రని యొసఁగిన నందిమిన్నందెననె బావని॥ సరిగా॥ 3

3

నను నమ్మి నెమ్మి మాయమ్మ పల్కె రా ముని కెట్లు నామీ
ద ధరూరసము జనియించు నట్లువిన్నవించు నాయిడుమలు గనినవా;

డవుగావా అనిన రాఘవుడను నిన్నెడఁబాసిన మొదలు హాసీతాయని
శోకించుచున్నాడు నేఁ జనిసి యునికిఁదెల్పెదన్యపుడను జార్కసుత
యుతుడై కపులఁ దోడ్కొనినచ్చి యరివచ్చినినుఁ జే కొను నంటి న
నెనంజనీసుతుడు॥ సరిగా॥ ౪

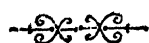
అనతీవమ్మరాముని వద్దికన నభిజ్ఞానార్థముగఁ జూడారత్న మొ
సఁగి ఆనాఁడుకాకముమదమడంచుట దెల్పుచునె సామి నీతోడ నేను
నామఱఁది లక్ష్మణుని దుర్భాష ల జ్ఞానముననంటినది శమింపు మని
ఆనెలఁత కన్నీరు మున్నీ రన నించ నూటడించి ఘనో జ్ఞాన మగలిం
చి యక్షముఖ దనుజుల వధించితి నె నత డు॥ సరిగా॥ ౬

కొంకక రావణుఁగాంచి భాషించి లంకాపురి గాల్చి సీతాజ్ఞచే
బొంకముగావచ్చితి రామ నీపాదం బుజములౌ దలఁదాల్చి కింకరుడ
దయఁజూడు మనివాయుజుఁడు ప ల్కిన రాఘవేంద్రు డానంద సాం
ద్ర్యిండ్డై పంకజ భవాదుల కశక్యము పవనసుత నీకేతగు నీపని కింకొ
కటి సాటిగాదని గది యించెఁ గౌగిట రాముడనిలజ॥ సరిగా॥ ౭

పరమాత్ముడనౌ నా పరిరంభణము దుర్లభము వినుసామీ
రి యనె నెవ్వని చరణాబ్జ యుగళ తులసీదళమ్ములఁ బూజ సలిపిన
శ్రీమీఱ పరమపదమం దు దురారామునిచే నాలింగితుఁ డయ్యెహను
మంతుఁ డేమందు గరిమ సభ్యాత్మరామాయణ కావ్యమున సుందర
కాండమిది యరసి తెనుఁగించె సుబ్రహ్మణ్యకవి శేషగిరీశుపేర॥ సరిగా॥

శ్రీమదభ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు - సుందరకాండము.

సంపూర్ణము.

శ్రీ వేంకటేశాయనమః

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

యుద్ధ కాండము.

గీ. ధైరవిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-శ్రీరాజరాజేశ్వరీ యాచరిత్రమార్య నుతి పాత్రము॥

అనుపల్లవి-చేరిదాశరథిమోదము మది మీఱమనోరథి యై పలికె
మారుతి చేసిన పని దేవతలచే దీరదొరల తరమె సాగర
మె వ్వారుదాటువార లల లంక యె వ్వరికిఁ గాల్చిరాఁ దీ
టు సామీరి వలననేను రఘుకులము సామితియు రవిసు
తుఁడును బ్రదుకఁగలిగె ననె॥ శ్రీరా॥

చరణములు-ఈసుగ్రీవునిభాగ్య మహిమ నుతియింపఁ దరము
గాదు కడలిన కృమినహితిమిపాతీనములకు పాదు ఇదిదాట నేసరణి
నొనిక మీఁదు రావణాసురుగెల్చి యెట్లా సీతఁజేకొన నగు నిదేటి
వాదు మోసమాయె బలా యనిన రామునిం గని కపికులాగ్రాణిపలికె
నా సముద్ర మెంత రావణుడెంత యేమిటికి చింత గెలుపువెంత నీసరి
లేరవని విల్లుఁగొని నిల్వనిన్నెదుక నెవరి వశము వే సంద్రముఁదాట
నూహింపు రఘు వీర రావణునినిమృతుఁగ దలంపుమనె॥ శ్రీరా॥ ౧

వానరవరులు కామరూపులైన రావణసములగుట చూడు నీ
పనికై యగ్ని నై నఁబొరలనున్నారు నేడని భక్తిమానుషము లేర్పడఁ
గన్తుఁడు నూనువాక్యముల కలరి యంజనీ సుతఁ గని పుడఁకుతేఁడు నే

నీచే లంకారూపంబు విని దానిపొంక మిడననాతుల నవిధూమతమది
వ్యతేజోఽధికమై లంకాపురి త్రికూటగిరిపై నున్నదియొనపై దానిచు
ట్టు వారానిధియగ డ్దయగు కోటమణిహిరణ్మయము పూనిధర్మార్థ
కామమోక్షములు నానలకు చతుర్ద్వారములననే యతఁడు॥ శ్రీరా॥ ౨

తరుణిశశాంకుల పైవిరోధమున దమనారల కన్న మున్నెఱసె
నన్న కరణి గోపురములు మిన్నావరింపగను ప్పరిగెలు గృహములక
న్న మేల్ చిత్తరుప్రకూటముల మణికవాటముల దనరుసు ప్రసన్న స
రసోద్యానముల నడబావుల చలువచప్పురముల నలవిఫణి సరణుల సు
రలరయుదురనె నతఁడు॥ శ్రీరా॥ 3

రాజసింహ మిట్లున్న రావణుబల రాజనాల్గవపాలు హతమయ్యె
నాచే జేజేరామ పదివేలు ప్రాణతుల్ నేజేసె దనన్నేలుబంటు గాజ
య శ్రీరమణ యనిన హరిహ నుమంతునిమేలు పూజవాక్కుమముల
జేసి తపన పుత్రుగని సైన్యములనడిపింపుమి దే జయ ముహూర్తమని
రాముఁడన తియ్యఁబ్రయాణభేరి వేయించెశౌరి అజతనయుఁడనిలా
త్యజనెక్కె నంగడుఁడువహించె లక్ష్మణుని ఆజకగచరేంద్రపాలితకపిబ
లాలి యిలయీనుగతి నడచె దక్షిణము॥ శ్రీరా॥ ౪

తరుచరు లెగరుచు బరువులిడుచు రుచి కరములయిన పండ్లు
దిని తేనెలాని గిరులెత్తుచుఁబుట్లచెండ్లు నానె గరవైచుచు గొప్పగుండ్లు
దాటుచు హరి! మేమెదశాస్యఁ ద్రుంతుమేగెద మరమరేలన, తేం
డ్లు మఱిరేబగలనకవింధ్య సహ్యా మలయాదులు ఘనకాననములును
ఉరువడిదాటి కర్కాటక కమతమ కర రుషోగాభంగరంగత్తరంగా
కరమై భీకరమైన రత్నాకరము జేరి యాదొరమైత్రిగని మురువుగ ని
టసేనవిడియ నియమంపు మనిరిస్వామి మహాప్రసాద మనెను॥ శ్రీరా॥

ఆచే శ సీతను దలంచి రాముఁడా హా యని విరహార్తి నేమందు
నానిభుడు సత్యజ్ఞానస్ఫూర్తి ప్రజ్ఞానఘన కేవలానంద మూర్తి యో

గకోవిదభావానువర్తి కీర్తి దేవతాచక్రవర్తి శ్రీవిభునెఱిగిన దుఃఖాదులు చెందనేరరీఘునునెనయునే? జీవాభిమానికే దుఃఖజాలము చిద్రూపమాపరమాత్మకులేదు మా భావమునకేళోకాదులు నీదెసఁబోవఁగలవె యెఱుకెకానిలిచెఁ గావునశేషాద్రిపతి రాముఁడుస కలసాక్షీయనితలఁపనయ్యెబుధులచే॥ శ్రీరా॥

౬

గీ. శంకరాభరణము - ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవే మదవతీ సతీ వినుదయాదాక్షిణ్య లసన్నతీ॥

లనుపల్లవి-హనుమంతునిచే నైనసాహసము గనిసిగ్గునఁదలవంచి రావణుండు చనదు సురలచే నేనిటుసేయ నని మంతులఁబిలువనంపిపలికె॥

చరణములు-హితులారా కదనవిజిత విమతులారా పృథంజన సుతుండు చేసిన పని గంటిరే శూరతమీఱ కొతుకకలంకఁబ్రవేశించి భూ సుతఁగాంచి యక్షౌదలఁబాలియించి వితతమగులంకఁ గాల్చిగల్చి చనె వెరవేమిఁచెప్పుడనె దనుజపతి॥ విన॥

౧

ఓదేవా గానముదిత మహాదేవా వలదు నీ తాదైతువలని భయము; జగ త్రియజయప్రభావా ఆదేవేంద్రుఁ జెఱినిడె నీకొడు కలకాపతి యుళికి పుష్పక మొసఁగె నాదరింపవు వరుణుని, యమునికి భయమునెందవిదెంత నిరి హితులు॥ విన॥

౨

మయుఁడు బాలామణి నీకొసఁగి నయముచాలాగాంచె నీదయ హనుమంతుఁడిటుచేసెనని దనుజలోకపాలా మయమునఁ బడనేల కోఁతయనియే మఱి యుంటిమతఁడందున బ్రీడికిచనె నియమింపుమొర్తుమిక మర్త్యగర్వ నిర్వాపణఁగావించుమనిరి॥ విన॥

౩

నిదురదేరి కుంభకర్ణుండు నగరుఁజేరి కుంభకర్ణుండు చదురుఁజేరి యీమాట యుదుటఁగాంచి రావణుఁదిలకించి యో దోసకారి పదరి

యేవనిఁజేసితివి దీన ఫలమేమిసేకిదె చేటుకాలము చిదచిదాత్మకుఁడు
రాముఁడు శ్రీహరి సీతాసతి శ్రీదేవి యనెను॥ విన॥ ౪

రామసామిత్రిలగపుల సం గ్రామభూమిఁబారిగొందు సామి
నేగల్గినమదికి వి చారమేమీ శేముషీజతాబజ యని యింద్ర జిత్తువ
ల్క. నత్తఱిని భాగవత గ్రామణి విభీషణుఁడు శేషాచల కాంతాంఘ్రు
లెదనిడి సభకు చనె॥ వినవె॥

౬౦. కల్యాణిరాగము - జంపెతాళము.

పల్లవి-కాళీ వినుసుజ్ఞాన జనమానస కాసార కేళీ విహారమరాళీ॥
అనుపల్లవి-మేలుఁగోఁసురారి కోమలాంఘ్రులకుఁ గేలు గదియించి వి
భీషణుఁడన్నమన్ననఁ జాలఁజెందిసభికులదిలకించి దనుజేశ్వ
రుని కామాతురునిగాంచి పలికెఁత్రీ॥ కా॥

చరణములు-రావణా యీకుంభకర్ణుఁడు నీయింద్రజిత్తు మహా
దర మహాపార్శ్వలు దేవా యీకుంభ నికుం భాతికాయు లీ దేవాంత
కసరాంతకులు మొదలొపీరులు నిన్ను గావలే రా రఘుకులేశ్వరుని
బారి నీవుపడువేళనిను సీతయగుబల్ కాలముగావుగొన్నదివెర వెన్నమ
తీలేదు సీత నీవలె త్వరఁబోవలె హరిశరణ॥ కాళీ॥ ౧

ఇనకులాగ్రణిబాణముల్ లంకాపురి ఘనంబుగ నిండి రాక్షసు
లపాగ్రణముల్ గొనక మున్నేజాన కినిరాఘవున కొసంగదగు కులగో
త్రాకారులు నఖిదంష్ట్రాయధులు వనచరులు నిరుషమబలుల్ లంకఁ
జొచ్చి వారకగలంచకయును రామునకుసతిని మృగఘ నీవుబ్రదుక లే
వు హరినురేంద్రాదు లాదరించినను నినుహరించు రాముఁడనె॥ కాళీ॥

రాముఁడె నీపాలిమృత్యువు పాతా శలోకమున కేగినఁబోవచ్చు
నా యేమఁడు నిన్న ననలమ్ముని హితోక్తుల హితమాయెనన్న కాషధ
ముల్ రోగిమెచ్చునా యామినిచరగ్రామణి విధవశుంఢై యామెయి

యావిభీషణునిగని యొరిసేసెసంగు కామితార్థములను సమర్థత నొంది
బోగరునఁ గాఱులాడుచు వైరులఁబొగడఁదగునె॥ కాళి॥ 3

కలిగినాఁడువిభీషణుం డనుశత్రుఁడు ఖలుఁడు కృతఘ్నుండితని
తోఁజెలిమి దలంప గూడునాఁదాయాది చెడగోరునను నాపలుకు నిజ
మాయెనెరుఁ డిటుబలికినఁ బలిమిఁ దల తెగవేత్తును బగదీర నసుర
కులాధమానిను గాల్పునెయని దశముఖుఁడు బలుకవిసిరోషమున విభీ
షణుఁడు నల్వరుమం త్రులునుదా నెగసెను గదాయతభుజుఁడై॥ కాళి॥

గగనమార్గమునందు నిల్చివిభీషణుఁడు గంభీరముగఁ బల్కెను
రావణా లగడుఁజెందిచెడిపోకు ప్రియవాదినై హితము నాచరించున
ను దిరస్కరించితిపట్టెనా తగినమన్ననకెన్ని మత్పితృసముండవు దశ
రథతనూజుఁడై యవతరించెగాలుఁడు జగతిరామరూపమై మహిజాత
సీతయనఁగ జనించెను జనకునిఁట ననె నతండు॥ కాళి॥ ౪

ధరణీభారముమాన్పు సీతారాములు దలఁచిరి విధిప్రేరితుఁడవై
నేఁ గఱపిన హితవాక్యములు వినవైతివిప్రకృతి కరయసాక్షిభూతము
లవెలిలోను తానెచ్చేయునా నారూపనామభేదముల భిన్నునివలెదరు
పులందనలుఁ డొకఁడైన కరణిరాగ వస్తుయోగమునరక్త స్ఫటి కమను
నట్లాహరి గుణాకరుండగుననె॥ కాళి॥ ౬

కాలమవ్యక్తము ప్రధానపురుషులన గనాల్గుప్రధాన పురుషు
లచే జగము లిలఁదనరు భగవంతుఁడు రాముఁడై సంహరించునిన్నునీ
వారితోనిదినిజమ్ము బాళినేజని హరికినేమమున మొక్కి శ్రీలలర
నుండునని విభీషణుఁడు వారల బోలిమాలిన భృమలందోలి శేషాద్రి
పతియ శోవిశాలుని సేవజేయ నపుడెచనె॥ కాళి॥ ౭

౬౦. సావేరి - అటతాళం.

పల్లవి-కామలీలాకార్ము క విజయభూలతా ఖలపాపనసువ్రతా
హిమశైలనుతావినవే॥

అనుపల్లవి-ధీమంతుఁడగువిభీషణుండు నల్వరు మంతులతో వచ్చిది
 వినినిల్చిరాముని శ్రీమహితనామునిపాద సీరేజాతములు
 చూచి నతుఁడైరామూ రాజీవలోచన నా సామీ వినుమని
 పలికెఘనముగనను జెవులపండువుగ॥ కామ॥

చరణములు-నేవిభీషణుఁడ సతినిమ్మిచ్చినిట్టి రావణునితమ్ముఁ
 డను రామాలన్నచే విడువబడితిగుణ ధామా యింక సీవేగతి ఘన
 శ్యామాసీతాదేవి రామునికిమ్మని దశముఖునితో చెలిపినజంపవచ్చెను
 రణభీమా అదేవారికివెఱచి నేవచ్చితినేని సేవార్థముదేవ దేవదీనులకు
 సీవేదిక్కుననువిని సు గ్రీవుఁడెతనినమ్మకుముమా యావిపగతుని య
 నుజుఁడుబలియుఁ డనఘ సెలవీదుగ్రంతు సచివులతోననియె రఘు
 పతితో॥ కామ॥

౧

ఇనకులమణిరవిజనిమాట వినినవ్వి యనెనేడలఁచినమాత్రము
 నజగము లనుజగత్పతుల నిమిషమునద్రుంతు జననమొందింతు వేగ
 మునందెమ్మా దనుజుని సకలభూత అభయ దానకంకణముగట్టితి నే
 లోకమున ననినజన నాయకుఁబొగడి దిననాథాత్మజుండుో యననావిభీ
 షణనా మునిదెచ్చి కనుపింపం గనిమొక్కిరాముని ఘనశ్యాముని వి
 శాలాత్ముని మనోజ్ఞముఖాబ్జధనుశ్శర మహితకరుఁ బ్రశాంతుని లక్ష్మ
 ణాన్వితుఁబొగడ దొడంగెవిను॥ కామ॥

౨

శ్రీరామ రాజలలామమొక్కెదనీకు సీతాహృదయాభిరామా
 ధనుర్ధారిపూరిత భక్తకామాశాంతా కారా యనంతశ్రీధామానమ
 స్కారము సుగ్రీవమిత్ర జేజేసీకం జలిరఘువరసార్వభౌమా జగముఁ
 కోరి పుట్టింపఁజేరి రక్షింపనొలి శిక్షింపనీతులకాది కారంబగు సీకు
 నతి త్రిజ గద్గురుండవై తగు నీకు జో హరులాదిగృహస్థవగునీ కమిత
 సాస్థాంగములుచేతుహరి నుతవాగ్ధరీ యనెవిను॥ కామ॥

3

చరాచరభూతములు చేచెలఁగి వ్యాపక స్వరూపమున వసించి
యుండు టెఱుంగరజ్జులు మాయనుంచి యెఱుకమఱచి జన్మమృతులు
గాంచి యెపుడు తిరుగుచుదురు శరణాగతులఁ బోవవేదేవ దయార
సము నించి సుజననానా దరణీయముగాదు ధరణీధరలోక సరణి శు
క్తిరజతముకరణి భ్రమయని యరయు తజ్జులుపుత్రదారగృహదులం
దాస సేయరు విష యరతులగుదురు తుదనరయనివిశోక కరములగు
ను జనుడివిగనుఁగొనువరదాపాలితద్విరదా య నెను॥ కామ॥ ౪

సీవేయిందుఁగి డీశానుఁ డాద్యంతమైనది ద్వేనతలు సీవణువుకన్న
నణువు సీవు గొప్పగను ద్విభువనావళి కనిన తండ్రివన్నసీవె ఆదిష
ధ్యాంత రహితుఁడవు పూర్ణుఁడవు సీవవ్యయుఁడవు సుప్రసన్నశిరో
గ్రీవశ్రోత్రవక్షవాక్షేత్రి శ్రేణినజతుఁడవు మా యావాసవసాక్షిఁ
సీవుద్రీష్టువుశ్రోత్రపు గుణా న్విత పంచకోశాతీతుఁడవు సీవనాశ్రయుఁ
డ వవికారివి భానరహితుఁడవాదిపురుషుఁడవు పృథ్వికవ్వలివాఁడ
వనె॥ కామ॥ ౫

మాయచే నిజరూపమును విడి నరునివలె మహిఁ జూపట్టితినగు
ణి యంచు నినునిర్మాయకునిగాను దలంచు మహిత ధీయుతుఁడు మో
క్షము గాంచు గాన సీయంఘ్రి భక్తియును నిచ్చచేనేగందు నేనిస
త్సుఖములగందు యోగిధ్యేయ సుజన విధేయశుభనామధేయ ప్రణ
తగాధేయ ననుబోవు శ్రీయుతాకఘ్రిలకునతియవి నుతిఁ జేసినవిభీ
షణునిగని రఘునాయకుఁడు హితముగోరుము యిపు డేమొసంగుదు
దనుజకులతల కా యని పలుక నతఁడు పొంగె॥ ౬

నేనుధన్యుఁడ గృతకృత్యుఁడనై తినినుగంటి నీదయగంటి బ్రం
హ్మనందము చేకొంటి జగతిలో నెవ్వఁడు ననువంటిఘనుఁడు నేనెల్ల స
తీసుతసంపదల హరి సీయందే భక్తియుండవలె నంటి నానట్లకానిమ్మ
న నసురజానికొమదిమెచ్చి నే నెమ్మదిలోనిన్నె నమ్మితి ననినవానిమది సీ

తాపమేతుడ నై నిల్చు నకుటిలుడవైనను ధ్యానించిభవజలధి దాటు
ము నన్యమిస్తవము దీనిఁబఠించు నతఁడుకోర్కెలుగాంచుననె॥ గామ॥

ననుగన్న ఫలమిప్పుడే కాంచువీడు లక్ష్మణా లంక నేలెందుజూ
డు జలముగొని తెమ్మభిషేకింతు నేను సిరులు గనర దీవింతు నీతోడనె
దనుజునిచంద్రుఁడు లెందాఁక, నిలనాకథయుండునందాఁకనుండు వీ
డురాజ్యమును జేయునటంచు మనుజేంద్రుఁడు పల్కి దనుజేశుఁ బట్ట
భతునిఁ జేసె మంతులతో వానరులరిరినజాడాలిం గనముచేసి విభీ
షణా రా వణవధకు తోడుగమ్మని పల్కినకీర్తి సాంద్రుడగు శేషగిరిం
దుని సేవయొనరింతమనె॥ కా॥

౬౨. కాఫీరాగం - ఆదితాళము.

పల్లవి-అభిసేలకుటిలాలకా ని స్తులకస్తూరికా లంకృత ఫాల ఫలకా
సఖి జనతిలకా వినవె॥

అనుపల్లవి-అల పంక్తి కంఠుడంపశుకుండను ననురుఁడుటవచ్చి వినువీ
ధినిల్చి పలికె సుగ్రీవ మహారాజ రావణుండునికొ గరపు
చు నిమ్మాట లనెను॥ అళి॥

చరణములు-మంచకులమున జనించినావుకపి మండలాధిపతివై
నావు ఎంచినా వనుజసమునిగా నిను నెపుడుధనముతోడఁగుడువకపో
వుమో హించి సురలులంకజొర లేరెంత మీరనిదశముఖుఁడు దెల్పెన
నె శుకుండు॥ నళి॥

వానరులొనుడివిని చంపెద రఘువిరామ దయ చే నివారింపు
మన నభయ మిచ్చితి వెఱవవలదనెను రామ తొనాఘుఁడుకపిసేనశు
కుండరసి మాధోరతో నేమందు నినజయనె॥ నళి॥

వాలిమాయన్నయెటు లట్లసేపు వధకర్తు ఁడవనురా పోతులువ
యని లీలి నాదిత్యసుతుఁడుపల్లుకవాఁడేగి రావణునితో నుపన్మవాళి

యేయని యదంతయునుదెల్పెనువి పాదహృదయుడై యుండె దనుజ పతి॥ నళి॥ 3

లటమీఁదట రాముండబ్ధియుప్పొంగుట గనికనులెట్టగఁజేసి - కుటిలభృకుటియైపలికెఁగనుఁగొను లక్ష్మణుననుఁగన వారాశిది క్తట ము లాక్రమింపఁగడఁగె వీనిమ దమడఁతుఁ గపులు శ్రమముఁబాసి చ టులగతిలడచిపోదురుగా కని చాప మిక్కడినునాశమ్ముదొడిగె॥ నళి॥

గడగడ వడఁకెను బుడమి దిశలవిసెఁ గడలి దివ్యతనువుధరించి వడిగావచ్చి సన్మణులను రఘువరు ముందరనుంచి నమస్కరించి నే జ డుడను శ్రీరామ శుభనామ నా యెడదప్పలను మన్నించి జడు దయ గావుకావు భూతపంచకములకు జడిమి స్వధర్మమని పలికె॥ నళి॥ ౪

సీవునిర్గుణుడవవికారివి మాయావియకాతతివిరాడ్రాపు సీవంగీ కరించి జగముల నేర్వనస్మజింతు వార సీవై పులో దేవసీసత్వమున ను రలైరి విధిప్రముఖులకునీవేప్రాపు భావజారి కినుకచేబాడమె భవ్యగుణసాంద్ర రాఘవేంద్రయనె॥ నళి॥ E

పుండరీకాక్ష మాయామనుజ తనుండవని నినుఁదెలియఁగలనే దండమే మూఖులకు సన్మార్గ దము పశువులకు మునుకోలవలె నే నికనీదండచేరితి దండమయా కో దండధారి యభయమిమ్మింకనే నిం దుభక్తిలంకకు దోవయిత్తు నీకనుచు సరిత్పతి వినవిన్నవించె॥ నళి॥ ౨

రిత్ర వోదీమహాశిరముకనుకిత్తఱి గుఱిఁజూపుమని హరి యొత్తి పల్కిన నన్ను బాధించుచు నున్నారధీరులుదుమకుల్య మనుదరినా మొత్తముపై వేయు మని పల్కెను స ముద్రుడు రఘునీరుఁడు నలరి- సత్తుగ శరము నేయ నాభీరుల రిత్తఱిజేసి యపుడెపొదఁజేరెనది॥ నళి॥

చెలఁగివిశ్వకర్మనుతుఁడనలునిచే సేతు వొనరింపు మితఁడుతో లుతనే వరముగొనె నిందుకని పలికి హరికెరగి చనె సాగరుడు కడు

సలరె లక్షణకపీందుగ్రిలతో శేషాచలేశుడగు రఘువిభుడు నటునీజ
లధికి సేతువుగట్టుమని నెల వొసంగెనగచరులు హర్షించిరి॥ న॥ ౯

౬౩. సురటరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-రామలింగా వృషభతు - రంగాయ సితాంగా॥ రామ॥
అనుపల్లవి-కామితప్రదన త్కరుణాపాంగా కామగర్వభంగా గంగో
త్తమాంగా॥ రామ॥

చరణములు-అమరాచలచాప అజ్ఞానంధదీప సనాతనరూప సు
గుణకలాప. అమితప్రతాప శమిత మజ్జనజన్మసంచిత పాపవినుతారత
రూప విశ్వనిర్దేవ॥ రా॥ ౧

బాలేందు కిరీట భవ్యజటాజూట శీల సల్లలాట శుభ్రచయ
ఘోట త్రిపురదావక్రపీట లీలాహాస నిర్మూలితనిశాట శూతాయుధ
ఫేట సుజనహేమకూట॥ రా॥ ౨

సోమార్కానలనేత్ర సుందరీజనచైత్ర హేమవతీకళత్ర సన్ను
తపాత్ర కామలతా లవిత్రసామజాసుజైత్ర సకలలోక సూత్రశ్రీశత
తచరిత్ర శేషాదీశమిత్ర॥ రా॥ ౩

తాంతకిల రిమరిస రీతమత రేప మపధతకుంతరేపంతారితధప
ధమప తాహతనటతక రేపంతారిస్సరిగరీ సనిసరీ సనిధప తాంత కిటక
తక మపనిధపమ ధళాంగుధిమితక దదింగిణతో॥ రా॥ ౪

౬౪. బిలహరి - ఆదితాళము.

పల్లవి-విను సర్వమంగళా నయనకళా - విజితాంబు దళ శంఖ
సుందరగళ॥

అనుపల్లవి-ఇనకులమణి సేతువు మొదట రా - మేశ్వరు నొనరించి
పూజించియేమనుజుడు సేతుస్నానము రా మలింగ దర్శన
సన్మానముగను నతను పంచమహాపాతకము లను జయిం
చునాదయనటచు బలికెను॥ వీను॥

నరుడా కాశీక్షిబోయి గంగాజలముగొని యరుదెంచి రామే శ్వరుని నభిషేకించి పరంగజలధిలోబొడవైవ బ్రహ్మపాపుడొనని యీశ్వరణి తరణికులాబ్ధిసాముడు శ్రీరాముడు పల్లడరుచరులుత్ప హించి చలము తెట్టించి గురుగులగతి దొంతరలుగా బయనములును తరగతిగొని తరలగా అరుదుగనలుడందినాడు సేతువొనరిచె నోజబ దునాల్లుయోజనము లిక॥ విను॥

ఇరవై ఇరువై యొక్కటిరువై రెండిరువై మూడు, మఱునాడు మూడననాడు చతుర్థపంచవా సరముల శతయోజనములుకవు లు సేతువు పరువడిగట్టిరి చూడుహరివర పరివృత్తులయిదా శరభులు హనుమంతాం గదులనెక్కమైబొడల మెరసి సువేలాదికిజనికాంచిరి పరిఘ ధ్వజ తోరణం బధికహిరణ్మయప్రాకారసాధగృహ వర విటం కయైతనరు లంకం బొంకము॥ విను॥ 3

పదితలలను మశికిరీటము లుంచి చెవుల స్వర్ణకుండలములు పె ట్టిచేతులు గదియరతనాలకడేలు గీలుకొల్పి కలితాంగుళముల నుంగర ములు పదిలపఱచి జూమ్మున వేల్పుటేచుఁగుకొమ్ముపతకమై తనరార ఘనరుచి దేరఁ ద్రిదశులగెలిచిన భీరముతనపాదమునఁ దగుండపెండే రము చదురుగనుత్తరగోపురముమీఁద దశాననుఁడు కొలువుండె నిం డుమనమున॥ విను॥ 3

పాతాంతరము.

చలువ గొడుగుల నీడరావణుడు వి శాలసాధమున నుండె యోధవరులతో అపుడు శకుండను చారుడా రావణుని గని విపుల మోదనుజసేనకు కపిసేనకు నెపుడు సంధిగాదు దేవాసురుల వలె నింక నొకపని తడవుసేయకు నృపకుంజరునకు వైదేహినిచ్చుటొండె జగద మిచ్చుటొండె రాముఁడు సుగుణాభిరాముఁడు విపులాత్మజ నేభ

లముఁగొని యెఱుకదెచ్చితి వాబల మిపుడుజూపు నీసతుల లంక రమి-
యింపు మనినీతోడెల్పుమని పలికెననె॥ విను॥ ౪

శ్రీరామలక్ష్మణులు సుగ్రీవ విభీషణులు చెలఁగినల్వూర్కొచ్చో
నున్నారు చూడు వీరె లంక నశింపఁ జేయజాలుమరితర వీరులనేకులు
న్నా రెన్నుచో సారమాప్లవగ సేనసంఖ్య సేయనాతరమా మేరుమం
దరతుల్యులయోధ్యాగ్రేసరుల చేరి వినులంక కెనురై పలుమాఱదల్పు
చు ధృతికిఁగుదురై మఱియాధవులు నూఱువేల్గొలువ మెలఁగు నతఁ
డు దివాకరసుతుఁడనిపలికె॥ విను॥ ౫

ఇతఁడగ్నినందనుఁడు సేనాపతి నీలుఁడు ఇతఁడువాలికొడుకంగ
దుఁడు యువరా జితఁడక్షహంత యా హనుమంతుఁ డీఘనుఁడె నీతనీ
క్షించిచనె రామునికడ కితఁడుశ్వేతుఁడు రంభుడితఁడు శరభుఁడు పన
సుండితఁడుమైందుఁడుదద్దివిదుఁడితఁడు యోధాగ్రేసరుఁడు ఇతఁడు వి
శ్వకర్మసుతుఁడునలుం డీ బలములెన్న లేడిశుఁడు అతులశౌర్యు రతి
బలాధ్యులందఱు చతురులసురవధకుదనుజవర యనియెను॥ విను॥ ౬

ఇరువదియొక వేలకోటు లిరువదియొక వేల శంఖము లిరువది
యొక వేల బృందములు సుగ్రీవునిమంత్రి వరసేనలబలములెక్కవెట్ట
నా వశముగాదు రేయుఁబగలుఁ బరమాత్ముఁడాదినారాయణుఁడురా
ముఁడు పరాశక్తిభూపుత్రిలోకజనియిత్రి లయకారి అనజగముసం భ
వమాయె వారితోవైరము కొఱగాదఖిలమాతనీతయనినీపు గోరితెచ్చు
కొనుట కార్చిచ్చు తెఱఁగనె॥ వి॥ ౭

జలబుద్బుధమువలెజంచలము. సుసారము క్షణభంగురము. శ్వా
యము పంచభూతముల వల్లనై పంచవింశతి తత్వాత్మకమైజడమై పా
లుపొందు నట్టిది తెలియమాయముఱలనెవఁడుదీనియందుమమతసేయు-
మలమూలములగంపరోతకొంప హంకృతితెంప సలుపుఁమిటికి క

లువము సుఖా దులఁజెందునేది యది దేహము కలుగకర్తననుట జీవు
నకుజ న్మలయంబు లటుగానమమశలణపు మనె|| విను|| ౮

అతిశుద్ధమతి నిర్మలమాత్మవిజ్ఞానరూప మచలమవ్యయంబుస్వ
జ్ఞానమున వెతఁజెంది జీవుఁడు మో హితుఁడౌ గాన నీవు నన్మతిచే
నాత్మననిశంబు నుతియింపు దారపుత్రా దులయందు ఓరక్తిఁజెందు -
సుతుఁడవు విశ్రాంతసుచకు సుఖముల్ సతమనకు షీతిసుత రామునకిచ్చి
రాజీ వాత్సుని మరుగుజొచ్చి బ్రహ్మకుమిల శేషశైలపతి భక్తిరావ
ణాయనిపల్కె-శుకుఁడాయెడనిక|| విను|| ౯

౬౫. అసావేరి-ఆదిత్యము.

పల్లవి-పోలతి యీ చరితము - పోలఁ దిలకింప వే||

అనుపల్లవి-లలితముతాశుకుని - పలుకులువిని పది - తలవాఁడదిగి శి
ఖవలెనై వానితోఁబలికె బ్రీయమాడిబ్రతికెడి నీవు సిగ్గు
లేక జగత్తు - భుని నను బోధింపవచ్చేవిపుడేచంపురు
నిను - గలఁపవధకర్తుఁడవుగావిక దలఁగిపో మూఢుఁడా
యన విహ్వలతచే జనె శుకుఁడు మునుబ్రాహ్మణుఁడు వా
నప్రస్థగతి నుండె పోలసురలకు మేల్కీడ - సురులకుఁజే
యఁగ - సరణి శుకుఁడు సేయు - జన్మములు చెఱుప వ
జ్రదంష్ట్రుఁడరయ నెకనాడా - ధరణిసురునిడాయనగస్త్ర
ముని యరుదేరఁబూజించి యతఁడారగించిపా - మృనముని
యొప్పిపాయన్నానముసేయతరివేచి వజ్రదంష్ట్రాసురుఁడగ
స్త్రుఁడై వచ్చి - తగమాంసాన్నము వేయుమని వేడిన -
త్వరగా మాంసమువంటకమువండిరి ముసేశ్వరుఁడు భజింప
నయ్యెడవచ్చి కూర్చున్న తఱిశుకునిభార్యనావేశించిరక్క-స్వ
డు మానికినరమాంసమిడి చనియె భ్రమియించి కూడు
కూరలుమునిచందుఁడరసెనుచుఁడా మిషయోగ్యమిది పెట్టి

తి పనిశపించె నసురనగుమయనుచు నెఱుగనని శుకుడను
వగా భ్యావించి మునిపలికె॥ పా॥ ౧

అవిచారముచే నిట్లయ్యెనానుడిదప్పదనఘ త్రేతాయుగమున
రావణుజంప రవికులమున హరిరాముడై పుట్టిని రధిగట్టునమయము
న దశముఖుడంచడవిలి దూతకృత్యమునకుఁజని రాముని దర్శించెదపు
ముదమున నకళంకమా నవనీ సుతత్వము నీ కబ్బునని చనెగుంభ భ
వుడుశుకుఁడావిధమున సద్విజుడయ్యె నవలమాతామహుడగు మా
ల్యవంతుఁడుసవినయమున దానవవిభునిగని రాజు అవనీసుత పురిఁజేరి
నదిమొదలు దుర్నిమిత్తము లొదవె వినాశకరములై మేఘములు గురి
నె నెత్తురుజడి శివలింగములు రోదనముఁజేసెడి కరులకొమ్ములునల్ల నై
నవి యాపులీనెఖరముల గని గవిసెనెలుకలుపిల్లతో ననియె॥ పా॥ ౨

ఒకవంతదనుజేంద్ర యొకబోటిమగవాఁడూ రక ఇల్లుదిరుగు
నిర్భయమున వికటదంష్ట్రానన వినరము దెఱచుచు నిక్కాలమును తె
ఱుగు విను సీతను సకలేశుఁడగు రామచంద్రుని కిచ్చియుమఱుగుఁజీ
చ్చి నను అకుటిలకరుణాఘ్నుడై నిన్నుఁగాచు శ్రీహరి రాముడైపరఁ
గు నను తత్వము ప్రకటముగా మాల్యవంతుఁడెల్పరో పకషాయిత
లోచనుడను రావణుడుమా టికి దిక్పతులఁగెల్చినానవనీ దేవముని
రూపుని ఒకపేదమానవుని రాఘవుని శరణొందునా మిన్నకలంచము
లు రిపులచేఁగొని నావేమో గానపొగడెదెవరినికబుద్ధిగాదుడుగు తా
తని యెంచినాపొమ్మనిన నతఁడరిగె॥ పా॥ 3

రావణాసురువైభవముఁజూచి రాముడు లక్ష్మణుని చేవిలుగొని
యర్థవందాశ్రమావిటదొడిగి నిండాఁదీసియేయ నదియ సురాధి
పుష్టై జనియొక్కటిపదినూతై వెయ్యె సంఖ్యలనుగడచి పదితలల కిరీ
టములుపడఁగొని వెలిగొనుగుల వేవేగద్రొంచి మావలబొదిఁజేరెశర
మావేళ ధనుజాగ్రిణి సిగ్గునగుంది వేవేగసంతః పురవాసమువ కేగిధీప

యల రావించి భావించి లావునిర్భయమున నుమరోత్సవము సేయఁజనుఁ
డు మదా జ్ఞావిముఖులను రణభయుల బీరమణంతు ననగ శేషాచల.
జేవుడగు రాఘవునిచే నని దెగినమేలని తలంచి రందఱును॥ పోల॥

౬౬. నాటరాగము - ఝంపాతాళము.

ప్రథమయధారంభము.

పల్లవి-కారీ వచోవిజితచారీ విను శ్రీమీఱి॥

అనుపల్లవి-శూరులై యనికిదివిజారులేగదోరణ భేరి మృదంగముల్
పృథులశంఖారవముల్ వారకమోయించి మహి మ కర
హరి కరి వాహనముల నారోహించి ఘనవైరి భయద కర
వాల గదా శూల భిండి వాల చాపములు ధరియించియా
యితపడిరి॥ కౌ॥

చరణములు-అటకుమున్నే రాఘవాజ్ఞచే వానరుల్ పటుఘో
ష భీషణ స్ఫుట శౌర్యులై మహావిటపముల్ బలుగిరుల్ పెకలించుకొ
నివచ్చి కుటిలరావణబలము గూలు రాముఁడు గెల్పుఁ జటుల జయ
మొందు లక్ష్మణుఁ డిజఁజు డదినోర్చు నిటుజూడుఁడటంచు దలపడిరరు
లతోనప్రగఁడుఁబూనికరణమొనరించునార్భటుల హనుమానంగదసీలకు
ముద శర భనలజాంబవ త్పుషేణాది యోధవరులు॥ కౌ॥ ౧

లంక వాకిళ్ళానిలావుమై కవులు ని శృంకనసురుల నఖాత్రము
లవిదళించఁగా బింకముల్ దనుజులెమ్మొయి బల్కిననలిరేఁగి పొంక
మా పురద్వారముల వెడలిరి తోమ రాంకుశశ రాశిచే నగచరులగీరిం
చి అంకెలువేయఁగనిప్లవగులహితులబీరంబడంచి రాజస్థలిని బహు పం
కమయి మేదో మాంస రాశి నెత్తురు పంకిలమైపరఁగె మహద్భుతము
గ నయ్యెడను॥ కౌ॥ ౨

మరలిదితిజల్ కరుల హరుల దేరుల సతిత్వరగఁబురికొల్పిసంగర
కేళిసల్పిర త్తఱివసేచరులు నట్లనప్పేర్చిరి జయేచ్ఛా వేగమును బలము

నుగల్గి వేగముగ నమృతముగొనిన సురలవలె రావణాసురుడల సీతా
చోరుడయిన పాపమువలన నిశితరుల దొరలు దొరలిరిల జత్తురాంశ
శేషనైన్యముల్ బటచె భయధృతంబులయి కలగి॥ శారీ॥ 3

తనబలములిట్లాటంగనికనతో-పుడై ఘనుడింద్ర జిత్తుమే ఘ
ములలోదాగి కన్న నశితాశుగవితా నములోలివర్షించె వనజసంభ
వుని వర మునఁ గన్న బ్రహ్మాస్త్రమున మర్కటానీక ముల నెల్లబడ
నేసె దినకులమణి కోదండదీక్షాగురుడ య్యను బ్రహ్మాస్త్రమును మ
న్నించిత క్షణమూరక యుండిస్వబలముల్ గూలు టరసి యనల సన్ని
భ జ్వలద్యుద నేతుండయ్యె ధనువుఁ దే లక్ష్మణా దనుజు భస్మీకరిం
తును బ్రహ్మసాయకం బునఁ జూడు నాబలం బని శేషాద్రి పతిపల్కి
న వాడుచునె నంతవనచరుల్ బడుట గనుఁగొని రాముండడలి యో
హనుమంత క్షీరాబ్ధికావల దివ్యావధిజనకమగు ద్రోణనామగిరి గలద
దివే గొనివచ్చి కపులబోవు మనఁబావనిదినమునఁ వని తెచ్చి వనాక
సుల సజీవనులచేసి నగముమున్నటివలెనిడి వచ్చి॥ శారీ॥ ౪

౬౭. ఆరభిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-సారదయా ధురీణ సంగిత విద్యాప్రవీణా వినవే॥

అనుపల్లవి-ధీరులైన విరుల్చెలఁగి భీక రావముల ను అంకెలువైచి
మీఱిన దివి ని రావణుడు మదిని నారసి వందురి రాముం
డు నాకెన్న దేవతానిర్మితుడయిన వైరి పోరనలని జంప
యూధపుల్లెఁ బొండిటు సేయని వారిఁ జంపుదుననెను॥
సార॥

చరణములు-రావణానతి సబలులయి చని ధూమాక్షి యూ
పాక్ష శోణితాక్ష మహావీర మహాకాయ ప్రహ స్తాకంపన మహూ
దర మహాపార్శ్వలు దేవాంతక నరాంత కాతికాయ త్రిశిర కృజంఘ
కుంభనికుంభ లావనచరౌఘముతోఁ దలపడిరా రావీరియద్భుత రా

ద్రోహములే మనందగు గదా ముసలాశుగతురీ విశేష సాధనాభిచేవి
దళించిరి దానవులు కపిసేనాపతుల॥ సా॥ ౧

మర్కటుల్ బలియురయి కొండలఁ బెనుమాక్రికులఁ బండ్లగో
శ్శృంగ బిడికిశ్శృంగ రక్కశ పదఘట్టన శిలోరు కర కపో లోదరముఖాంగ
ము లగల మార్కొని మోదికఱచి జీమిరిచి తన్నిరనవేగ నసురులెదు
ర్కొనరైరి వైచి లంకకైపాటిరి కుర్కుర శబ్దముల బలీముఖుల్ కొ
లంది నాఁబడక బల్తఱిమిన ప్రహస్తుఁ డర్కకులచంద్ర ముదితాగచ
ర బలాంబుధిఁ జెల్లెలికట్ట కెవడినిలిపె॥ సార॥ ౨

ఒకనిఁబదింట నూటవెయ్యింట వ నౌకసుల నెక్కిక్కములికిఁ
గూల్చి నికపాత్మజమంత్రీ జయప్రశస్తి నెఱయసీలుఁ డదలించి పేర్చి
కడిమి నెకతరువుఁ బూని వాని తేరుమీదికిం బోయి సూతుం జంపి
హయముల మకురడంచి విలుచుగించసీల నిలిచితిఁ కనునొండఁగ నాగ
కేతనుం డిథంబుగతి రోకట నడుప నీలుఁడొకట సాలసి తెలిసి వెళ్లి
రివైచి యరువడి రావణమాతులున్ బారిగొనియె॥ సార॥ 3

తలలువీడ రక్కసుల్ బర్వఁగని తారాసూనుపై నరాంతకుడు
చలమున హయముదోలిర క్తినేయఁ జలమున నంగదుఁడు వాజిపడనడ
చెఁ తలఁకొండక వాఁడురన్ధరిం బిడికిటన్ వేయసాలి వాలికొడు క
టఁ దెలివొంది ముష్టిన్ బొడువఁ గుంది పొలిసె నరారియు దేవాంత
కుండ ప్పడంగదుని దాఁక హనుమంతుఁడఁ కలిగొనినబులోయన్
యెడఁజొచ్చి ఘనుండగు దేవాంతకుని రూపమడంచె॥ ౪

అంతకాభీలుఁడగు నీలుండుపెల్లార్చ మహేందరుం డదల్చి త
న దంతిని డీయని డీకొల్చి రిపు తాటించినఁ గపిసేనాపతిమెచ్చి పంతం
బు మీఱనగంబు గొని స త్వరంబుగ నేయ కరితో నెరలి గంతుఁ
గొనె మహేందరుం డంత నె జంత్రమనఁ ద్రిశిరుం డనిలసుతుని శ

రామ్యతు నిశేయ సతండరద మిం తింతలుగఁ జేసి వారివనూఁడు తల
లిల గూల్చెన్ వజ్రగిరింగూల్చులాగున॥ సార॥ ౧

అంజనీతనయుని గడఁగొని ధూ మ్రాక్షుఁడేసిన బిట్టలిగిన్పువ
కుంజరుఁడు రుశైలముదెచ్చి వైవఁగూలెవజ్రధంధుబడు బలుని కరణి
గంజాయకనుల్ ముడివడిన బొమల్ పెంజీకటిసేలు మైతొడవుల రం
జలిన కంఠనుఁడుతేరెక్కి వెన శంజని మ్రొయించి పావనిమెయి శితా
త్రుములఁ జిందఁగ సకోపుఁడయి పృథంజనాత్మజుఁడు మ్రొనిచే వాని
భంజిం చెన్ దేవతలు జేజే యనఁగ॥ సార॥ ౨

గడఁబట్టఁగ దిప్పి మహాపార్శ్వఁడు కాలాగ్ని సన్నిభు రుషభు
నేయుఁ జదికిలచడి మూర్ఛిలి తేరి తొమ్ము పృథుల కీశవరుఁడు పొడువ
వాడీల్గె విదితుఁడయి మహాకాయుఁడరదంబు వెన్కబఱపి సజ్యకా
య్యకుఁడయి చెదరకుడి కపులారా వినుడి కదనము వీరాగ్రేసరు డగు
రాఘవేశుతో గాని సేయ తరమా మాతండ్రి దివిజలగెలిచె గైలా
సమెత్తె నేవటు గావుననలతి గానని పల్క॥ సార॥ ౩

అంగదుఁడుమహాకాయుని గని యా హ రజ్జలేల మీయయ్య
నుని టుంగుదుతోడను జుట్టి పయోధి లోముంచఁడ మాతండ్రి ము
న్నెఱుంగవా వెంగలీ యనుచుఁ ఛాదపమువైవ విశిఖంబునఁ ద్రుంచి
బాణవృష్టి నంగదు ముంచి గదగొనిసాలయఁగ చొంగదొరంగ పడెన్
గపులదలన్ సురారెయ్యెదింట బదిట మెకట జెలంగి మూట నూట నల
నీల గవయ గజ గవా టొనిలసుతాదుల నేసె॥ సార॥ ౪

అంత నంగదుఁడు తెలివొంది ఘన గదాయుత భుజుఁడయి మ
హాకాయు ర థాంతరమునకుఁ జని హరిసూతకేతన చాపముల్ నుఱు
మాడె నిర్వురు గదల్ వింతఁగాఁ గొనిపోర నపి పొడై య వియన్ మ
లయుదమున దుందుభి నంత మొనర్చిన వాలిదొలావువకు సరిగానద్దను

జా బూడిచి వడిరణోర్వినిద్రోవ్వి శ్రీరఘుగాము చెంతకేగి ముక్తి-
న వాలిసుతు శేషగిరిందుగ్గఁడు గొగిలించెను జెలంగి॥ సార॥

౬౫. శ్రీరాగము - త్రిపుటతాళము.

అతికాయ యుద్ధము.

పల్లవి-ఆర్యసమృతమైహితంబగు నార్యులచరితము వినవే॥
అనుపల్లవి-శౌర్యఘనగాంభీర్యసమరచా తుర్యాది నహఃకుండయి య
తకాయుడైశ్వర్యవిభవము లనుసరింప న వార్యమయి గు
ణరవముమోయన్ సూర్యానిభ మగు రథముఁ బఱపి య
సూరావళి నోడకుమని పలికె॥ నార్య॥

చరణములు-బాణసారమున వనచర సేనానాయకుల తుశ్శ
డఁగించి సేనానాథులఁ జంపక రామ త్మనాథుని నెదిరి సుజ్ఞానమూ
హించి రావణసూనుఁడదలించి మానమే లేదు ఏనెలపు గాదు ఏనీతి
యురాదు మాతోవాదు బూనిమానిసివయినావు గుణహీనుడవు కుల
గోత్రమెఱుంగని వానికిపుడొద వెనిన్ని యను సమానుడవె మాతోనని
పలికె॥ నార్య॥

మీనైయంబుధిచొచ్చినా గాని చట్టుమోసినాగాని ఊణికో
డికరించినాగాని మానెక్కిపండ్లిగిలించినాగాని భిక్షుడవయినటించినఁ
గాని గూనిబాపడవయినాగాని దొరతనముమాని వకానివయినా ముస
లివయినా గాని శాంతిగొనిపోయడుగఁగఁ గలికినయినాగాని నినుబోసిన
సిమీఁద నిడిన తలఁపు మానన నెహరితోనసురవరుడు॥ నార్య॥ ౧

జ్వాలభీలంబౌ దావాగ్ని లేల లక్ష్మణదేవుఁడెదిరించి యేలరా
పడుచ రజ్జలుచాలా ప్రేలెదవు చక్కగా నిలుపు నీకొవ్వడంతు కే
జేలలర ననిన చాలు సౌమిత్రిగొలుపు పెక్కాలముల తెఱగు నెఱు
గవు జరుగు కాలుభుజగాభ శరజాలము పాలుగావలదనుచు నుద్వేష
చ్ఛమున నెత్తురొలుక వానిమ్ముగీలించె లక్ష్మణు॥ నార్య॥ ౨

దానబల్ నెచ్చి యీఘనుం డే నన్నోర్వగఁ జాలునని యంప
వానచేముంచె రావణి రామానుజుఁ డతఁడస్త్రానలముచే దానిమాన్చి
పగవాని మైతూపుల వేన వేల్చించఁ గొనిష్ఠ్యలమయ్యె హీనునకుఁ జేసి
నమేల్ కరణినా లోన పవనుఁడు వచ్చియజుచే దానపుడు వజ్రకవచ
ము గొనిపూనెనని తెలిపివన రఘుకులుఁడానిశోటుని కవచముదునిమె॥
నార్య॥ ౪

ధీరుల్ దానవ మానవ రాజ వీరుల్ దివ్యాస్త్రముల్ పురఁగించి పే
రలఁ హరిహరి కరికరి నెరసిన పరుసున పిరుదివియకఁగెలుపు నుబ్బిన
బోరి రరుదారఁ ఘోరశరక్షిత శరీరులై గైరీకాభరత్తైలములన నె
ప్పిరి కలన నారి నరి వోసి బ్రహ్మాస్త్రము దార మంత్రాన్వితము గా
నిండాఁదీసి మనుకులుఁడేయసురారిసుతుతలదునిమె దుదినది॥ నార్య॥

ఆలో దేవతలానందమునఁ బూలవానలు గురియించిరి చాలా
భక్తినుతుల్ చేసిన తమ్మునాల్లింగనముఁజేసి మైనిమిరెఁ గరమున ద
యాలోలుఁడైన హరి బాళిగపులునుద్వేల హర్షాబ్ధిదేలిరదిచూచి పైఁ
చక నేచి కాలయములనఁ గుంభనికుంభ లోలి రణకేళి నగచరులదో
లి తరిమినహరిఁజంపిరి వాలితమ్ముఁడు నతని కొమరుఁడు॥ నార్య॥ ౬

యాపాతముండు ప్రజంఘుఁడు మైందు తో పోరాడి రణోర్విఁ
గూలిరి కోపోద్దీపితుఁడై శోణితాక్షుని రూపఱ ద్వివిదుఁడు బాడిచి పా
దమునఁ బ్రామెఁ బ్రతాపమనువొంద బాపురేయని ధూమాత్ముని
హనుమంతుఁడేపునఁ దెగటార్చి యార్చెను జేర్చి ఆపదలఁబడి పఱచి
హతశే హనురులురావణున కెఱుంగఁ రూపించి రతిభాయాదు లీల్గుట
యును శేషగిరీశునిరామునిజయ॥ మార్య॥ ౭

౬౯. శౌర్యరాగము - ఆదితాళము.

రావణుని ప్రథమయుద్ధము.

పల్లవి-సూరిజనసౌఖ్యదాయినీ యీ సుచరితము సునీసువ్రతము
కాత్యాయినీ॥

అనుపల్లవి-పోరనతికాయాదిఘనుల్ బడుట కారాటపడి రావణుండు
కనుల్ సమీరసంయుతాగ్ని నెనయగా ఖి రారిపైజనగా
మది నెంచివగమీట నింద్రజిత్తులంక కాపాడస మిద్దురితంబ
యిబలంబునడువక భూరిసాయుధమగు రథమెక్కి పొగరున
నిక్కి నడచెను దొక్కి॥ సూరి॥

చరణములు-వింటగొనయమిడి కపుల నదరంటశరముల నేసి చం
పి దంటయగుచు నినసుతాదుల వెంటనంటి మంటలడతు నారాచముల
చే మదమడంచి బెబ్బలిపేరాకట నెంటి బడివచ్చు పోల్కిదశాన
నుండు హరిగదసెనదిగని త్రిదశకంటకు నెదిరివిభీషణుడుగదా కనద్బా
హుండై దాక నతనిపైనంటిన పగ మయదత్త శక్తిస న్న సశక్తి నేసె
సుయుక్తి॥ సూరి॥

అయ్యత్త్రముగనినాచేరర మియ్యబడునతడు నధకుదగడ
య్యాయని సామిత్రిస్సపు నెయ్యమెఱిగించయ్యనఁ బిరిందికి విభీషణు
నెయ్యదిగిచివి ల్గానియనికిగరియ్యుండై నిలశక్తివచ్చి నరేంద్రసుతుఁ
జొచ్చివెలిగెను హెచ్చివయ్యుడయ్యె సకలశక్త్యాశ్రయుం డనంతఁడు
హరికి తగుననువు నతనికెయ్యది దుర్భరంబెటులైన యిలఁబడె దాన న
రభావన॥ సూరి॥

సోలఁబడియున్న లక్ష్మణుని చాలి కరములనెత్త బోయి వ్రాల్చి
రావణుడు సిగ్గుపడె జాలిజగతిమూలమై తగువిరాట్పురుషుండై పొదలు
విష్ణుగదలపఁగ సురారి కేలీల నగు రావణుగనియొ కింతలోనఁ జనిపా
వని యశనిఁబోలుపిడికిటను బాడువమోకాళులుభువిక మోడఁబడి ఇ

తడు ముక్కులన్ జాలరుధిరముగ్గి క్కలత్తుణున్ సామిరిఘనుండై
కొనిచ నెను॥ సూరి॥ 3

రామత్మనాథుడనిలజని సామర్థ్యముఁబ్రియముగనిపొగడి భీ
మాటోపమునధనుర్ధరుడై మారుతి నెక్కికాంబుగలుచునాటిరుద్రిని
వలె గదియఁదెలిసి దనుజకీరీటిమహాహంకమునఁదే రెక్కిరాగను న
రాధిపుడు బాగ్దాలదల్చిపోరాదైత్యాధమా బ్రదికిపోతే న పరాధము
సర్వసముడనై ననాకేమిటికిఁ జేపితివి నినుభవీయిలకిడుదు బలిగన నెగ
డుఁగెరలి॥ సూరి॥ ౪

శ్రీరామునినుడివి వాహన మైరాజీలు హను మంతునేసెను
గూర్త్రములరావణుడు కినిసివానరాగ్రిణిసెచ్చి భూరి తేజో బ
లంబునవృద్ధి బొందెఘృతముచేనగ్నివలెన్ రఘువీరుండపుడంజనికొమ
రుని వివిక్తసప్రణునిగని రావణునితేరు గుట్టములు గొడుగువిల్ సారథి
కేతువుఁద్రొంచి యర్ధచందురు లకోరియలఁ బడలైకిరీటము ల్లాల్చుర
విసముల్ల సత్ప్రభముల్॥ సూరి॥ 5

బాణావళిసెచ్చినావిపుడు పాణాలతోఁ బోశ్రమదీక్షగోణాధి
పానాబలమరయ జాణవై రేపురా కానీ యనీ నృహరివలుకవాక్కాం
డములనుసెచ్చి డగ్గరి కరేణు పతిమ్మగపతిచేబడి యరిదివిడువఁబడిప
టచుకై వడిమానమేది రావణుడు పాటి కడునడిక లొకఁజొచ్చె మది
నెంచె నాశ్రీనినానుడే రాముడు ధరణి శేషగిరి ధనియనంబరఁగెనని॥
సూరి॥ ౬

20. తోడి - అటతాళము.

పల్లవి-కామంసంజీవనోషధికల్పలతా - శ్రీమేన కాసుతా విసవే॥
అనుపల్లవి-ఆమీఁడ నగచె రామచంద్రుండు హలత్మణా హ యని
విలపించెను॥

చరణములు తానువిష్ణుడైననుమాయ చేనుజగము నెల్లనుమో
హింపఁగానుమడినెంచి నెవరుమించిత్తోడిపైఁబడి మూర్ఖస్సక్తియు
న్నవానిజూచి కన్నీరునించి నానోముఖలమా నాపెన్ని ధానమా నా
నీడ నాతోడ నేనీతోడఁ బూనిరాఁదలంచి నినుఁ బిలిచినగాని పల్కవ
దేకోపమా నేనన్యుడనే కరుణజూడగదే నన్నుగన్ను లలరఁగననె
నృహరి॥ కామ॥

అంతరాముడు చింతాకులుడై ధీ మంత్రయోహనుమంత్ర
రానా సంతాపముదీర్చుమా సంచీవని బంతముతోఁదెచ్చి ప్రాణములి
చ్చియూపట్లతమ్మునిజేర్చుమా మంతు కెక్కునీమహిమమనకొండదేపా
వనిమొక్కిచనె నా చక్కినంతయును జారులవలనవిని యసురపతి కా
లనేమి గృహభ్యంతరముఁజేర వాడతనిస పర్యలఁ దనిపి కార్యమేమని
యడిగె॥

రామానుజప్రాణమీమారుతి దివ్యసామద్రోకిబోయె నామార్గ
మువిఘ్నమామాఝలుపన్ని యీరేయిగడుపునీమేలుమఱువన నుద
తాశ్శునికాలనేమిబోధింపనెన్ని మామారీచుఁడేమాయె నట్లనె నేన
నుమానమేమి రావణాసీజీవనమేమిహితనుతపాత్రాబాంధపు లీర్గిరవనిజ
చే నేమి తనువేల హరికినిచ్చి నీతనిరాజ్యము విభీషణుని కిమ్మనెను॥ కా॥

మునివైయడవికిఁ జనివై దికకర్మఘనుడై విభనస్థలివై తగునునికి
గొనివై రాగ్యమున విషయాసక్తిఁ జనునిందియములమెల్లనదిగిచిపర
మాత్మనెనయించి చిత్తముననిను ప్రకృతికివిలక్షణునిగాఁదలపోయ
మనఘ చరాచరజగ ముబుద్ధ్యాదికములను బడెడిదేడిచితురా ననుఁ
డుమునుతృణముతుదయకా నిదివిను ప్రకృతిజన జననలయ కారణమ
దియెమాయ యనఁబడుననెంతఁడు॥ కా॥

శ్యామూరుణశుక్ల ధామాకృతిఁ బ్రజల నామాయస్పజియించి
'కామకోధాది నామాద్భుతసుతులను హింసేచ్ఛాది భామినులఁగని

యదిబహు బాళిజెందించు బరమాత్మ నీగతులను ఏమియొల్లనియా
 త్రేకునందదిస్వగుణస్తామము నారోపించుదీపించు స్వామి నిర్మలుడైన
 ను బ్రకృతి సంగియై వెలిగని బ్రమసి తనుదామటచి గుణ మోహి
 తునిగా దలచితనుదెలియుక్రియ వినుమనెనతఁడు॥ గా॥ గి

ఏకాలమునవివేకాధ్యుండైన శ్రీకారణగురుని చేకాయకమో
 హశోకాదికములేనివానిగా దెలియం జేకులునత్తఱిమరల్చిచూడ్కిగ
 ను నాత్మజీవన్ముక్తుడై పాణి పాకృతగుణములచే బడకనీవు నిన్ను-
 పరిశీలించుయత్నానికశితౌ కరుణదక్షుడవై ప్రకృతి కవలివెలుగని
 యాత్మను దెలియ నీకొదవు ముక్తియదిబలువే ని సగుణాత్మధ్యానము
 ను జేయుమనె॥ కా॥ ౬

ఉదయారోజ్జ్వల హృదయా బ్రకర్ణి కా భ్యుదయాసనమున స
 దయామతి సీతగదియ నలరునాస కన్గవయుదుటై పొదలువాలి మెఱు
 పు బోలుచేల నానికదలునందెలవానివిదిత వనమాలాన్నితునిగఁ గౌ
 స్తుభహారాంగద కటక కిరీటుని వీరాసనునిముదమొద వకేల్దోయివి
 ల్ల మ్ములఁ దాల్చికొల్పు లక్ష్మణుతో సదరహాసముగ బల్కు రామ
 చంద్రధ్యానింపు మధిపా యనెనతఁడు॥ కా॥ ౭

ఈరీతిగ హరిచారిత్రము వినుము చేరిశుభములవ్యాపి క ర్మా
 నుసారిగావచ్చిన దురితౌఘములు తొరిచెడుఁ గాచ్చిచ్చదారిలో మీఱి
 కంటకమునిల్చి హెచ్చునా మారవికార పాలస్త్య వీరవైరముమాని
 భక్తిబూని శ్రీరాముఁ బరిపూర్ణ నెకనిసదారూఢభావ భావితుని శ
 రీరనామ రహితుని శేషా దినివాసుని దలఁపు మనె మారీచజుడ॥
 కామ॥ ౮

౭౧. కన్నడరాగము - ఝంపాతాళము.

పల్లవి-శరణాగత సంభరణా - వరకువలదళనయనా కృతతుహిన
 కరచండకీరణా వినవే॥

అనుపల్లవి - సరతత్వాశ్రయమహత్వాద్యనుధాత్వ - సరతబిల్లు కా
 ల సేమిపయిన్ రావణుడు కెరలితప్తఘృతంబుపజలంబు ప
 డినక్రియ - మెఱసినినుడుగ్గింతు నామాటమీఱితి పరుల
 చే - లంచములు గ్రహించిరామకిం - కరుడవై గురుని
 పొల్కిబోధించెదవర రేయనగినుకవల దంచుగదిలెవాడు॥
 శరణా॥

చరణములు - హిమవన్నగపార్శ్వమున వనమురచి యించికాల
 నేమి మునివలెనుండెను మించి సుమీరసుతుని భ్రమింపఁదలంచి అ
 మితజవంబునను గపివంశమణివై హయసాధ్వఁడై యేగుచోఁబుష్పా
 శ్రమముగని తెమలితోవ తొలంగెననికలంగి యీసంయమినడిగిపో
 దమనుచు బోయితత్వాదములకు మొక్కి దేవరామభద్రదూతను
 హనుమంతుండనఁదగువాడ దృష్టాతురుడఁనుద కముఁజూపు త్రావిపో
 యెద ననిపలికె॥ శరణా॥ ౧

అమృతోపమహా కమండలముతోయంబు ద్రావు ఫలనిచ
 యంబు దినువినుతంబు నమంత్రముగనిత్తు నాషధంబు సమరతలంబు
 నఁబడిన లక్ష్మణుడెలమి సమరసర్వకాలవేత్తయనగాఁ దెలిసెను శ్రీ
 మముదీర్ఘక రేవు బొమ్మరే పకడనని తమకమునమానిపలుకగుం
 భజలమల్పము కొమరున సరస్సువటుని బంపిరూపింపు సుమహితయ
 ను పవనూనసుతువెంట శిష్యునం పి మడువుఁజూపి రమ్మనె గపట
 ముని॥ శరణా॥ ౨

కొలనాద్విజాచేననిలజుడు గాంచి కోర్కెమించి కనులు ముకు
 లించి ప్రవేశించి జలుబుద్రావెను సంభ్రమించి బలుమకరిమింగెను
 హరిహరకుండు తడబడక తనహస్త ములనడువక వెన మొసలి తలబ
 గిలి మృతయైమదవతియై చూపట్టె బలియుడ భవద్ధయను శాండిల్య
 కాపము పొలిసి నే ధాన్యమాలినియనక సురాంగవను నలధు ముని

యనుచు నమ్మనిటముగ నిన వానిజంపి విజయముచేయుమని యడిచినా శరణా॥ 3

అతివేగమె యాంజనేయుడటుపోవహా ఇదేమి ఇంతకురామి యుపదేశమిత్తు తత్వ దక్షిణ యీ గురుస్వామికుతుకము నందినమేల నా గొమ్మనుచుఁగట్టి లయతినిముష్టిబాడునన్నరాహితండపుడు మత కములు బన్నంగ మరున్నంద నుం డన్ని వితగామెనర్చి కాలనేమినివ ధించెవి తతమాయకుని భటుండుమాయల బడునె శ్రీతహితుడా ధీరాబ్ధిదాటి ద్రోణగిరి జేరి యశావధములను గానక గిరిందెచ్చె॥ శ॥

ధరమత్తటి మారుతిడించి రామ ధరణీశుపాద సరోరుహముల జోహారు శరంబారయసల్పెను వేమాలు నరహరి యాదరణమెఱయం బ్లవగకే సరికుమారుం గాఁగలించె సుషేణుండౌషధ వరముగొని సా మిత్రికి శ్రీమీలు జకిత్స నెఱపెనట నిద్రపోయిలేచిన టులనెంచి నిలు నిలు దశానన పొరిగొందునీవెచట జొరగల వను ననుజన్ముశేషాచలే శుండగు రఘుపతిశిరము మూర్కొని యెదనుంచె॥ శరణా॥ ౪

౭౨. ఉసేనిరాగము-అటతాళము.

పల్లవి-మాంగల్యమూర్తిలస - మానకీర్తిహృతాంగజార్తివినవే॥
అనుపల్లవి-ఉప్పొంగిరామభూజానిప్లవంగ - పుంగవులతోడ నప్పుడు
విభీషణోపాయ సంగతుడై పోరికింగ డంగెనంగదాదులు-
తుంగగిరి శృంగ తరు ధరులై - సింగముల భంగిని జెలం
గిరి॥ మాం॥

చరణములు-రావణుడుకొలుపు లోవసించిరాక్ష సావళిగాం చియనెరాముడు నరుండా భావింపమదిని నారాయణ దేవుండువిధిని ణాయమతనిచే చావునాకిది నిశ్చయమిందు కైవగవగాదువిననరణ్యుడ డా భూవిభుడుననుదిట్ట మావంశజుడైవారిని నీవారిజంపునని పూనా గావలయునని గావ కుంభకర్ణుని ద్రావశుదోడి తెంధని పంథ

భటులేగి వవిధముల బోధ గావింప మేలుకొని సురః ద్రావిభుజియు
చిదని సభన గ్రజ పదములకు మొక్కెననుజుండు॥ మాం॥ ౧

ఆదరించి తొడ మీఁదనిడుకొని యాదశగ్రీవుండనియె దమ్ముఁ
డా పోదోయరాని వెతవచ్చెనిం కేదిగతి దీనికీయనిలోగ్ర వ్యాదవరుల
నిర్ములనమాయె నీదుకృపాణిచే గానిరా మాదిశత్రుల గర్వముడుగ
దనిన నవ్వి యతండన్న నుగ నైని మున్నేదెల్ప లేదాదీనఁజేటగునని సీ-
తాదైత సాక్షాన్నా రాయణుండు యీవాదులేల నారదహాని యొక
నాటినిశిగిరి మీఁదనేనున్న తఱిరా నమ్మిడనై యుదంత మడిగితి నన॥
మాం॥ ౨

దేవతలు మీచేవం జెడిపోయి రావణ కుంభకర్ణాసురులచెట్ట
మీ తోవిన్న వింపవచ్చితి మన శ్రీ దేవుండనుకంపమతి పెఱగుంచి
వేవేనిలింపావనుండై పరమ పావనరఘుకులో ద్భవుండయ్యెననిసుర
ముని పనివినెగణుతింపరా మావతారసహస్రాంశ ననుమాహరి లీలా
వతారము లెవ్వియైన రాముడు శివుండు నీవు రామునిభక్తి సేవింపు
మెవ్వారావిభు భావించురనుఁగులైపార వ్యయసుఖముగాంతర నెదై
త్తుండు॥ మాం॥ 3

కుంభకర్ణ వాగ్దంభమువిని యూర కంభేకము క్రియన్ ముఖ
మొప్పుగ జంభాహితారాతిని మరణవి సంభ్రముకై రా రాఘవాత్మ
శుంభత్మహాహతి నేచివి జృంభించలేవు నిద్రించంగఁ లెమ్ముతండ్రియ
నె నాకారాదు ర్లభితశాఖలతాంత బంధరుండితండనిరా సంభోధర
మువలె మేన మరఁగోటదాటిది క్కుంభిరదృగ్దోస్తంభవిన్యస్తనిస్తల-
దంభోళి సమధికకదా వప్తంబుండై వెడలె ఘటకర్ణుడు॥ మాం॥ ౪

పాలస్త్యుడభియుల్లముగనార్చి యాలమున గపులకీ లెడలిం
చి జము పోలికరాగా నన్న కుమ్మిక్కిలీల ననురాగావహ దృష్టి నను
బాలింపువేగా విభీషణుడ మేలంచి బాగాబోధించితి నేటంకేందుని

బుద్ధుల రాముడు సీతనివచ్చుచని కనగా నాలోగా గరవాతిమిత్తి
చంపకణంగి నన్నుదోలె రామునిచరణతో యజముల చేరితి ననజా
సముఖుడై యతం దతనిం గాఁగిలిం చెను శ్రీమైంది చిరంజీవులు కే
మగిరిపతి జయమనుమ నెను॥ మాంగ ॥ ౧

73. మధ్యమావతి రాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-సారవచన రచనా విశారద కూరదానవఖండనవిశారదా॥
అనుపల్లవి-ధీరుడై కుంభకర్ణుండనుజుని నూరడించి మదించియుండుట
వైరుండాప్తుడని తెలియదని సమద వారణమువలె గూ
ల్పెగవులను ॥ సార॥

చరణములు-దండి మగలనగలింపగని కోదండమెక్కిడి యఖం
జాసుగములు చండభాను కులుండు దనుజవరు గండడంచిమించి నిండు
కోపమున ననలాస్త్రమున ఖండించెను వానివలకేల్ మెండుగాదని
కిరీటనగచతులు బెండాబుడసరై పడిరి విను॥ సార॥ ౧

పెరిగిన పగచే సాలవృక్షము బెరికికొని నృకేసరి కెదురైవా-
డరుగఁగా నరుదేరంగనిరాము ధరణీపతి చెంగలువ సరములాగొనరు
తూవులజూపి పలుపుబాహువునటికెనైంద్రమునఁ బరువుతోరాననుర
కాళ్ళుద్రొంచె భల్లముననేడు పిల్లతూపుల॥ సార॥ ౨

దొర్లిదొర్లి బడబాముఖముక్రియ దొడరి నోరుదెఱచించుగ్రిని
మొంప దర్లురాహువుమాడ్కి రామునిపై దొర్లగనియప్పొగరుల ద్రొ
ళ్ళనేసెను రాముడైంద్రమునఁ బొరితలపడెనులంక భారనఁదనువు
నీరధింబడిను॥ సార॥ 3

లంకగోపురము గూల్పెదలతోఁ బొంక మేదిజలధితిమింగిలాది
సకులంబయితనువు పడిచదిపె జంతుకోటిమిగుల జంకుదీటి నుతించి
విరులబడి పొంకముగ నురలుగురిసి రరుణ పంకజాత వేత్తుని ధనుర్భా
ష పాణియగు కోదండరాముని॥ సార॥ ౪

రామునియనుగొన జేవమునివరులమునికొన్న ప్రేమనగుడెంచిరి. ధామచే దిశలు వెలుగ నుతించె దై వతమునిహరిని రామచంద్రుని గురుని కువలయశ్యామాసుందర శరీరుని దయా సామదృగ్దళిత నిజాశ్రితార్తిని సామినిశేషశైలాధిపుని॥ సార॥ ౧

౭౪. పూరిరాగము - త్రిపుటతాళము.

పల్లవి-శ్రీజగన్నాథ హేరఘువరదయానిధే॥ శ్రీజగ॥
అనుపల్లవి-ఓజసాతేజ సాంబాజ్యసేత్వన్న మోహరే॥

చరణములు-కారణా కారణాఘనివారణ నారాయణ ధారణా శ్రీయపరీమాత్మ॥ శ్రీజగ॥

నిఖిలలోకాధారసాక్షి విశ్వస్యబోధాకర సుకరూపమాయా మనుజశరీర॥ శ్రీజగ॥ ౨

పూర్వోపి సర్వేషాంస విభాసి స్ఫురసి త్వమమరాత్మనాంకర్ణధారో భవాంబుధేః॥ ౩

ఉన్మీలయేన్నేత్ర సృజసిజగదుప సంహరసి విన్మాత్రేత్వయిసన్మనో నిమిలనేన॥ ౪

యస్మిన్ భారతీదంచరాచరం యస్మాద్భవతీదం తస్మై బ్రహ్మణేతేనమః॥ శ్రీజగ॥ ౫

ప్రకృతి పురుషకాల వ్యక్తావ్యక్త బహురూపిణ జానంతియంసుకృతినోఽముష్మేయి రామాత్మనేనమః॥ శ్రీజగ॥ ౬

త్వాం సర్వజగదాధార మూర్తిమితి వదతి శ్రుతిరవికారంసా శంపతిజ్ఞానరూపమూర్తిం॥ శ్రీజగ॥ ౭

నాధిగచ్ఛంతి బుధాః శృతివాదినస్తత్త్వసాదంవి నా విరోధాద్వైతి కాద్దేవనిశ్చయం॥ శ్రీజగ॥ ౮

విలసతోమాయాయనాక్వచిదపి భేదోరనేరివ తే జలదర్పణాద్భిర్ద్విత్యతే॥ శ్రీజగ॥ ౯

రామత్వైభావ్యా కల్పతేమనసా విషయంతవరూపం దృశ్యం కథం కథయ దృశ్యాభావే ధ్యానం కథం॥ శ్రీజగ॥ ౧౦

హేమాశేతేవతాశేషు రూపాణి సుహృదోధ్యాయతియేతే హితరతిసంసారార్థవం॥ శ్రీజగ॥ ౧౧

కామాదయశ్శత్రోభీషయంతి మామరన్తాన్జాలాః యథా మూషకా తథాధర్మసేతోః॥ శ్రీజగ॥ ౧౨

మానసవాక్కాయై కైస్సద్గురురూపధ్యానస్మరణార్చ నేషు ధురీణానా సంస్మర్తోష్పదాయతే॥ ౧౩

మామవనే వేత్వాం శేషాచలస్వామి మణిరఘుణాం సు నామ శ్రేయోధామ భూమః॥ శ్రీజగ॥ ౧౪

౭౫. పంతువరాళిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-భాషాపతినుతగుణ - భూషాపరితోషా యోషామణిరో వినవే॥

అనుపల్లవి-దోషాకరాంతకుని - భూషించి నారదుడు తురమాణ్ముఖ్యులఁగూడి - భూషింపుము జనవిభీషణాకృతికిఁగంధకర్ణుడు చేర్చి మృతుఁడౌటవిని దశాననుఁడురోష శోకములు బెనఁగొనఁ గొలుపులోనేలపైఁబడి మూర్ఛిలైను॥ భాషా॥

చరణములు-భోరునఁగన్నులనీరు వరదలైపార నోరుదెఱచియడలెను అనుజుఁడాయని పేరునుడివిబడలెను వీరుఁడాయింద్రజిత్తు కారుణ్యమున నెత్తి శూరులేడ్తురేనేను పోరునరాఘవుల వీరముఁబీరుఁడితం డనమాన్విసీఋణంబుదీర్చె ద ననుబంపగదే రాత్రించరశేఖరయన గారవమున సెల్వొసంగెను॥ భాషా॥ ౧

సన్నాహసేనలతో విన్నాణియైరావణి కన్నవారెల్లఁజెల్లఁగ ని కుంభిళలో నున్నయనలుఁడువెలుగఁజెచ్చారుచెంగల్వలుసిగఁజుట్టి సూర్యపుటము వన్నెపటముకట్టి గట్టి - మిన్నా కెంజాయపూత సన్నఁగా

నలదిస్పృక్పవాది కు శోన్నతాస్తరణుండై హవిస్సుప్ర సన్నమతియ
జ్ఞయేస్వాహ యని నిష్ఠతావదలక వేల్చె॥ భాషా॥ ౨

భూమసంతతి భూనభోమండలమునిండ రామావసించుగిండు
గనివిభీషణునిచే నామార్గములెల్లవిని యామాయవించుగింతునే నాగ్నే
యాస్త్రమునఁ జూడుమా మిత్రాయనిననాతో సామిత్రీనిఁబంపుమి
యామిసీచరునికి పదునాల్గేండ్లాహారనిద్రలు లేనివాని చే మృతి మితి
యనిన నెచ్చెలిమెచ్చి భూమీశుండు తమ్మునిఁజూచె॥ భాషా॥ 3

శాంతాకారాయ అ సంతాత్మనే న మ శ్చింతాలతాచ్ఛేదినే
రామాయ సీతా కాంతాయ పరమాత్మ నేయనిన లక్ష్మణుని సంపే
మ నెంతోదీవించి యాచి యితితనరానిశోషించిమన్నింప తిచ్చెన్
దాశరథి హనుమంతుపై నెక్కి-లక్ష్మణుండు కపిసంతతుల్గాలువ విభీషణ
తో మంతుగన్న పరాక్రమాలాపము లంతంతన్ బలుకుచుం జనెను॥
భాషా॥ ౪

మితిమేరలేనిబల ప్రతతిగొలువభల్లుక పతిజాంభవంతుండుబ
రా బరిసల్పివాలి సుతుండుసురటిష్ఠిపరఁ జతురుండయినల్వరు సచిపుల
తో విభీషణుండ నంతుండయిగొలువనెఱ దొరననుచురామానుజుండు
రణ రతిమదిన్ ముప్పిటిగొని నికుంభి శకువెసన్ జని తడేకనిష్ఠాన్విత
నసురవర సుతునిఁగని గొనెను విల్ శేషాద్రిహరినిఁ తలంచి॥ భాషా॥ ౫

శుద్ధసావేరి - అటతాళము.

పల్లవి-శచినీసందర్శిత మణిదర్పణా మహారణనిపుణా - సమదారి
దమనా వినవే॥

అనుపల్లవి-శుచిప్రమితా శుగమునునాజీ - సుతుండాజి చిలుక తేజదూ
ర - రుచిందనరి యింద్రజిత్తుమేన - రూపడంచి చలియిం
చగభుంధి - నచరాచరమా జగంబులకు - ప్రచురకంఠ

కుడనకజను నిన్నిచటఁద్రొంచి పృథూతబలి - యిడుదు
చూడుమని కడఁకతోఁబలికె॥ శచి॥

చరణములు-ద్రోహిసీమంత్రమును పనిగొన నాహుతాశనున
కిదెనినుగఁబూర్ణాహుతిగచేతు ననిన లేచి యసురఫరసుతుండతనిఁజూచి
బాహుబలమున నిన్ను జం పెద బ్రదికిపోలేవనిరత్తిమెక్కి సాహసంబున
చాపమెక్కిడి శరములువడి బరపె నరుఁడుగ వే హనుమంతుఁడైగం
బగలనేసి పివతండ్రినిగని నీదేహమేలకాల్చునే ననువ ధింపించం గడఁగి
తివనిపలికె॥ శచి॥ ౧

ఓరిసీవిలు జూడుమనుచు పోరిగలుపెదఁ గోరిముంచెను నార
సపుబడి సామిత్రిను రారికొడుకడరె నతిబలులు కేరిదూరికటారిచూరి
గు తారిపేరిడివలకోరిఁ జీరిచేరిబలారిన్పత్తుల దారి నెఱసడివారిమెరవడి
యేరికినై నకజంగులను యెఱుంగనుపొనిపొదలుకదలిక మారుమారు
మను నదల్పులను తీఱదొకనినెక నేలపోగడ॥ శచి॥ ౨

భానునిభమగుచూడ్కి నారాచ బాణములులక్ష్మణు ననిలజని
విమలముఖాబ్జముపదింట విభీషణునేసి నానరుల గజగవయగవాక్ష వా
లిసుతముఖ్యులబడల్చిన దానవాగ్రణివిల్ దునిమిరా మానుజఁడువాడె
న్ని విండెత్తిన మానకపొడిఁజేసి సొమ్మసిలజేయఁ గానేలఁబడి మూర్ఛదేఱి
పూనియన్యధనువునశరములు పుంఖానుపుంఖములుగనినిచె॥ శచి॥ ౩

మేటిమాయలవాడు వీడొక పాటివాడనక దెగటార్పమిదేటికి
ననువిభీషణునుడిపాటించియా రాజమాలి సాటిలేక శ్రీరామచంద్రుఁడు
సత్యసంధుఁడు విజయశాలియ నేటి మాటనిజమేని వీనిఁ గీటడంచునని
యైంద్రబాణమేయ నూతనమణి కుండలములు సకి రీటరుచిర తిలకంబ
గులల పాటిదప్పియిలపై బడెనుర కోటివాగడను కిరీటియనుచు॥శచి॥ ౪

ఒత్తైశంఖము స్వర్ణపుంఖము హత్తిధ్వని జగమునిండఁగరఘు
సత్తముఁధరసి యిదితమ్ముని జయనాదమని పొదలెమిదిని క్రొత్తగాయ

ముల తగుమైతోఁ గువలయేశ్వరు పాదయుగళికి నొత్త మిల్లిపగుచ్చి
కొంగిట నునిచెలత్కుణ నాపైరామనీ- చిత్తము కరుణాయత్త మగుటఁ
జేసిగలుపుగొనివచ్చితి పురుషోత్తమాఖ్య నెసరి శేషగిరి నుండుహరివ
నుచుఁ బలికెనతఁడు॥ శ-చి॥ ౧

77 శంక రాధరణరాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-విన వేరమాద త్త కర్పూరపీటి-వినుతాచింతగుణపేటి॥
అనుపల్లవి-విన వేరావణుండింద్రజిత్త గచరులమేటి వీరులఁగూ
ల్చిన కూతసౌమితి జయధాటి॥ వినవే॥

చరణములు-ఇలఁబడిమూర్చ మునిఁగి లేచి పెంచు వలెనోరుపగులం
బలవించు దిశలుతిలకించుదలవంచు హదైవమాయంచు ధృతిడించుఁ
దను వేటికని యెంచునంచు॥ వినవే॥ ౧

ఈతనిగుణములెన్న నూరోవెయ్యో- యింక గెల్పు పాతరోను
య్యోతల-పోతలాయెను విన నవ్వలాయెను కుయ్యో మొత్తో య
నునిలింపుల కయ్యోయనియెను॥ వినవే॥

బ్రతు కేమిటికని యింతటికిసీతా సతిహేతువనిలోక మాతయన
క-కాతరుండయి కత్తి దూసి వేయఁగడంగెవ్వింత-మితియనవలెనిది రా
వణున కేడిసేత ॥విన॥ 3

స్వామిబ్రహ్మకులము నందుఁబుట్టి-చంపుదురాస్త్రీలబట్టి శ్రీ-
రామావనీందుని గెల్పుమనగిట్టి-రమ్మనిదిగిచెను సుపార్శ్వండుచేపట్టి॥
వినవే॥ ౪

తిరుగవచ్చి కొలువుకూటముఁజేరి- త్వరగామంతులంజీరికరితుర
గాదులనెక్కి- రండని శేషగిరి- హరిగాఁ దలంచె రామచెందునిమా
యదారి॥వినవే॥ ౧

. 78 రాగం. కన్నడగౌళ-ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవే కోదండధారిణీ- విమలయోగి మానసనందచారిణీ॥

అనుపల్లవి - ధణంధణమనిభేరిమోయరా - వణుండులోకవిద్రావ
ణం దువెడలె - దనయుడింద్రజిత్త రిచేబడిన దావంతమునన
నికిసేనలతో॥ వినవె॥

చరణములు - బాణతూణ కృపాణధనుగాడి బహుసాధనములఁ
దనరుతేరెక్కి పెళపెళద్రొక్కి - పొగరెక్కితానిక్కి చూచెరామునిచ
క్కి నాణెమగువిల్లెక్కిడిన్మపతియ - నూనమైన నారాచగతిమొంచె - మే
నుసుగ్గిక్కనెత్తురుల్ గ్రొక్కుదల మించెనెక్కునైనఁజిక్కునీక॥వినవె॥ ౧

మిడతలగ్నిలోనబడి కాలిన - వడువైదళములు నృహరిచే జచ్చి
నదిగనినెచ్చి వెన్నిచ్చి - కడువడిబరచి లంకజొచ్చి - ఒడల్ వడవడంక
రఘుపతి - యడరివెంబడించె నని దిగులువడి - పుడమితేడేడ నేనేడని పొ
గడెంబడినోళ్ళ హరిరావణుడు॥వినవె॥ ౨

నేనురావణుండ నిది లంకయని - తానెరింగి శుక్రసన్నిధిజేరి
మొక్కికోర్కీ వినువైరి నేనోర్వంగ సెలవిమ్మనిన నోరి దానవాధిప
యవిఘ్నముగ బాతాళహేళామ మొనరింపు సపరికర - మైన రథమగ్ని
యందొగిబుట్టిన నెక్కి శేషగిరిశుగల్వమనె॥వినవె॥ 3

79 నాదనామక్రియ ఝంపాతాళము.

పల్లవి - వినవే॥

అనుపల్లవి - ఘనవేదాంత దాన వాసీకములు తనచుట్టు కావ
లించి హర్షించి మొనసిపాతాళగుహ ననలునిబ్రతిష్ఠించి
మనుచుగురునూక్తిహేళా మముసేయఁగాదొడగె॥ వినవె॥

చరణములు - ధూమసంతతిభూ నభోమండలమునిండ శ్రీమన్ను
పాల తిలక అభిచార హేళామమిది యనుచుబలుక విభీషణపేమఁ
గొనియాడిపంపెను హనుమదాదులను శ్రీమీఱనంగదుని తోత్వరతో
రామవిభునికి మొక్కిలంక కోటలుదాటి వేమాటు వానరులు వెడకిరి
దశాననుని॥ వినవె॥ ౧

సరహయను చెలివిభీషణుని పత్నియతండున్న తెరగుచే నన్ను
జూపగుహవాతి మరుగుశిల మరుగు బాపనలువు పడివొంటబడిమహా
మాన ధరుడయిన రావణుని శిరములుగలక గుదియలమోదచలమణి
యచలుడయి యున్న తఱిని మందోదరిని కురులు పట్టియాడ్చేడ్చు
గొనివచ్చె నంగదుడు॥వినవె॥ ౨

రైకముడివీడెజీరయుఁ బోకముడి వీడెశ్రీకరంబగు మొగంబు
చెలువెడలె నాకుమార రత్నంబు లేమినిట్లు చేకూడెననెకాక లీకల
రవ కోకిల కంఠముగ నడలెను బడలెను యీకష్టమనకులేదు ఇంతయిన
సిగ్గుయికఁ రాకొమరుచేకొనరాదే యనిపొగలె॥వినవె॥ 3

వాలుగొనిలేచిసతి వదలుమనియసురపతి వాలికొడుకు నువేసి
ను హోమమది చాలించి మదిరోసెను కపులుఁజని రాలోలనయన లా
లనముఁజేసి వగపేలదై వాధీనము యీజగము కాల జ్ఞానావలంబన
మొందుమజ్ఞానమూలంబుదూఁఖమోహములహంమతియన నెను॥ వినవె॥

దేహద్య నాత్మలందీయహంబుద్ధివల దిహసంస్మృతి మూలము
లజ్ఞానదోహశము నింద్రజాలము ఇది చాలుసోహమనవలెనాత్మ శుద్ధ
డజరుడుమమ త్యాహంకృతివిరహితుడు సాత్వ్యతడుదేహేంద్రియప్రా
ణధీకాలకర్మ సన్మోహదులకు ద్వంద్వాదులకున నె దశముఖుడు॥వినవే॥

నేనురాఘవులని లోనణచి వత్తు నిటు రానేరకున్నజిత్తుము
క్తియనువిధానంబుఁ జూరబుత్తు నేనెటులయినఁ గానిమ్మవలసీతఁఖడ్గము
నడునిమియామేనగ్ని బడవేయవేడాయ వే నానాతినాడఁబగన్నాయ
కుడతనిఁగెల్వగా దన్యగణ దుర్జయుండనెను॥వినవె॥ ౬

మునుమత్స్య కూర్మకిటిమనుజమ్మగ వామనధ రణిదేవతారూ
పమైనాసామి మనవంశభూపాలకనిలింప రాజపితృగణముల సముద్ధరిం
చెను ఇపుడిలను ఇనకులమున శ్రీరాముడనఁబుట్టె నిను । ఇంపుమొనసి
పరుడు ప్రధానపురుషేశ్వరుండనెను॥వినవె॥ ౭

ఆరసిన్మహారికి సీతనర్పించి తమ్మునికి దొరత్వమిచ్చి మునివై యుడ
బలోదిరుగు మిడనుగుణఖనివయి యనిపలుక తరుణి లేదజ్జతను సీత
అత్మీశ్వరీహారిరాముడగు నతనిచేచచ్చి చెచ్చెరనైక్యమొందనిటు చేసి
తిని శేషగిరి వరు గుఱిగంటిననివచ్చె సభకల్పనారామి॥వినవె॥ ౮

80 కేదారగాళరాగము ఆదితాళము.

పీల్లవి-రతిసంవిద్య మానసుచామ రాలోలాలకా వినవె॥

అనుపల్లవి-చతురఫణిని తాపసగుణజాలకా అతికోధములు
దివ్యసాధను లగ్నివర్ణ వృశ్చిక సర్పరోముల తులబలులు
ఖడ్గరోమాదివీరులు ఘోటఖరపస్వాదుల్ తన రతముచుట్టు
మతము బిట్టచూపుచు రావణుడు శ్రీరాజులెను॥రతి॥

చరణములు-మణికిరీట మకరకుండలముల రుణకిరణరుచిమీఱు
గాఘన చిరత్నరత్న ఖచితమగుపతక మురమునందొరయఁగా కర
మొదన్వేల్పు టేనుగుదంతము తగు తొడవయ్యును గలుపుదిశాంతము
లను బాటుసీటు దోపనన్యలు భలారె యితడు బలారి వైభవుడనుచు
బలుకఁగదశాననుడా హవకేళికడరె ద్రిదశావళి దనుకడానికాలగండ
పెండేరము దాల్చిబిరుదై మేల్ చిరాకుల॥రతి॥ ౯

ధాణధణమనెడి భేరీరవము తవిలి భువినిండ నాణెమగు వాహన
ముల ద్రిప్పవి న్నాణముకోర్కి పండబాణతూణ కృపాణ వలియు
వాణిముత్యపు సరులఱుత మెరయ బ్రీణితననికి వెల్వడెసభి జాణయ
గుట గాంచిరి విభీషణుని మాటలాఁగించియీపోణిమెచట గానమని తల
యూచి పొంగారు బంగారనిలోనె॥ రతి॥ ౧౦

వీణెమీటునసూటిగా మార్చి టంకృతి నితూణయుగళి వెడలి
పొరలుకరాళి మెరయగ కేలఁదీసి పాణిలాఘవమురణపటివృతజరులు
మొచ్చుఁజేతు ననుచిచ్చగపిశ్రేణిలో వరల జక్కులలో జేనివచువున శ్రీ

నివాసుడు జాణ తనమయారె బలి మర్యురె యని జగతివారెల్లకు
వానినుతించిరి కేమాద్రిపతి పురాణపురుషుడనె నయమెఱిగి||రతి|| 3

81 నాటరాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-సుఖభవయనివే సఖిమణి వినవే ప్రభేలనముగ విభాక
రాత్మజముఖాగ చరవీరులనెంచి||సుఖి||

త్రనుపల్లవి-సఖాళి నలరించిమెయిలెంచి లిఖించి నటులఁజరించు
వైరుల ముఖముఖగ నెదిరించిచలముంచి దట్టించి దశ ము
ఖుండఖలాస్త్రములను బరఁగించి యఖండగతి నల యించెగ
పిబలము|| సుఖి||

చరణములు-రావణారమ్యనహుంమని యావాయుజుడు పిడికిటఁ
బాడువసాలివాలి చావుదప్పె నాకీకలు ములవేలనిబాళి గవేబో నెత్తురు
లా పదిసోళ్ళ బావిసీళ్లుగ బెనులోయయనగా వెడలె దలలలో మెదడద
రెదేవుడెరుగు నీదెబ్బకబ్బయని భావించి యాంజనేయ భళిభళిపరాజే
యనీ లావు మెచ్చవచ్చునన బ్రదికియు న్నావిదేటి బలంబనెప్లవగమణి
||సుఖి|| ౧

అయినను తోడటుగనిమాటుకొని నేన వలనిను వే్రతు బ్రతికె
దవోనా ఆనరాచనుండఱచే నడచినంతలోనా కౌను నివ్వరబోవదెంత
లోహితవాదవె హాని శాచరయన్నదరున దానవుడు మార్కొనిపై
జదియగ లేని బలుపెనులైయున్న మానెనని హనుమంతుడలవాలి సూ
నుడును నలుడు నీలుడు నమరిరి||సుఖి|| ౨

ఓరియగ్నివర్ష యటురూపటుముష్టి - నెంతునని కృతాంతఁ
డనడాసిరోసియోరి యెబ్బరాసి చీ రా రాకాసిమారు మాటాడనీకని
లజుడు పేరడచెవాని సర్పరోముని తారకొడుకు నేర్పరోయనదుగ్గిం
చెడిరెనలునిచేఖడ్గరోముండుసారాహిపవరభీముడుఘోరారికాలుండగు
నీలునిచేగొంత హాయిఁజెందెదము రామునిచెంత లంకనాధుండంటనె

కట తాతిచేత హితులు తెగుజగంబింకబానరమార్చి మీటియుర్చి మీడు
గర్వియనుకిన్కణ శంకలేకరఘునాయకునెదిరి శరాసారమున ముంచె
నుహరి మంకుగొనియలంచెను అలంచెను కంకపత్రాఖిలాస్త్రముల
వహా శాంశరి నేనేమందునే జగములందెఱుంగవచ్చు నకళంక ఘోర
రామరావణులిటు లాహవంబానర్చిరి కనులకువిందు || సుఖ || ౪

భూమిపైనిలిచి హరిరథముపై యామిసీచరుండుండవేల్పుల సా
మిమాతలిరథంబు రామ మను జపతి కీయవేమీ నే మీ దానుండ
గ్రహింపు మిదెందె జయదమని మనవిగాఁదెల్పు నేమేలని త్వరగా రథ
ముతగ వామిదెచ్చి కొసలేయ యిదిను త్రాముండంపెంచేరెక్కియీ
రావణుగొనుమని మొక్కిదను ఏమహాస్త్రముల్ తురగముల్ నేని
వెల్ల శేషగిరివరాసీవనెను || సుఖ || ౫

82 నేగుప్తి రాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-కొమారి రామరావణుల సం గ్రామనిపుణతలు వినుశ్రీ
మీటి || కొమా ||

అనుపల్లవి-సామజవరముల్ వశానిమిత్త సామర్థములయి పర
స్పరంబు దీమసంబుననిల గలగుక్రియ భీమ విక్రమము
లందలపడిరి హైమపుంఖకంక పత్రాశిత సాయక సహస్ర
ములుమ హామహులైనాము జేసి యేసి రెంచె నుతించె
దామరస గర్భున కలవి గాదనఁగ || కొమా ||

చరణములు-ఆగతపునరాగణా సమసమయోగ పృ యోగకృ
త పృకృతులయి యాగియొక్కరి నెకరు హుంకరించిరి యేగిమా
ర్కొని తొలుతసఖ గది మెధనుర్జాలతాటం కృతుల్ భూనభాంత
రంబు నిండుగాగుంపు చుగురుల్ దప్పక భాగురుత్వములబల్ బాద
లికల్ భాగుగను శిలీముఖముకాలమయి ఫరఫి పరాక్రమముల సింహా

ముల్ నాగజోరిరనిని జేరియామానవదనుజ నాథములు ఘనాకృతులు॥కామా॥

వింటనుదశవదనుడు పదిట పం ద్రేంట నిరువదింట గడువడినేయ నంటివాని నన్నింటిఁ దూపులఁబో గెంటివోనే సెరామవిభుండు సుర కంటకు నపుడా జ్యహుతిసనలు కైవడినతడాగ్రహించి యేబదింట నెంటునూటగ నలితనువంటి యమ్మ వాటంబు గనుమి ష్టంటవాటంబనపరగువాని యురము రక్షించి యిలాధిపుండద రంటనేయల్ల మాయలరావ కాసురుడు సోలితెలిసెను సొక్కునను॥కామా॥ ౨

మాతలితెచ్చిన హరిస్యందనము నాతఁజిన్నెక్కి నృహరిసకోదండాతతకరుండయి జ్యరవమున బ్రహ్మాండమునిండ మోహరించెను చాతురినసురాధీశుడు స చేతనుడయి రామాధిపునెదిరి జాతయాప పుంఖాంచిత బాణ జాతముం బ్రయత్నంబుగ నేసె సీతాపతిమేరు సిరధృతియైశీ మతియైసుకృతియైతన విఖ్యాతిహెచ్చనంత నెచ్చరించిన నాటులలరయసురులదరఁ బేర్చె॥ కామా॥ 3

రావణుడనలాస్త్రము నేయశీ రాఘవుడనలాస్త్రమున నెమాన్చె దైవముననే దైవాస్త్రముమరల్చె దైవతనృపవతంసములస్త్ర కోవిదుడైరాక్షసరాజుకా కోదరకూరాస్త్రము బరఁగింప దావశిఖాముఖముల్ భుజగములు రావెడందనఖముల్ గలగరుడా ఖ్యానపుంఖాస్త్రము పుండర్నాభునిపొయ్యెగించె జయొన్నతియై యావిహంగమాస్త్ర లింగాభరణాంబకములయ్యహి శరములఁద్రొంచె॥కామా॥ ౪

నాగాస్త్రము ప్రతిహతంబయిన బాణములడరించెను శతంబు సహస్రమా గురుభుజుపై లంకేంద్రుఁడొకట హరిసారథిసెంచి యతం ద్రితుఁ డైగనయి నాశకర్తిపు నవనింబడగ నాక్షణముననేసి శ్రీగరుచ్చరణబూన్చి ప్రహరించె వాహనముల నైంద్రము మూగినసురవశ

భీష్మరావ్యరోగణ మునువిభీషణుడు భీతితిరు గాగ్రచరులు యూధవరు
లుమైనా-కాదీయనగా దశముఖుడుగర్జించె॥ కౌమా॥ ౧

నిటలతటభృకుటియై కన్దవగ-న్నేరుకెం జాయకుటిక యోయన-
బటుస్థిరకోథాగ్ని నసురకాలి పడుననగని నృపకీరీటివిలు దిటపుగ
గాని టంకారముజేసి నటుల శరమున లంకాపతి నేసియు-దుటునగం
డడంచికపులకు సంతోషముగావించి యాక్రమించి కుటిలాత్మకు నుడు
కార్పగను-జగ ద్గురుకోపంబాదవప్రతాపంబున-బటిమనంతకుండనంద
గెను హరి పరునున జరాచరముల నెఱబెదరె॥ కౌమా॥ ౨

పుడమి గడగడ వడకె రావణున కెడదభయంబు దొడగెగు
పితుడగు పుడమిటెనికాని శాశుండుకి పోరననుపమయ్యెనికెట్లాకో
గడుసుదియనుచు స్ఫురత్ విమానా గ్రములనుండికిన్నె రచాల్ గనుం
గాని కడకరెండురూపుల్ దాల్చెనన గాధృతశరచాపుల్ దలపడి
యుడుగకసప్తా హోరాత్రములుస మున్న తిమెండొరువులమెంచుచువా
రడరి రందు రఘుకులేందుడగు శేషాచలపతి పృబలె సుకృతియగుచు
॥కౌమా॥

రికి వసంతరాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-వినుచెలి॥

అనుపల్లవి-విను చెలిరాముడు కడువడి కెరలి తనువునదూపులు నిని
చెడి సరళి - దనుజునిటెక్కెము నటికెం దవిలి ॥విని॥

చరణములు- తెలిదామరలనేలుక నులహరిచెంగల్వవిరి వేచెలు
వుదాల్చెను తలుపదిపదితూపుల దినమణికులుండిలగూల్చెను వేము
ల్చెను॥విను॥ ౧

మఱియొకమఱుపదిమార్లు నూరుమార్లు నెఱయగదలల్ దుగ్రిం
చు కరములుగళములు గరమునుందుగించు సుకరములొటగని హరికో
పించి॥విను॥ ౨

మణికిరీటములు మకరకుండలములు మంజుముక్తా మణిహారముల్ మణిపతకముల ననువుగ తాళిల కేర కడములుగల తనువులో చేరెబల్ || విను || 3

తలతోడవులువీనులసా మ్ములనువౌపతకముల్ గల ఖలరావణ దేహములెప్పటి వలె బెరుగ నచ్చెరువొందెనృపమాళిబల || విను || ౪

వేసినేనలసితి నటికివేసారితి వీనికిజావులేదాయెనుయీశరము లెట్లా వైరులబారిగొన నివి వితాయెనని హరిచింతిలెను || విను || ౫

కారణకారణుడవైయు నరునివలెగన్నట్టెదవు ధరలోనను గార డిమాయన్న కడుపులోపలినుధా ఘటమగల్పుమని విభీషణుడనెను || విను || ౬

పొట్టెలునెక్కిన దట్టముశ్రీరాము డట్టేయేయసుభాకుంభము మెట్టిగాల్చిశాంతిబడగొట్టి సురతలల్ తొమ్మిది పదునెనిమిదిదో స్తంభముల్ || విను || ౭

మోటుమానువలె జెన్నటిపగదశ ముఖుడౌడుగరచి గేల్దొయి పాటవమునబోరెను శేషాచల పతితోనాకన్నెక పగలురేయి || విను || ౮

84 కాఫీరాగము అటతాళము.

పల్లవి-రమణీరమణీయమె యీచరితము ||

అనుపల్లవి-శ్రీమజలబిందుల నున్ముఖుడయిరామ చంద్రుడు రావణునితోబోరుటెంతో || రమ ||

చరణములు-ప్రదరములదరంటనేపి పెటపెట పండ్లుగొరికిపగ తుడసి కొదలేని కినుకచే గోదండల్లాసియైతనరె నాదముచే మృగేంద్రముడసి కదిసిగొలము సేకటంచుయు గాంతాన్ని వలె రాముండడరెను || రమ || ౯

అనుభవమున దట్టవశమునమీన మట్టదీటి యుల్లాసమున
వినియు గెల్తుననని సాహసమున మనలకురామార మ్మాయనిరోస
మున ననదుగాని చలంబుననునిటు రూ పైనచాడ్చున పోరి తీర్చు
రము॥

9

ఈవిధమున సరిసరిగా రామరాముని సరికిసరిగా దేవరామున
మునవిదెల్పగఁదరిగా భావింపవీని జెంపరలాడువిరివిగా దేవకంటకుని
బ్రహ్మత్రము చేపేయమ ననుసురసారథి॥ర॥

3

బ్రహ్మత్రంబరిబోసి రఘుపతి సమంత్రకముగఁజేసి సింహ
మేనుఁగుబట్టి సీతైనట్టెకాసి బ్రహ్మరాకాసి పోల్ గొననేసి భ్రమచే
రావణునితలయిల రాల్చిపొదిఁజేరెబ్రహ్మత్రము॥రము॥

౪

బ్రహ్మత్రమునమిదిదీర రావణబ్రహ్మ కజఁడువ్రాసి నారా
యని బ్రహ్మరి సుపర బ్రహ్మరుద్రాదుల బ్రహ్మస్తవముగవాగ్భ్రమ
మునమనసార బ్రహ్మసు బ్రహ్మరామ బ్రహ్మమిల కేషగిరి హరి
యనిరి॥రము॥

౫

88 గాలీపంతురాగము-అదితాశము.

పల్లవి-వినవే కలకంఠ లలితకంఠనుత వైకుంఠ॥

అనుపల్లవి-మనుజేంద్రునిగెల్పు రావణచాపు గని యుత్కం
ఠవనచరుల్ చెలంగిమేల్ మేలని వదంతిఁజేసిరి సదంతికము
లము॥ విన॥

చరణములు-కొందుగ సురదుందుభులు మొరసె రామునిపై
దేవమందార పుష్పవృష్టిగురిసె జనవినుతి చెవులవిందాయె నచ్చరల్
ద్విగ్ధిగాదామనియాడిరి ముందుజేతలరాయని తనువందుజ్యోతివెడలి రా
ఘువు నెనసె॥ విన॥

౧

సురలచ్చెరువు నొందివీడు పరదారరతుఁడు గురుజనదోహయ
మునదు ముక్తుడైనాడు హరికిమనము సత్యదేహమట్ట సాహరినిగూడు

బాదులకెవ్వరికి దెప్పరమన సురమునీందుఁడనియె దేవతలఁగనివిని॥ ౨

రావణుడలుక నృహరేయం దే మదినిల్పుటచే రామువైకుంఠముఁ
జెందె మోక్షమునొందె శ్రీవంద్యునిపగవాఁడై వానింబొందె గేవల
బ్రహ్మమై నిలచునునికృష్ణుఁడైనననెను ముని॥విని॥ 3

అని దశాస్యుదునిమి డాఁపలిచేవిల్వల పలిచేఁడూఁ పొనర నిల
సాసీనుఁడయినిలచెనిందృస్తతిఁజె న్నారికిగను లెఱుపైపోల్పొ మను
రవికోటి పృథుచే దనరఁగావీరలక్ష్మిమణి ననయు శేషగిరి రాముఁడర
యఁగను॥విని॥ ౪

౪౪ ఆహిరిరాగము ఆదితాళము

పల్లవి-వినివే హేమదుర్గా స్వర్గాపవర్గ॥

అనుపల్లవి-ఇనవంశమాళి విభీషణుతో నినజానిలజాదుల మీ
తోడుననునే జయముశ్రీయునుగొంటి నచుపమమీశభక్షగతి
వాక్కువ్రుఁడనె॥ విని॥ ౧

చరణములు-కురులుజీరాడఁగుంకుమ రేఖ గరఁగమోమువాఁడ
వగతోమెఱుగుకన్ను లనీళ్ళు నెరజడితోనిండాడనురువులయిన బిగిగుబ్బల
బరువుచే గౌనసియాడ సరులురాల మండోదరిమొదల సకీయల్వచ్చిరి
హా హా రవంబులను॥విని॥ ౨

హానాథ హారావణ హరణశూరా హలోకవిద్రావణా జితైరా
వణా దీనులమైవగవఁ దేర్పవదేమి రమణదానవేంద్రాగ్ని హోతుని
భూనాయకవరేణ్యుఁడార్చెనా నేనురామునికి సేతనిమ్మని నినుఁడెల్పియు
వినివైతివనెను మయసులే॥విని॥ 3

అన్నాయాపద్మదానితోవల దన్నా యెంతరద్దు చేసితివన్నా
మిన్నయంగముగాల దన్ను టేటిహద్దు పిన్న పెద్దల్వద్దువద్దు అనునాపని
నేమిఫలముగద్దు నిన్ను వంటినెఱ సాహసీకులil నున్నారె యని విభీష
ణుఁడడలెను॥విని॥ ౪

స్వామిలక్ష్మణునిగనియివిభీషణబోధింపుమని పల్కినవినితా
మైత్రిజేరి తాపించెదపుసఖుండని యీపయినితండు నీకెవ్వడు ఇతనికి
నీవెవ్వడవేమిపని భూమినిసుకనది వేగమునజను పోల్కి జనిమృతులు
జనుల్ దైవమాయననె||విన|| ౧

నేనునీవనుటల్లభ్రాంతి మేనులమేనుల్ దేహివల్ల దేహియా
నెల్ల మానాభిమానావ మానములుకల్ల తాసుజ్ఞానానందబ్రహ్మ మేన
నకున్నవానికి ముక్తియిల్లగునీవనయంబుగ సౌఖ్యమొంది స మిధతేజ
మున బయల్ సేయుమనెహరి||విన|| ౨

కృపదెల్పురామానుజుని నుడినడల్ దేరి యిష్టుడు రాఘవునడు
గుల్ వలగొనినపుడే నిపుణ మీయన్న యపాపుడనురాముని యుప
మమెచ్చి యంతఃపుర చపలాక్షుల నూరార్చియగ్గిజని అపరమితము
దనుజుల్ బూనిరా నందలమున నిడుకొని చనెవిభీషణుడు||విన|| ౩

వేదవేత్తలతోన నాహితాగ్ని సంవిదానముగాను బరలోకవిధు
లవేదోక్తముగనన్నకు విభీషణుడుసలిపెను వేదవేద్యుడగు శేషగిరిశ్రీ
వేంకటరామేంద్రునికిమొక్కిన సాదరప్రియాలింగనమునహరి యొసం
గెజరంజీవ సుఖభవయటంచు||విన|| ౪

87 బిలహరి ఝంపతాళము.

పల్లవి-దేవాదిదేవుని రామునిసత్యవాణి పూవుబోణివినవె||

అనుపల్లవి-యావచ్చందశ్చ సూర్యశ్చ యావత్పతిమేదిని యా
వద్రామ కథంలాకేతావద్రాజ్యంకరోత్యసా శ్రీవిభీషణ
యనియానాడెబలికి తితేలక్కణా పట్టాభిషేక మొనర్చు
మన ||దే||

చరణములు-రామేంద్రుని యానతిశి రమునందిడుకొని సామి
త్రివానరులదోడ్కొని వేగమెచని హేమప్రకారసాధ ముత్తామణి

తోరణము శ్రీమత్ప్రతి గృహంగణము శ్రీదము లంకాపురింద్రము
వేమఱున్బెగడిక ధ్యాన నిలయమనను హేమసింహాసనమునవ్వి భీషణు
నిచె॥ దే॥

సాముద్రజలంబులు స్వర్ణకుంభములనుంచి శ్రీమించిమైత్రిదే
ప్పించి ధర్మముమెప్పించి యామినిచరులఁ బాలించిలంక యేలుమనిమం
చిహేమ పట్టముబూన్చి సామాదిశుశ్రుత్వ పఠించి భూమిసురులుతా
ను విభిషణాభిషేక మొనరించెను రామానుజుడు సంభ్రమమున॥
దే॥

కానుకలతో సఖుడులక్ష్మణుఁ డగ్రముననేరా దానవేంద్ర
శ్రీమీఱ విభీషణుండు దీనావనుడు వీరాధిపీరుడు ముందుగౌరవ మా
నితుఁడౌ శ్రీరామప్రభుసన్నిధిజేర నానర్థివచ్చి యభివాదయహం
నృప చంద్రశేషాచలేంద్రాయని నతులొనర్చె॥ దే॥

88 కాంభోజ ఆదితాళము.

పల్లవి-వీణావాదనాభినయితమస్త కావలసత్క రాంచితపుస్తకా॥
అనుపల్లవి-ప్రాణసమునిశ్రీమ ద్విభీషణునిరామ తోఁగిపతికాఁగి
టిలో మన్నించిభువిలో నాణెమయ్యెంగీర్తి కృతకృత్యుండ
నయితిదయ స్ఫూర్తిననిపలికి జాణయె విభీషణానుమతి నాం
జనేయ సీతకు నాగెల్పుదెల్పుమనె॥ వీ॥

చరణములు-మారుతిరాముని యానతిలంకానగరి జేరి శింశుపా
తరువు ప్రాపునఁజిక్కి మీఱినవగబరువుచే నెల్లపుడు శ్రీరామ శ్రీరామ
శ్రీరామ తారకనామకోరినన్ గావవె అనియన వేమాఱుఁబల్కు
సీతాసతికినతిసారెగానర్ప హితాగ్రణియనుచు నారీమణి తెలిసి దీవనలి
చ్చి హరమణిగణములన బ్రయోక్తులమనిచె॥వీ॥

అమృతసీతమృరాముండురావణుని ననిలోనబలముగాఁ బారి
గొనెననినగొమ్మవీనులవిందుగా వినియుప్పొంగి నిన్మృహినినునంటిఘను

తెవరుముక్కంటి తమ్మిచూలిసిరిదొరమనుచునిన్ను రా రమ్మాదీవనచే
కొమ్మాయనియమ్మయనిచె సెలవియ్య నమ్మరుత్సుతుండు సృపునిఁజేరి
మాయమ్మ మీజయముల మిన్నందెన నే॥వీ॥ ౨

ఎవరికి నై సేనింతచేసితి నట్టి యవనిజ నభిషేకించి యలంకరించి
నవరత్నముల మంచిపల్లకినుంచి సవరణఁదోడ్ తెమ్ము విభీషణాయన
నవనిపతి యానతి శిరమునందిడుకొని పవనజాదిసఖులతోడఁజనియ భం
గసంభ్రమముతో నిపుణులగు యువిదలనుబనుపజడలు వీడిపించి యువ
తికిమంగళస్నానమొనర్చిరి॥వీణా॥ 3

పట్టుచీరగట్టి బంగారురవికదొడగి బొట్టుకస్తూరిదీర్చి కాటుకక
నులబెట్టి కురులుగూర్చి సరులుదాల్చి పట్టెడబన్న సరము బవిరెలు మురు
పుతాళి పతకముకంతసరులు కీలక డెములు దిట్టమగువడ్డాణము అణిము
తైపుముంగరరాణముగలందెలు మట్టెలు జిజ్జిగజ్జలునుకై చేసి మంజు
లాందోళికమున నిడిరతివను॥వీ॥ ౪

పల్లకిలో సీతాభామశ్రీ రామవలె నుల్లసిల్లఁగరాఁగని కపిదనుజ
సేన లెల్లగ్గనెనమునుకొని వేత్రహస్తయు మళ్ళింపగోలాహలమైన పరి
కించియిలా వల్లభుడనుమతించిచూడఁగా బంచియల్లమాయసీతావిడిచి
మున్ను వడినసీతా దేదలంచి మెల్లనశిబికెడిగిరమ్మని నడచి
మృగాక్షి శేషగిరీశునన్నిధిఁజేరె॥ వీణా॥ ౫

89 సౌరాష్ట్ర అటతాళము.

పల్లవి-శృంగారా నంతకళ్యాణవతీ సంగీతభారతీవినవే॥

అనుపల్లవి-ఉప్పొంగుచు సీతరామునికి మొక్కి చెంగటనిలువము
న్నటి నెనరుదక్కి అంగనామణిరావణునినే ననిజంపి చెఱవిడి
పించితిని సంగతిగనెమనసువచ్చినజాడలనుబొమ్మనెను రఘు
పతి॥ శృంగా॥

చరణములు-అనిన రామునిమదిభావించి లక్ష్మణునిగాంచి కన్నీ
రునించి కనికరముననన్ను గనుఁగొనవన్నా అనలునిజొచ్చివచ్చిన మీద
నన్నుఁ జేకొనునె కోమియన్న అనినమానినికి కనుసన్న భనపతియొ
నర్పజ్వల నువిప్రజ్వలన మొందించెనగచరతతి॥ శృంగా॥ ౧

తరుణిప్రదక్షిణమువచ్చివిభునికి దండప్రణామ మొనర్చి గురుపతి
దైవమనియుంటినేని పరమపవిత్ర యో పవమానమిత్ర సరసుడగువిభు
నిననుఁగూర్చి యరసి రక్షింపుమనిచేర్చి యురికెనగ్నిని జానకిసురా సుర
మనుజకపి వరులుపొగడ॥శృంగా॥ ౨

ఇందుగ్రీడుయముఁడు వరుఁడు గుబేరుఁడు వృషభవాహనుఁడు
నీశానుఁడు చంద్రసూర్య సిద్ధచారణవసు సాక్షివి జ్ఞానవిగ్రహుడజితీం
ద్రీయుడవు చిదానందమూర్తివటంచు రామునినుతించెను॥శృంగా॥ 3

వసువులలోవిభావ సుండవు రుద్రులలో నసమాక్షుండవు శంక
రుండవు వెసఁ జెతుర్ముఖబ్రహ్మనీవె ప్రాణేంద్రియ మసదుగానశ్వీనుల
చంద్రసూర్యులు పాసఁగఁగన్నులు జగత్కీడకు మొదలొకఁడవచలుం
డవమేయుండ వసద్వసుండవుమాయ నరాకృతి నరినడచంద్రగితి వనిర
మరులు॥శృంగా॥ ౪

ఈమహినిసురలు గొనియాడబ్రహ్మ దేవుండుబ్రహ్మిల్లివేడభా
వింపగా గోరి ప్రణతార్తిహారి దేవశేషాద్రివిహారిశౌరి రావణాంతకయా
పధారి రాగరహితమనోఽనుసారి భావజారిప్రముఖసూరి ప్రమదకారి
యనినుతించె॥ శృంగార॥ ౫

90 రేగుప్తి రాగము-రూపకతాళము.

పల్లవి-వందేవిష్ణుంవిష్ణుమ శేషస్థితిహేతుంత్వా మధ్యాత్మజ్ఞానభి॥

అనుపల్లవి - రస్తర్వృద్ధిభావ్యం హేయా హేయద్వంద్వవిహీనం

పరమేశం సత్తామాత్రం సర్వహృద్విధం దృసిరూపం॥ వందే॥

చరణములు - పాణిపానానిశ్చయ బుధ్యాహృదిదిక్ప త్యాభి
త్వాసర్వంసంశయబంధం విషయాఘ్నాః పశ్యంతీ శం యం గతమో
హం యత యస్తం వందేరామం రత్న కిరీటం విభాసం॥ వందే॥ ౧

మాయాతీతం మాధవమాద్యం జగదాదిమనాతీతం మోహవి
నాశం మునివంద్యం యోగిధ్యేయం యోగ విధానం పరిపూర్ణం వందే
రామం రంజితలోకం రమణీయం॥ వందే॥ ౨

బావాభావా ప్రత్యయహీనం భవమఖైర్భోగాసక్తైరర్చిత పా
దాంబుజయుగ్మం నిత్యం శుద్ధమనంతం ప్రణవాక్యం వందేరామం వీరమ
శేషాసురదావం॥ వందే॥ ౩

త్వమ్మేనాథస్సాధిత కార్యోఽఖలకారీ మాయాతీతో మాధవ
రూపం ఖలదారీభక్త్యాగమ్యో భావిత్తరూపోభవహరి యోగాభ్యాసై
ర్భావితచేత స్సహచరీ॥ వందే॥ ౪

త్వామాంద్యంతం లోకపతీనాం పతిమీశాం లోకాతీతంతాకిక
మానైరభిగమ్యం - భక్తి శ్రద్ధాధా వితచి త్రైర్భజనీయం వందే రామం
సుందర మిందీవరసీలం॥ వందే॥ ౫

కావాజాతుంత్యామతిమానం గతమానం మానాసక్తామాధ
వశక్తౌమునిమాన్యం బృందారణ్యవందిత బృందారకబృందం వందే రా
మం భవముఖవం ద్యం సుఖకందం॥ వందే॥ ౬

నానాశాస్త్రైర్వేద పురాణైః ప్రతిపాద్యం నిత్యానందం నిర్విష
యజ్ఞానమనా దిం మత్సేవార్థం మానుషభావం ప్రతిపన్నం వందేరా
మం మరకత వర్ణం మధురేశం॥ వందే॥ ౭

శ్రద్ధాయుక్తయః పఠతిమాంస్తుతిమాద్యం బాహ్యబ్రహ్మ
జ్ఞానవిదానం భువిమర్త్యాహ రామం శ్యామం కామిత కామప్రదమీశం
ధ్యాత్వాపాత కజాలైర్విగతస్యా ద్వంద్వే॥ వందే॥ ౮

91 హిందూఘంటా ఆదితాళము.

పల్లవి-అనిబ్రహ్మరామచంద్రుని గొనియాడఁ శ్రుతిజాడఁ॥

అనుపల్లవి-అనలుండాహరివేడఁ జనె జానకితోడఁ॥ అని॥

చరణములు-సీతాపతిమహాధృతిని చేనిర్ణిత తోతాయుగజాతారి

వీరనిర్ఘాతలోకమాత॥ అని॥ ౧

నీవునాయందు దాచిసురమణిఁ బ్రసన్నసురమణిఁ దేవచేకో
రావణాంతక దీనపాలకతిలక॥ అని॥ ౨

కలువతమ్ములకొలనిలోసిరి కరణిఁ తగుతరుణిన్ మతికితంబెడఁ
బనిచెఁ శ్రీహరి మనిచెఁ దొడనునిచెఁ॥ అని॥ 3

యోషాగ్రాశిశేషాద్రివి భూషామణివెలుంగఁ దోషాధికరోషావ
ధిదొలంగుఁ శ్రీగలుగుఁ॥ అని॥ ౪

92 పున్నాగవరాళి ఆదితాళము.

పల్లవి-భజేహంభవానిహృదా భావితంబుధసేవితం॥

అనుపల్లవి-నిజాశీత భవదవానలవి నిర్మలనామధేయం అజన్మ

హీయం రారాజకేయం వ్రజామరేంద్రం రామచంద్రం॥

భజే॥

చరణములు-ఇందీవరదళ శ్యామంహిత ప్రసన్నముఖాభిరామం
బృందారకశోకవిరామం శ్రీకాముకమకామం నందితసనకసనందనస్తో
మ మరిందమంశీరామం॥ భజే॥ ౧

ప్రపన్నానందసందోహం ప్రమోదాన హమేయదేహం తపో
యోగసమాధివిమృగ్య తపనజాపూర్వభాగ్యం సుపర్వభావ్యంకృపణా
భావ్యకృపాన నింద్రంరామభద్రం॥ భ॥ ౨

విదేహజానందరూపం విభీషణాదికృతసల్లాపం చిదానందమూ
లాయితమ శేషయోగసమన్వితం త్వదాప్తివిసతస్సదాసిరతః ప్రదుష్ట
మతిమాఁ ప్రసంగవాఁ॥ భజే॥ 3

స్ఫురద్రీత్య కేయూరవంతం కిరీటకుండలభానుమంతం పురారా
తిలోభంశ్రీ పురంధరమణీమితాభం స్మరాతికాంతం సహనూమంతం
స్థిరంశాంతంశ్రీకాంతం॥ భజే॥ ౪

జ్వలచ్ఛంద్రీకాంతాస నీనంతుమాసుదయాసుఖాసీనం దళత్పం
కజదళాయతాక్షం దయాకటాక్షవీక్షం ఖలారినాశం కైవల్యకోశం విలా
సశేషాచలాధీశం॥ భజే॥ ౫

93 యదుకులకాభోజ అటతాళము.

పల్లవి-వింటివాదుర్గ స్వర్గాపవర్గ విభురామేందుని స్తోత్రము॥
అను పల్లవి-తెరగంటరాజగు చేగంటిత్ నాతమ్మి కంటికతలవి
చిత్రము ఇటునది కంటిదొరజ గడమునఁజచ్చిన కపులక
మృతపు జడలనలవడిగెట్టించి బ్రతికింపుమనహరి తొంటి
యటులనెనచ్చివానరుల॥ వింటి॥

చరణములు-జంటబాయకనే నంటియఁజలిచేము క్కంటినిసీతా
రామామనఁ గంటినినినుఁబొగడగంటిని పజ్జనోము పంటదశరథుఁ డిదె
రామాచూడుమ టంటినంతటరేముఁ డభినుత హర్షమున జనకునకు
మృక్మను అంటికొఁగిటనిడినుతునిము ద్దాడికొనియాడి సనె దశర
థుండు॥ వింటి॥ ౧

సీతాలక్ష్మణులతోఁ జెలగిసన్నంగళ స్నాతకులకై దయిచేసి
చసిన చేతో ముదమనిన శ్రీరాముఁడుసఖిని చేబట్టె భరతునెడఁబాసి
తొడవుల నేలరఘువర తోడులగురవి జాతాదికపులబహు మతిమ
త్ప్రీతియగుననినఁబలినుడి మణి జాతినలరించెనతడందఱిని॥ వింటి॥ ౨

అంబరయానత్ర్యంబక సఖుఁడమా నంబున రాఘవుఁడుండితమ్ము
నిఁబింబోష్ఠీసీతంబుష్ప కంబునెక్కంబంచి శలవుగొనుండి సిరులది
రంబుగా రాజ్యమేలుడు రాజులై యనిననతిస్వామీ యంబక సల్యక
రిగి యయో భ్యాపుని విముగ్ధగణి యని॥ వింటి॥ ౩

హనుమంతుని సకలవనచరులనుగ్రీ పునివీభీషణునిమంత్రులను
గూడిరమ్మని ధనదయానమున నిడుకొ నెరఘువంశ మణిదానికొ ఘనప
దంబున జనంబనిగొని జనకజంగనుగొని త్రికూటాంబుచలంక సాగసుగ
నుమిది రణభువిరావణాదులీల్లినచోటనె॥వింటి॥ ౪

ఇదిసేతువుకడలి కీవలరా మేశ్వరునెదవించి నానబలామాత్రో
నదేరావణానుజుడితవైనచోటల్లదె కిష్కింధయబలా వాల్మీకిదలించి
నాను జేకొనుమువ నేచరులసతులనని కదలియిదిపంచ వటిచిత్రకూటం
బిదిభరద్వాజా శ్రమంబనెను॥వింటి॥ ౫

ధరవిమానమందితితో డిగ్గిపోడిగసీతా సహితుడయియేగపర
మతపోనిధి భరద్వాజుదివ్య చరణములకునతులీల మొక్కుచుభరతుం
డును బినతమ్ముడును సుఖ భరితులేకొసల్గుకుశలియె గురువర్యయనిన
శేషాచల శౌరియందఱికిమీ దయనుగుశలమనె॥వింటి॥ ౬

94 ఘరజ ఆదితాళము.

పల్లవి- సేవకజీవమణీవిన వే నిజ సేవక భామామణీవిన వేనిజ॥

అనుపల్లవి- సేవక సౌరమణీదేవు జితదశగ్రీవుని మహానుభావుని

భరద్వాజుడుగనిభాను తేజుడీవు పనికిజని యేమిజేసితివ

దెల్లను నీదయవల్ల దెలియననె॥ సేవ॥

చరణములు- ఆదిమధ్యాంతములు లేవద్వయ బ్రహ్మమాతేవా
దిసీవాసలీల మాయసీమాయపాదు సీవెబొందమ్మి పాపనికి యానెమ్మి
ఆదినారాయణస్వామి అంతర్యామినాద బ్రహ్మనందరసికవర సందితా
త్మ పరమాత్మయనెను ముని॥ సేవ॥ ౧

నీవువిష్ణుడవు దేవీసీతలక్మణదేవుడు శేషుడు తెలియసీమా
య నీవుసీయందెని చేవిశ్వముసృజించి నావునభ యమువలె నీవునంట
కున్నావు నీవుఘోషివీ నిఖిలభూతములలో వెలిపూర్ణుడవై వెలయుదు
వనె॥ సేవ॥ ౨

వెట్టివానికిసీపు వేత్తెతోచినాపు కుట్టలబ్రజలపోవ గోవిందుఁ
డవు ఎట్టనై నల్లనై యేమేమిగన్నట్ట సేమిగట్ట వీవఁబడు నీయెల్లనీవేజ
గము నీవల్లమరాక్రికునఁ బవళించినయ్యయొక మహిమగలదె నీకన్యమ
నెనుముని॥ సేవ॥ 3

మాయజడమైననీచే మఱిచూడఁ బడినందుచే మాయగుణముల
తోడను జేయుజగములనుతాఱు సూదంటుతో హత్తిక దగినటుహాచే
యువారికిని పీనియందుపచార మాయపు మాయురే దేహరహితుఁడగు
నీకి మృహిస్థులసూక్ష్మతఁ గలిగెననె॥ సేవ॥ ౪

స్థూలమువై రాజము సూక్ష్మహైరణ్యము లీలను మేనులు వేల
కొలంధులు హేలచాలించితేను ఎనయువిరాట్టనుమూలమైన నీయవ
తా రాను సారసార శ్రీలనెసఁగిపాసఁగు నీకథాసుధ గోలు వారలకే
ముక్తియ నెనుముని॥ సేవ॥ ౫

నలువమాటలుపట్టిన కులమణివైపుట్టి జలధిగట్టి యిలబరుపు
దట్టి భళిరకౌసల్యపట్టి ప్రబలుఁడగ పడునట్టివెలయువెంకటరామ శ్రీసీ
తారామాతెలిసి నీవుకావలసినేయు పనియలవియెయొరుల - కనిపలికె
నుముని॥ సేవ॥ ౬

శరణసుజీవనునిగాఁ - బరమపావనునిగాఁ గరుణయుంచి నా
యిలు - సిరివెలయించివీరుల పూజవరించి - నావిందారగించి మించి
పురముసాలింపుమీరే - పెనీవెమాప్రాఁ పుహరిశేషాచల - నృహరి
యని నగుచు నాజ్ఞనుండె హరి యలరి రందఱును॥ సేవ॥

95 పూరిరాగము అటతాళము.

పల్లవి-మానిసీపరాకమాని నీవువిసవే॥

అనుపల్లవి-శ్రీనివాసుఁ డీలీలభరద్వాజు-చేనన్నిటఁ బూజితుఁడై
హితుఁడై ధ్యానించి మదిభరతునిగుఱించి-హనుమంతుఁగాం
చి యనూనకరుణారసమునించి నేనువనినని మొన నెనర్చిన-

నతిపనులుకుశలము మునివిందువాసరాసురులతో మారా
క దెల్పుమనె॥ మానిని॥

చరణములు-ఇదె వత్తుమయోధ్య కని తెల్పుమాగు-రూత్త మున
కానతిసల్పుమాసచి త్తత్వ మూల్యసౌశీల్య కౌసల్యకుఁ-బతి మొక్కి-
తిననుమా తల్లులగనుమాయి త్తఱినతిత్వరితగతిఁ జనుమాశృంగి బేర
ముననృప-సత్త మునిగుహుని గనుగొనుమా హత్తి నందిగామమునను
మనయనుజ-ననుజసహితుభరతుని గుణోత్త రుని- సేమమారసిరమ్మా
య నెనుహరి॥ మాని॥

మారుతినతిచేసి పనివెను ఖగపతిగతి శృంగి బేరముఁ జేరెను
సానుజుడై రాముఁడు-సీతాలక్ష్మణ సేనాయుతుడై వచ్చుట గుహునికిఁ
దెలియంబలికి లతులనుందర మనుజతను వంది-నంది గామస్థితుభరతు
శ్రీవిరతుఁ జెందినతి చేసికుశలమే సుమిత్రానందన సతీసమేతము రఘు
పతి భరద్వాజకడనున్నాఁ డునుఖయ నెను॥మా॥

మీరెవ్వరికై నారచీరలు నేలఁబవ్వళించిజడ దారులునై గువ్వ
మేత కాయ-కూరలమెసనను నెవ్వనిపనియేమియా దైవరాయడవ్వి
రాధఖరాసురులనోర్చి వాలిని తెగటార్చి యతనితమ్ముని సిరులఁగూర్చి-
మొవ్వముగజేకొని కడలిగట్టవ్వలను రావణునిబారి గొని తెప్పనను
సీత చెఱయుడిపి కొనివచ్చెననె॥మా॥

ఆకైకకొడుకు హర్షపరవశుడైదయ చేకొఁగిటనుంచి గురుయ
శుఁడైయియాకృతి నెనసిన-యాదిదేవుఁడవొసేవు కాకుత్స్థకుల చంద్రు
ని రామేంద్రుని-రాక కెఱిగించి నుధనించిమము-మనిచితివని యనేక
భషామతుల నలంకరించి-రాకొమరుకీర్తి యనిలజచే సాకల్యముగవిను
మని సుమి-త్రాకుమారక రాఘవులగనఁగా బోదమనెను॥మా॥

అపౌరమంత్రి బుధగురుజనులు జయభేరులువార సుందరులు
రా శ్రీరామపాదుకాంచిత మంతకులై మహారాజసన్నిధిని పెన్నిధిని

జేరినటువలె భరతశత్రుఘ్నుల్ శరణుశరణు నమస్కారశతమనిరి జిత
విఘ్నుల్-సారకరుణామృతా సారలసద్విలోకనము తమ్ములమై-పూరిం
చివర శేషగిరి నృహరిమన్నించె||మాని|| గి

96 ముఖారిరాగము ర్పుంపాతాళము.

పల్లవి-వినుతశీలాదాన విజితసురసాల వినవేహిమశైలబాల||
అనుపల్లవి-ఘనుడు రాముడు పుష్ప-కముడ్గి తనతమ్ములను
కొంగిలించి తొడ-లనిడెవారల-వ్వనజాక్షుచరణమ్ములకును
మొక్కి వందనము జనకనందన కొనర్చిరియలరి||విన||

చరణములు-తాలక్ష్మణునిభరతుఁ డాలింగనమొనర్చె నాలీల
సౌమిత్రియను జన్మనెనసె నన్వానితమ్ముడు-కొడు కుచాలు కపులు
మనుజులయి లాలించిరి వాగిక్షు-ల రాఘవుల చాలాజయమూలమ
య్యెను-సింహాయము తమ్ముడాయనె భరతుడర్కసుతు||విన|| ౧

గురుభక్తి శాసల్య కెరగితల్లుల కెల్ల క ర మర్ధి మొక్కిచ్చును-
వరవిమానమున భరితామలనిడుకొని భానుకులమణిజేరె బురమునంది
గ్రామ-ము సత్వరమునుగ విమానవరమా పొగడదరమా-సుఖంబవతు
శివసఖంరహయ నర్చనివినెననిరి||విన|| ౨

రామచంద్ర నరేంద్ర రాసిరియీపాదుకల నేమించిధనమణు
సామజాశ్వనులు స్వామిసచివాప్తాది-సప్తాంగములినెల్ల నీమహిమ చేన
ధికము దశగుణముస్వామీయని శ్రీమీణు పాదుకలరాముని యడుగు
లాముకొనక దొడిగెభరతుడు||విన|| 3

పదునాల్గేండ్లాయె-భవదంఘ్రియుగళిగని సదయాత్మ గురువర్య
సత్కార్యధుర్యయిడె నమస్కారశత-మిడెవృద్ధక్షణములని వొడవిం
చెను వసిష్ఠుని అనుమతిని తదుపాంతమున గృపాంబు నిధి శేష-ధర
నిభుడు చ రాచరగురుడు రాముడుండె||విన|| ౪

97 కన్నడారాగము అటతాళము చాపు.

పల్లవి-ఆయత జగత్కార్యాభూ - మాయితచంద్రసూర్య ఆర్య
విసవె॥

అనుపల్లవి- ఆయెడఁగ సలేయుఁగాంచికై కేయికొడుకువిధేయుఁ
డై సామిజాగేమి యాయఖలరాజ్యముభరింపు- మీపట్ట
భద్రుడవై హాయిగామము పంజలనేలు - మానాడుదశర
థుచే మాయమ్మచేకొనినసిరినే - మముజేసినాడు నాకొసం
గినఛాయ నేనిప్పుడు నీకొసఁగితి - సాష్టాంగ వినతిచేకొను
మనె రాఘవుని॥ఆయ॥

చరణములు-అత్తరివశిష్ఠుఁడు తథా స్త నెను-చిత్తమురాఁ బినత
ల్లిభాషించెను ఉత్తముఁడౌ రఘుసత్తముఁడ భర - తోక్తి సరిజేకొ నెను
హత్తి నమాయ పొత్త నమనుజతను- వెత్తుటను సుఖచిత్తారకరూపమై-
సానుభవమై సత్త యినపరమాత్మకు వింతాసర్వభువన - స్పృహయగునీ
శ్వరున కిదియెంతజత శ్రీకాంతవిత్తమగు నెవ్వనిబామముడిని - విశ్వము
నశించు నెవ్వనిదయకొత్తగా జగమువిలసించును-కొన్నిలీలలను వర్తిం
చునటంచునతఁడా॥యత॥

ఆవలశత్రుఘ్నునియానతిఁ గేవలభక్తి పనివారలు నియతిని
శ్రీవరదనానిమిసమున కిరీటచేయ శృంగారాకృతిఁ శుచిన్నాతులైవి
భాకర వంశాంగులు శోధితజడాభులై శోభనన్నానమున బావనులు
నై చతురలంకృతులయి శ్రీరామలక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్నులు సారమతుల
యి అలరిరి సుమంత్రుఁడు సావధానమునఁగై చేసిస్కందనము దెచ్చి
మీరెక్కుడు దేవయని విన్న పమొనర్చిన-దివ్యమగు తేరెక్కెఁ జక్క
నిరామవిభుఁడా॥ యత॥

తెల్లనిగొడుగును బట్టె శత్రుఘ్నుఁడు-మెల్లగవిసరె జామరము
లక్ష్మణుఁడువల్ల భరథముకందములు వట్టవాగెలదే భరతుఁడు బల్లి

దులుకపులెల్లి గుట్టములనెక్కి సుందరమనుజాకృతులయి రాగాను
మోదముతోను మెల్లముగమంతి) వరసరయుతులయి పీతాంబరమణి
భూషణప్రభలచే నుజ్వలులయి ప్లవగదానవకు లతల్లజులుతపనజ విభీ
షణులుల సద్విషములెక్కి విలసిల్లిరి యయోధ్యమీరంజనిరల్లబిల్లిగఁ
బ్రజలుగనుంగొనిరాహరినినా॥యత॥ 3

నాతులుసీతను శృంగారించి-నూతన రత్నాందోళికముననుంచి-
ఖ్యాతిగను సుగ్రీవునిపత్నులందలముల నారోపించి చాతురినిరాగా
తూర్వధిక నినాదము మధురమైతోడైనెసఁగ నింపొసఁగ నిజాతి
ముఖ్యులు నైగమోక్తులను నాసీర్వదించ బ్ర-శంసముగ సకలవైభవ
మును ప్రవేశమైపురిజాతి కౌతూహలమున రామ చంద్రోదయముగని
యుప్పొగి స్త్రీతరుణబాల వృద్ధాఖల చేతనాంబుధి మించిగాంచి-మిం
చినది॥ఆయ॥ ౪

రాముని దూర్యాదళశ్యాముని హైమమణి కిరీటాభిరాముని
కామకోటి శృంగారధాముని - కల్పకధాముని సామి నరుణతామరసనే
త్రాంచలములవాని-శ్రీమణిమయాంగదహరకలనూపుర శ్రీమహిత నవ
రత్నకటిసూత్రాంచనసృధ్యుగాంచన చేలునిచలత్కుండల శోభితద్వ
యుసరస కస్తూరీ మలయజవిలిప్తగాతుని-శ్రీతహితుని శేషాచలపతిని
భామినులు మేడల సెనరఁగని - రామహిమ యేమందు నెందుగననా
॥యత॥ ౫

98 భైరవిరాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-మహనీయ గుణవిషవర్ధనీవర మోపర్వతవర్ధనీవిసవే॥

అనుపల్లవి-మహిమతో రామప్రభుమణిరా - మల్లికల్ పరిమళ
హిమాంబువుల్ ప్రహర్షమునను జల్లి రాపురంబు ప్రజల్
తమభాగ్యమిదే యటన్న మది॥ మహా॥

చరణములు-భూరిభేరి నాదములు దెసల బొసంగియొసంగి చా
యరత్న కిరీటాదిభూషణద్యుతులు వెలుంగవారకామినులు తాంతర్ముం
తరి-తరికుందయని దరువుల్ శృంగారాభినయంబులు చెలంగంగ ఘనం
బగుతండి గృహంబుజేరెను హరి॥మహా॥ ౧

రామదేవుడు కౌసల్యా చరణయుగిలికి రామతోనతుండై పీన
తల్లులలరగా మొక్కి-పనికి ప్రేమచే సుగ్రీవునినిజమణి ధామమునను
విడియింపంగఁబంచెను సామిరి విభీషణాదుల సకల-సమృద్ధ నివేశము
లన్ నిల నెలవొసఁగె॥మహా॥ ౨

సీతాపతి యభిషేకార్థము చతు-స్సింధు జలముల ఖ్యాతిగాఁ
దేబంపుమని భరతుఁడానతీయనసములఁ దారసూను సమీరాత్మ జాం
గదనుషేణుల సుగ్రీవుఁడు బంచెను జాత ప్రీతిఁ జని వారలబ్ధి జలంబు
లు దెచ్చిరి శేషగిరి వరుదయ॥ మహా॥ 3

99 ఆనందభైరవిరాగము రూపకము చాపు.

పల్లవి-పట్టాభిషేకము వినవే శాంకరీనిజన్మ పావనము సేవింపు
ము కోరి॥

అనుపల్లవి-పట్టగొమ్మభ క్తులకనఁ బాల వెల్లిదయామృతమున
కిట్టితపము లెవరుచేసిరి-యిత్తతినలరి శ్రీహరి॥ ప॥

చరణములు-శ్రేష్ఠులై నసింహులు మెదలుగా పురోహిత వశిష్ఠు
లఖిలనిగమ విదులుగా సుకృతనైష్ఠికులై నగరుజేరి- నవరసాలంకార
యుతుల నిష్కరత్నసింహాసనమున నెలకొలిపిరి సీతారాముల॥ ప॥ ౧

హాన్ను వన్న చిన్న కన్నెల జేజేల - మన్నెలు మంతులు
ధన్యులు పసిడి వన్నె శవకముల నన్ని గూర్చి వసుమతీందుగిని బన్ని శ్రీ
మంతుఁడేయు పగిది నభిషేకించి రాముని॥ ప॥ ౨

వామదేవ జాబాలిగాతములు - వాల్మీకాది మానుషాళి ఋగ్వ
జాస్థమజేదమంత్రముల కు - శాగ్ర తులసి పుష్పగంధ సాముద్రోదక
సంపూర్ణ హైమకలశముల నెనర్చిరి॥ ప॥ 3

గొడుగు శత్రుఘ్నుండు ధరించెను శ్రీసుగ్రీ పుడు విభీషణుడి
యగడలను చెలఱు దొడరి శ్వేతచామరముల - నిడిరి వాయుదేవునిచే
నిడుదబంగారు సరిపెన నిలింపరాజుపంపెహరి॥ ప॥ ౪

రామనామాంకములు పాడిరిగంధర్వులు - ప్రేమ నచ్చరణెల
దులాడిరి - అపుడు వేమణు జయదుందుభులు - వేలుపులు మ్రోయిం
చి రామస్వామి పైమందా - రకుసుమ వర్షములుగురిసిరి॥ ప॥ ౫

కోటిసూర్యుండు మండలాకార మణికి రీతాంగద పంక్తులకుండ
లద్యుతులకోటికొస్తుభాదికము మొలనూలునందియలకోటిమదనసుంద
రుని - కోదండ విద్యాగురుని రాముని॥ ప॥ ౬

నవ దూర్వాదళశ్యాముని పద్మకృతినయనుని స్వర్ణాంబరునిరు
చిరదివిజమాల్య శోభితుని నవ్యచందనాలంకృతుని - నవమణివలయాం
గులీయ - క విలసద్భుజుని రాముని॥ ప॥ ౭

మించుపసిడిమించు తనువునం దొడవులుగీలించి యెలమితమి చ
నువున హేమించి రాముని డా తొడవ - సించి గెంగేలంగ్గిలించి సీ
తాసమాఖ్య గాంచి చెలఱు సిరికి హరికి॥ ప॥ ౮

వరదుడై సుబ్రహ్మణ్యుని యేలిన - నెఱసరసునియానతశరణుని
గురుతెఱింగి వర్ణించ నెవరితరము మనోవాగగోచరుండగు శ్రీశేషచల -
సార్వభౌముని పేంకటరాముని॥ ప॥ ౯

100. ఘంటారాగము - రూపకతాళము.

పల్లవి - నమోస్తు శ్రీరామాయ నారాయణాయ॥

అనుపల్లవి - నమఃపద్మ మిత్రనంశాయ రఘునాథాయ, సీతాస
మేతాయతే॥ నమో॥

చరణములు-రామచంద్రాయ నీలోత్పలదళశ్యామ కోమలాం
గాయ తామరస లోచనాయ కిరీటకుండ లాంకితాయహరయే సిం
హాసనస్థాయ॥ నమో॥

కృతవాససిలోకం స్యాన్యేవ ధృతవాః శేషాకృతివా ప్రతినా
ప్రతిచాసిశశిసూర్యాబగ్ని భేదేనపర్జన్యపథిభిః బహురూపోసి॥నమో॥

మత్స్యకూర్మ వరాహనృసింహ వామనభృగు రామశరీరో వ
త్స్యసేశ్రీమహారామాభూత్వావాసుదేవపౌద్ధకల్పిభిఃక్రీడసే॥నమో॥ 3

ఏతచ్ఛరాచరేయద్యత్తన్నదృశ్యతేత్వయావినా - భూతభవిష్య
భవతామిశ్వర స్త్వం హేతునాంతేనపరావరతత్వమసి॥ నమో॥ ౪

పరాత్మనస్తేరూపంసవిదుః ప్రాకృతజనాతవ - చరణాంబుజసే
వామలమతి నాంపరమైశమేకం విభాతితత్త్వం॥ నమో॥ ౫

సరసిజాసనాదయో బర్హిర్ముఖా సచ్చిదానందఘనం-పరమా
త్మానం జానంతిత్వాంభక్త్యాభజనేసుధీర్ముక్తిముపైతే॥ నమో॥ ౬

ఇమం స్తవం నిత్యంసుశీలేన శృణ్వే పఠేలిఖేయః - సము
క్తిసౌఖ్యం భవత్పదంయాతి శ్రీశేషాచలపతే॥ నమో॥

101. హైంధవి అటతాళము.

పల్లవి-వందనము శ్రీరఘునందనా అని-రిందువదనా॥

అనుపల్లవి-నందన బ్రహ్మసూర్యేందు వసురుద్రాశ్వినీ - బృం
దారర్షి జనబృందములానందముగ॥ వంద॥

చరణములు-రావణాసురుచే స్వరాజ్యము కోల్పడితిమి - దేవా
మహానుభావా - ఆదేవతారి మృతింజెందెనీ-చే విభవము తిరుగఁజేకూ
తెననిశచీంద్రులు॥ వంద॥

యాగభాగములు మాచేగొని నాహరించు - బాగా రావణుం
డు పోగా సరాశమున మాభాగములు తిరుగ్గా-కొంటిమని - కృతు
భుజులవల్ల॥ వంద॥

మచ్చికమాపుత్రవర్గ - మిచ్చినపిండములెడజొచ్చి తానకొను
హెచ్చినేడచ్చుకులుడు నీచేజచ్చినందున - వచ్చెసొమ్మని పితృదేవతలు
విన్నవించి వంద॥ 3

శ్రీహరి చేరితన వాహనముగ మోయించెని - రోహిణియు జ
గదోహి మహాహవోర్వినిచే హతుండయ్యె ను - త్సాహముగల్గె నీస
త్కృపనని యత్సులు॥ వంద॥ ౪

గీతముఁబాడెద గాసం - గీతకీర్తి నతపారిజాతాసీతా సమే - తా
నుజాతోల్లసత్కృతూహలులమైతిమని - గంధర్వులరిమనవిచేసి॥ వం॥ ౫
కిన్నరవిద్యాధర మరున్నాగ గరుడులు - మున్నగునప్పరసలు
నుపు - కన్నావనాబ్జాతమధువువన్నెగని భక్తిపారవశ్యమున కొనియా
డి॥ వంద॥ ౬

ఆడిపాడిమెప్పించిన ర్వామకుల్ మందారవృష్టి - తోడ దుందు
భలుగూడజో - డాడ సీతాలక్ష్మణాంజనేయులతోఁ గ్రీడించికేషగిరి -
కృష్ణానుమతి నిరవొంది॥ వంద॥ ౭

102. పూరిరాగము-ఆదితాళము.

పల్లవి-కొమారి గారి వినవేరఘుపతి చరిత్రము॥

లనుపల్లవి-రాముడు పట్టాభిషిక్తుడై మహిమజల కనురక్తుడై

మనిచెసీతాయుక్తుడై మనువంశజలంతకు॥ కొ॥

చరణములు-నెల మూడువానలుగురిసి - కలమాది సకలసస్య
ములం జెలువొందెను వసుంధరతరు - పులుసుగంధ కుసుమఫలవంతము
లయ్యెనెఱ శ్రీరామనృప - తిలకము శతసహస్రధేనుపులను నెకలక్ష
వృషభములను ముప్పదికోట్ల నిష్కముల వస్త్రాభరణముల నెలమిపేద
శాస్త్రవిత్త - ములగు భూసురసత్తముల కొసంగెను రఘూత్త - ముని
చరిత్రము వినవినఁ గ్రొత్త॥ కొ॥

సవిత్వసూనుని మన్నించి స్వర్గరత్నహారములిచ్చి

మఱి డనుజేందుని అలవిభీషణుని సన్న పరత్తు హారాన్వితం - గావించి
మించి సవరణతో నంగదుని - జేరబలచి భుజకీర్తులిచ్చి ప్రవిమలభక్తి
నంజలియుతుండై - కొలిచియున్న హనుమంతుఁదిలకించియిలకుమా
రిక॥ ౧౦॥

సీత తారావళిజూచు చెలువునిదా మోముజూచువి ఖ్యాతవా
నరులజూచునటులున్న తఱిన్మహాసీతయెవనికి దోచువానికిమ్మనిన - ఊ
తురినుపకృతి మనమునను స్మరించెవై దేహినీరజాతనయన - చాలాగా
రవించి నెనరుమించి సీతాంశుకోటిరుచిరము - జాతిముత్తైముల సరము
వాతాత్మజు కంఠము-వంచి యలంకరించె గరము॥ ౧౧॥

మారుతిగౌరవమున మెఱుపు తారావళితోన సారై నట్లుండెనం
త - శ్రీరామవిభండతని - జేరరమ్మని హనుమంతాజ్ఞానోపదేశము
సారముగొనుమని యొసఁగెవిం - టివెమున్ను అనిలజుండు నమస్కార మొ
నర్చి అనుక్షణంబుననిన్ను గొనియాడుచుండు - శ్రీరామనీకథ యెంచా
కథారుణివెలయు నందాక - నారూఢి జీవించు మీకటాక్షమున
నేను॥ ౧౨॥

కోరినట్లెల్లనిచ్చినా మారికల్పాంతమునమదీయసారసాయుజ్యము
మొందెదవు అని పలికె హరియపుడు - శ్రీరమణీసీతనీవు నెందుందువచ
ట శ్రీరాజులు సకలసంపదలు సుఖమున నిత్యానందుండై 'వారికినతుండ
యి హిమవత్స - ర్వతమున మహిమతో రామనామజపమహిమ-ద్యు
తి తేజుండానర్చు చుండెనుమా॥ ౧౩॥

ముకుళిత కరకమలుండయి - ముందరనిలుచున్న గుహునికి కకు
స్థస్థి వంశసార్వభౌముడు సర్వజ్ఞుడనినసుగుణు డకలంకుండయిన శ్రీరా
ముడు చాలారాజ్యము - ప్రకటముగా మెసగి ప్రజలనేలుము నీవు
తుదసారూప్యముక్తికిదురై చదురై - నదురయ్యెదవని నెలవిచ్చె - స
మనుజునమస్కార - శతములొనర్చిసమస్త కపుర విభీషణుడు

నుదము - తమభూములకుఁజనిరిభామ॥ కా॥

ధరణీధరుఁడు శేషాద్రి-ధరణీసీతామనోహరుఁ డాహరిపరమాత్ముఁ
డు నిష్క్రియుండు సత్యప్రకాశభువగురు స్వసుఖానుభవుఁడురాముండు
కర్మత్వావిరహితుం డయ్య మనుజుఁ డయినందువలన జనోపదేశికుం
డయి గురుతరాశ్వమేళశత మొనర్చు - చులలనామఃశిరో పదివేలేండ్లి
రవొందె రాముని సేవిం చెహితుండై - యు వరాజై దయయుంచి సర
సమతియై వఱలిమించి సామిత్రిచలఁగె శ్రీమించి॥ కా॥ 2

108. శంకరాధరణము అటతాళము.

పల్లవి-శ్రీరాముని శ్రీమచ్ఛరితము శ్రీజ్ఞానసూనవినవే॥

అనుపల్లవి-హారాన్నిధి గర్వవిధంజనోధార - శరలాఘవుని యీరాఘ
వునిఁకొరమావరుసతత శ్రీకరుని దాన విచక్షుణుని సారస
దళేక్షుణుని సర్వవిలక్షణుని హరనూపురకిరీటాంగదుని మది
సుగ్రీవుని - వైరిహృదయవిభీషణుని మధురభాషణుని॥

చరణములు-శ్రీరామ ఆయుష్యము ఆరోగ్యప్రదము ఆమోద
ము - శ్రీయశోవర్ధనము శ్రీసీతాపతి ప్రసాదము శ్రీయోమార్గము
ప్రియకుమార విద్యారత్న సంధానము హాయిపావనము జ్ఞానోదయ
ముని-త్యాభ్యుదయము నధికపుణ్యామ్నాయము అధ్యాత్మరామాయ-
ణం బెవరు విన్ననుడివి నవారనఘులై నారాయణునికరుణా ధన్యుల
నక తగుదురందమున॥ శ్రీ॥ ౧

భూమిసురులా దరించి సౌజన్య - ముఁ జెందుదురేల మిరాజ
న్యాయముమీఁదే చెందు విజయ సౌఖ్యము ఈమహితాఖ్యానమెవరు
వినినవారుస్వామికి సన్మాన్యలు వరధన్యులు కామితార్థప్రదము-జనకో-
టి జస్మదుష్కృత సంఘాతగుణనవిసృతపేటి వారాన్నిధిదాటి శ్రీమహా-
విష్ణు సాయుజ్యపదం బొందుదురు ముదంబు-గామతారకము శాంభవి
యోగస్తుందరము॥ శ్రీ॥

శ్రీ తేమాచలవేంకటాఖ్య - లక్ష్మీరమణునిపేర-నీశ, బ్రహ్మాదిలక్ష్మీ, స-ద్వేశత్వశాలి పేరను కోశాతీత నిరీశ సత్యసుజ్ఞాన గురుడౌవిష్టనిపేరను ఈశుభాధ్యాత్మ మీరామాయణము, తెలుగుకీర్తనలుగనేర్పరించె స్సగుణముక్తామణులపేరను కౌశలంబునను యుద్ధకాండము ఇది షట్కాండ మఖండచిదనుభవరుచి కవిసుబ్రహ్మణ్యకవిశ్రీరాముని శ్రీమచ్ఛరిత్రము శ్రీసుజ్ఞానమునుడివె॥ 3

104. హుసేనిరాగము-ఆదితాళము.

పల్లవి-మంగళం శుభమంగళం॥

అనుపల్లవి-సంగీతలోలునికి శృంగారశేఖరునికి - సంగజాతకోటిరుచి-రాంగునికి రామునికి॥ మం॥

చరణములు-సీత సమేతునికి శ్రీపతికిభరతజాతాదరునికిని-జయమంగళం-ససుమి-త్రా తనయునికి ఖ్యాతివిక్రమాంజనీ-జాత శ్రీరామునికి-కౌసల్యకౌమారునికి కైకేయీ వరదునికి-త్యానురాఘపునికిని॥జ॥ ౧

కోసల నగరిన్వామి కోరికన్న పెన్నిధికి-శ్రీ సదాభ్యుదయునికి శ్రీనివాసమూర్తికి-శ్రీధరునికి విజిత వి-రాధునికిభక్తజన-సాధారణునికి-జయమంగళం - మూలాధార షట్కమ-లాగ్ర సహస్రారదివ్య-బోధానంద ఘనపూర్ణజ్యోతికి॥ మం॥ ౨

హరికి భవసీరధి-తరికి ఖరదూషణారికి-శరణానత శబరికి జయమంగళం కూర హరిణ్యాక్షశిరశ్చేదకిరికి-హిరణ్యకశిపు, సంహారనరకే సరికి॥ మం॥ 3

భానుసూను రాజ్యసం-ధాననిపుణునికి వి-జ్ఞాన తపోగమ్యునికి-జయమంగళం-సన్మానార్హునికిసింధు-మానాపహారికినస-మానగాన పృవీణ-సద్విముపతికి॥ మం॥ ౪

మహావాహనునికి నమోయనికి సరసిజాముని కథోత్సాహునికి॥ జయ॥

అస్త్రక్షుర మారీచమకరాక్ష కుంభకర్ణాది-రక్షోపీరునికి రాజప
రమేశ్వరునికి॥ మం॥

౬

రావణాంతకునికి దేవదేవునికి జనక-జావిమోదకృతికి॥ జయ॥

పరమపావనునికి పిభీషణ-వనునికి భూమి-చేరిన సౌఖ్యవర్ధిష్ఠునికి
విష్ణునికి॥ మం॥

౭

శ్రీకాళహస్తి నగ-రీశంబు మిత్రునికి-సౌకర్యశాలికి॥ జయ॥

సుశ్రీశ్రీకకుత్స్థాస్వయ-సింహాసనస్థునికివి-వేకునకార్య శేషగిరి
పేంకట సుబ్రహ్మణ్యునికి॥ మంగళం॥

క॥ శ్రీనాయక కృపచేతను

గానాధిపులకు నెల్లతగడుహృద్యంబై

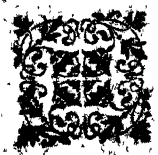
భాను శశితారకంబై

మానుగ నీపుస్తకంబుమహి నెగడొందు॥

శ్రీ మదధ్యాత్మరామాయణీర్తనలు

యుద్ధకాండము.

సంపూర్ణము.

10157

